

వనిత

అక్టోబర్ పదిహేను : 1977

విడి ప్రతి : ఒక రూపాయి

వివాహాలు మరియు అన్ని శుభ కార్యాలకు

ఈ దివాళి శుభ
సందర్భంగా "వాణి"
సమర్పించు
రుసురసులతో

క్రొత్త డిజైన్
పూంబుహార్

క్రొత్త బోర్డర్
భేరవి

క్రొత్త రంగు
వాణి

క్రొత్త బుట్టా
వరల

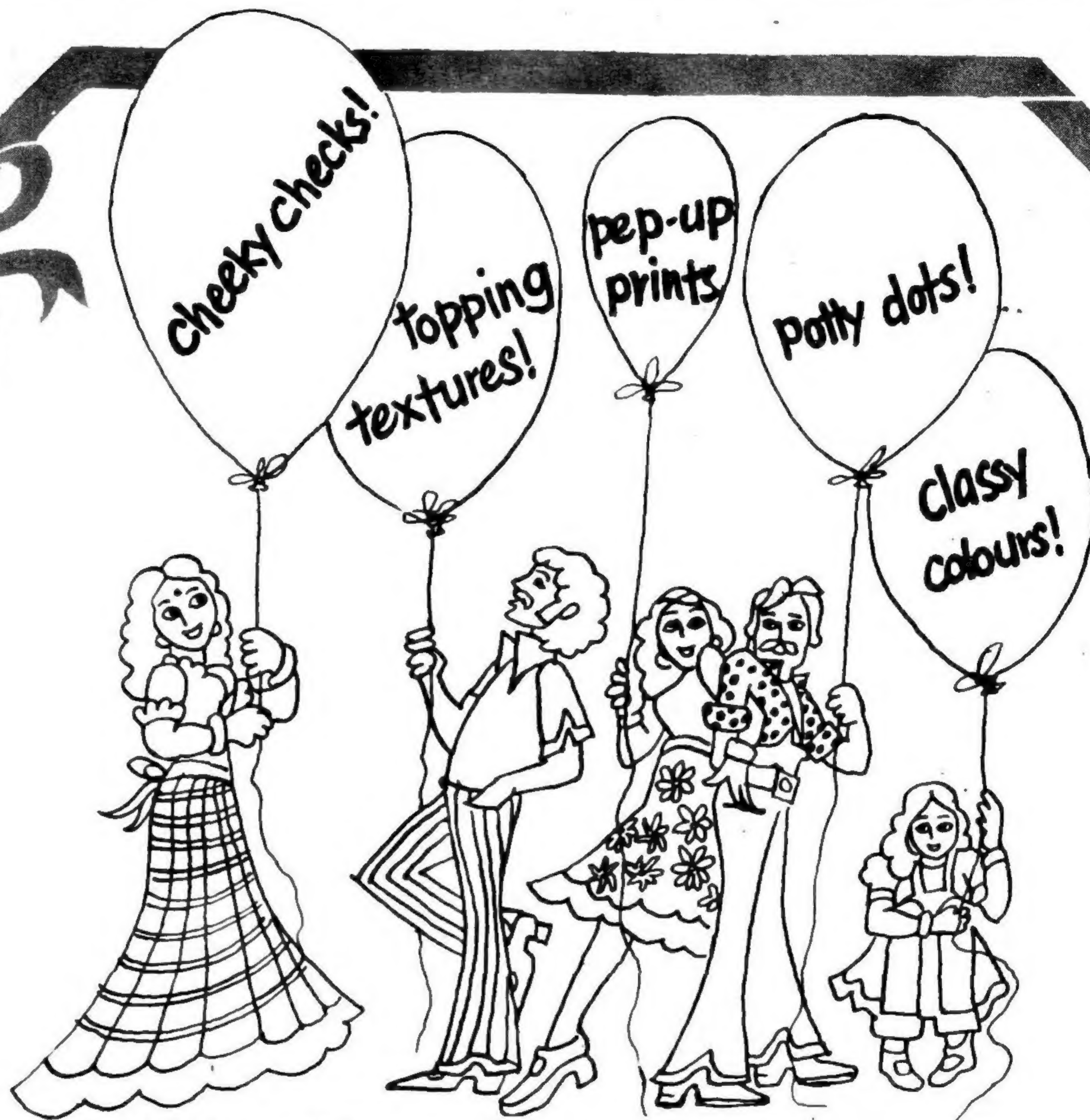
వాణి A/C
సిల్క్ హౌస్

'జైన్ భవన్', 92, పాండిబజార్
టీ.నగర్, మద్రాసు - 600017
ఫోన్: 446440

యా...
పాదుపు
పథకంలా
చెరిలాభం
పొందండి

TODAY

all waiting for you at
SUGAN

**the new
 air-conditioned exclusive
 Binny Showroom**

JAIN BUILDINGS
 PANAGAL PARK, T. NAGAR, MADRAS-17
 PHONE: 441479

Khakhi and Casement in assorted shades for uniforms with a fabulous spread of Binny fabrics - way-out denims, colourful cottons, exotic silks, sheer chiffons and georgettes; trendy polyester blends and 'Terene'/wool Carnaby; cosy Cotswol and Binola.

Come, let your fancy loose in SUGAN

Open from 9 A.M. to 1 P.M. & 3 P.M. to 8 P.M.

MONDAYS THROUGH SATURDAYS

BINNY

వనిత

స్త్రీ జన పక్ష పత్రిక

సంపుట: 3 సంచిక: 8

అక్టోబర్ పదిహేను: 1977

విడి ప్రతి: ఒక రూపాయి

సం||ర చందా: ఇరవైనాలుగు రూపాయిలు

శ్రీలంక: రూ. 1. 15

మలేషియా: 65 సెంట్స్

చిరునామా:

చందమామ బిల్డింగ్స్

మద్రాసు-600 026

ఈ మధ్య వచ్చిన కాకాని కమలగారి రచన “నాకు మీ ప్రేమే కావాలి” నాకు చాలా నచ్చింది. నవ నాగరికత అనే ముసుగులో మని అవుతూ, స్వచ్ఛందమైన, నిర్మలమైన వాస్తవిక ప్రేమకు నోచుకోలేని ఎందరో సాటి మహిళలకు ఇది ఒక సూచన కాగలదు. పైకి కనిపించే దాంబికాలకు మోసపోయి యోగ్యుడూ తనను ప్రేమించేవాడూ అయిన తన భర్తను కష్టపెట్టిన జయ మరల తన తప్పు గ్రహించి అతణ్ణి అనురాగంగా చూడటం చాలా బాగుంది.

—కె. కోట, హైద్రాబాద్

కాకాని కమలగారు వ్రాసిన ‘నాకు మీ ప్రేమే కావాలి’ అన్న కథ బాగున్నది. ప్రీతి నగలపైనా చీరల పైనా సహజంగా మోజు ఉంటుంది. అవతలి వాళ్ళు ఖరీదైన చీరలూ, నగలూ ధరించినపుడు

తనకు లేకపోయేగదా అని భావపడటం సహజం. కాని వాటన్నిటికంటే విలువైన భర్త ప్రేమ ముందు అవన్నీ దిగదుడుపు. భర్త చల్లని మాటలతో, చిరునవ్వులతో—ప్రీతి ఎన్నో నగలు ధరించినట్లూ, ఖరీదైన చీరలు కట్టినట్లూ భావన కలిగితే అంతకంటే సుఖం. ఆ కుటుంబం కంటే స్వర్గం వేరే ఉండవేమో! భర్త ప్రేమ సరిగ్గా పొందని ప్రీతి ఎన్ని చీరలున్నా, ఎన్ని సొమ్ములున్నా అవి జీవచ్ఛవానికి అలంకరించేవాటిలా ఉంటాయి కాని, మనసుకు తృప్తి కల్గించలేవు.

—మంత్రి లక్ష్మీదేవి, హైద్రాబాద్

‘వనిత’ కథలలో వెల్లెటి లేదు. రచయిత్రులు పాఠకులను ఊహల ఊయల లూగించడం కన్నా వాస్తవికతకు ప్రాధాన్యం ఇస్తూ అవినితని, అన్యాయాలను ఎదిరించేలా వనితల బాధ్యతలను సూచిస్తూ, సమస్యల సర్థం చేసుకుంటూ పరిష్కారాలను సూచిస్తూ, వ్రాస్తే ఎంతో ప్రయోజన కరంగా వుంటుంది. కాలక్షేపానికి కాక ప్రతి రచన ఆలోచింపజేసేదిగా వుండాలి. ఒకే మూసలో పోసినట్టుండే రోరణి మారాలి. సమాజంలో మార్పు రావడానికి సాహిత్యం కూడా ఒక మార్గం. పాఠకుల మేధాశక్తిని పెంచేది రచయితలేనన్న విషయం మరిచిపోరాదు. ప్రీతి అన్ని కోణాల నుంచి తీర్చిదిద్దాలని ప్రయత్నిస్తున్న ‘వనిత’లో వైజ్ఞానిక విశేషాలను ప్రచురించకపోవడం కోపనీయం. ప్రీతి ప్రపంచజ్ఞానం అవసరం

వచ్చే సంచికలో

ముఖచిత్రం

“దీపావళి”

రెండు కథలు:

వయసెంత?

(కె. ఇందిర)

సగంలో ఆగిపోయిన ఆల్బమ్

(బి. స్వర్ణాంబ)

గోష్ఠి:

పి. కె. ఘరియాలి ఐ. ఎ. ఎస్

(తమిళనాడు గవర్నర్ కార్యదర్శి)

ఈ సంచికలో ‘పరమార్థం’ (27వ పేజీ) కథ రాసిన శ్రీమతి ముక్తేవి భారతి — రచయిత్రుగా పాఠకులకు పరిచితురాలు. సాహిత్యం మీద తనకు తొలి నుంచి ఎంతో అభిమానమని, పలు వార పత్రికలలో తన కథలు ప్రచురింపబడ్డాయనీ, తెలియజేస్తున్నారామె. శ్రీమతి భారతి — హైద్రాబాద్లోని ఆర్. బి. వి. ఆర్. ఆర్. మహిళా కళాశాలలో అధ్యాపకురాలిగా వుంటున్నారు.

లేదనుకున్నారా? విదేశీ వనితలు చంద్రమండలానికి వెళుతున్న ఈ రోజుల్లో కనీసం ప్రపంచంగా జరిగే వైజ్ఞానిక ప్రగతిని ‘వనిత’లో ప్రచురించకపోవడం న్యాయమంటారా?

—వి. సుమిత్రారెడ్డి, లాల్ కోట

ఎంతకాలంగానో ఎదురు చూస్తున్న ఆంధ్రుల ఆరాధ్య దైవమైన శ్రీ వేంకటేశుని సతి తిరుచానూరు పద్మావతి గురించి ప్రచురించి మా అభిమానాన్ని మరింత పెంచినందుకు కృతజ్ఞతలు. మీరు, అందరూ ఎరిగిన కథను—అదే పద్మావతి శ్రీనివాసుల కల్యాణగాథను మాత్రం ప్రచురించి వదిలెయ్యటం కొంత ఆసంతృప్తిని కల్గించింది. ఎందుకంటారేమో! పద్మావతీదేవి శ్రీనివాసుని చెంతనుండకుండా ఎందుకు దిగువ తిరుపతికి సమీపానున్న తిరుచానూరులో వసిస్తున్నదో, దానికి గల కారణాన్ని కూడా ప్రచురించి వుంటే వ్యాసం సంఘాతిగా వుండి సంతృప్తి నిచ్చి వుండేది. ఇక జూలై ఒకటి సంచికలో మీరు శ్రీ జ్ఞాన ప్రసూనాంబ గురించి ప్రచురించేరు. ఆ వ్యాసం కూడా చాలా బాగున్నది. అందులో మీరు

'శ్రీ కాళహస్తి శివలింగాన్ని అర్చకులు తాకిరి. లింగానికి అభిషేకం కూడా చెయ్యరు' అని ప్రచురించేరు. లింగానికి అభిషేకం చెయ్యరు అన్నది సరైనది కాదు. శ్రీ కాళహస్తి స్త్రీశ్వరునికి ప్రతి రోజూ లింగాన్ని తాకకుండా అభిషేకంచేసి హారతి ఇస్తారు. ఆ అభిషేక జలాన్ని భక్తులకు తీర్థంగా ఇస్తారు. స్వామి అభిషేకానంతరం అమ్మవారికి నూనె, పసుపు రాసి నలుగురినీ, నీకాయతో అభిషేకంచేసి, అమ్మవారిని అలంకరించి, హారతి ఇస్తారు.

—వి. లక్ష్మీరాజ్, బెంగళూరు

పత్రికా రంగంలో 'వనిత' ప్రత్యేకతను సంతరించుకోవాలన్న మా ఉద్దేశాన్ని వమ్ము చేసింది.

లోని గుడ్డులాట-కాడు; సామాజిక స్థితిగతులను అర్థం చేసుకొనగల అలోచనా శక్తి. అన్యోన్యత కలిగిన సహజీవనం. ఆధ్యాత్మిక భావాలు ప్రచారం చేసేందుకు తెలుగులో బోలెడు పత్రికలున్నాయి; ఆ శ్రమ వనితకు అవసరం లేదనీ, వాగిస్థాయికి వనిత దిగజారకూడదనీ నా ఆకాంక్ష.

—లావణ్య, యానాం

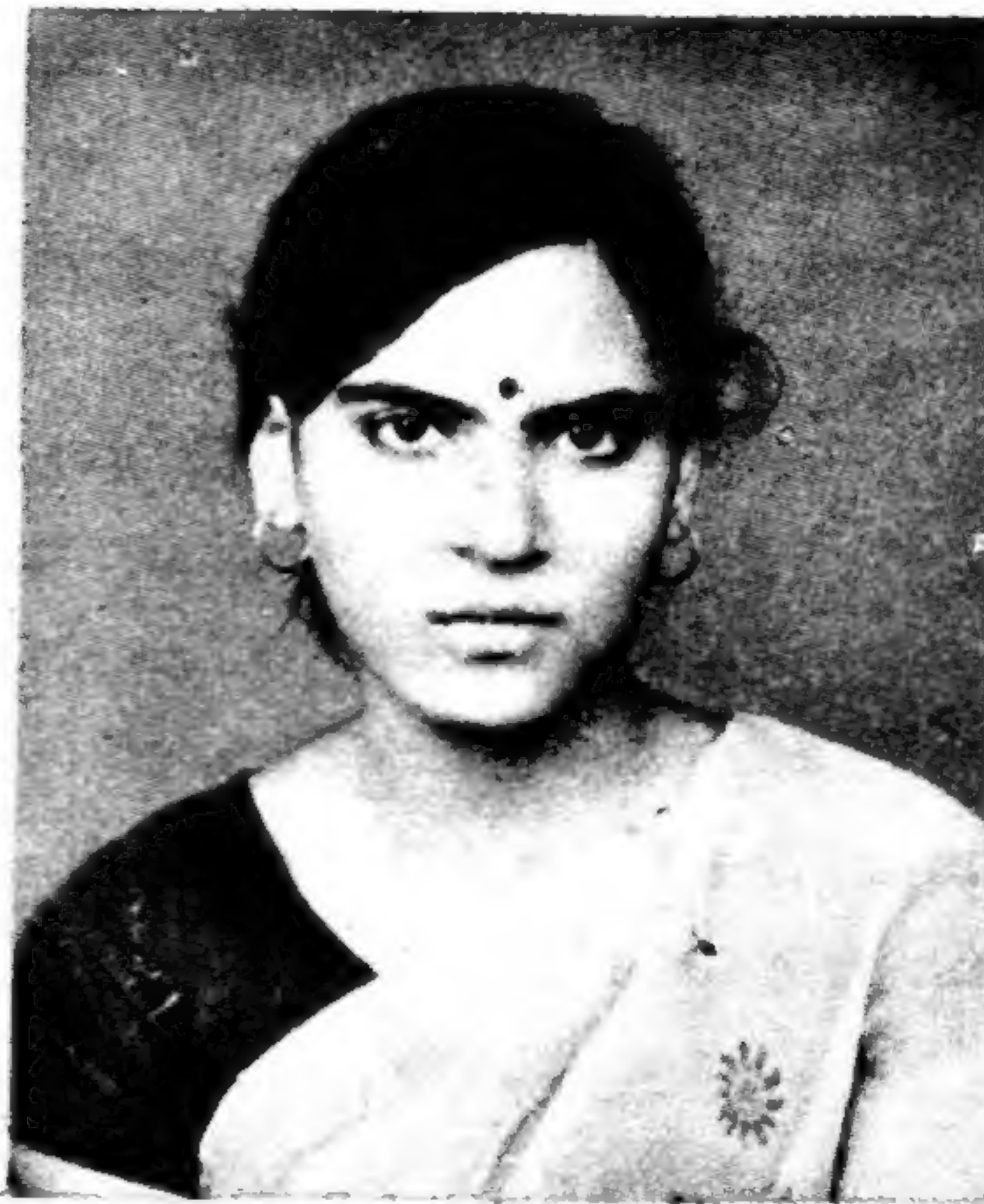
నెప్టేంబరు 15 సంచికలో సభితా రాధాకృష్ణన్ గారు వ్రాసిన 'మిగిలిపోయిన ఆహార పదార్థాలతో....' అనే వంటల శీర్షిక, ఒక సామెతను గుర్తు చేస్తూన్నట్టుగా వుంది. ఒక కప్పు అన్నం ఖరీదు మహా అయితే పది పైసలు వుంటుంది. అది వృథా కాకూడదని తాపత్రయపడి రచ

తండ్రి బాధ్యత" అన్న మాటలు నిండు సత్యాలు. రేయిబవళ్ళు పిల్లల అవసరాల్ని అలవాట్లనీ గుర్తించ గలిగే - అనుకూలం తల్లిదే. పిల్లల అలవాట్లకి మొదటి కారణం తల్లే. అందుకే మన వారు "తల్లిదండ్రులు" అని తల్లిని ముందు చెప్పి, ఆ తర్వాత తండ్రిని చెప్పారు. కొంతమంది తల్లులు తమ పిల్లల పెంకే చేష్టల్ని మాన్పించరు సరికదా - వాళ్ళని సమర్థిస్తూ, మిగతా వారందరినీ కూడా వాళ్ళకి భయపడ

'అభిప్రాయాలు' శీర్షికలో ప్రచురింపబడే ప్రతి లేఖకూ ఐదు రూపాయలు పారితోషికంగా పంపుతాము.

'ఓ దెయ్యం కథ' (34వ పేజీ) రచయిత్రి 'అశానీరజ.' ఇది ఆమె కలం పేరు. ఆసలు పేరు వలిపె వసంతకుమారి. ప్రస్తుతం అనంత పురం శ్రీ సత్యసాయి మహిళా కళాశాలలో రైబ్రరీ ఇన్ ఛార్జ్ గా వుంటున్నారు. బి.కామతో పాటు హిందీ విశారద, టైప్ రైటింగ్ లు పాసయ్యారు.

"రెండేళ్ళుగా రచనలు చేస్తున్నా సన్నిహితుల ప్రోత్సాహంవల్ల పత్రికకు రచన పంపడం ఇదే తొలిసారి. తొలిసారిగా పంపిన కథే-'వనిత'లో చోటు చేసుకుంటున్నదని తెలుసుకుని, చాలా సంతోషపడ్డాను" అని తెలియజేశారు ఆమె. సమాజానికి పనికొచ్చే మంచి రచనలు చేసి, రచయిత్రిగా ఒక స్థానం సంపాదించుకో

వాలన్నది తమ ద్యేయమని కూడా ఆమె తెలియ జేశారు.

మంటారు. "వాదదీగినవన్నీ ఇచ్చెయ్యండమ్మా! వాడికి కోపం వస్తే కొరుకుతాడు. వాడొక మొండి" అంటూ ఆ పిల్లలకు అనుకూలంగా చెప్తూంటారు. ఆ మొండితనం తగ్గించవలసిన బాధ్యత తమదేననీ, లేకపోతే ఆ అల్లరి వల్లనే ఆ బిడ్డకూ, తమకూ కూడా చెడ్డపేరు వస్తుందనీ యోచించరు. "మాకు ఒక్కగానొక్క బిడ్డ. అందుకే రాజాలా పెంచుతాం" అంటారు. మంచిదే! అలాగే పెంచవచ్చు. కాని ఆరాజాలు, రాజీలు గారా బంగా పెరుగుతున్న తీరు-ఇరుగు పొరుగు వారికి, బంధుమిత్రులకు, గండం కాకూడదు. ప్రతి తల్లి బామ్మగారి మాటల్ని అర్థం చేసుకొని, పిల్లల్ని బుద్ధిమంతులుగానూ, ముద్దుగానూ ఎలా పెంచాలో నిర్ణయించుకుంటే మంచిది.

—అచంట హైమవతి, బెంగళూరు

ముఖ్యంగా 'తిరుచానూరు పద్మావతి' వర్ణచిత్రంతో వెలువడిన వ్యాసం మాకే కాదు ఏ మాత్రం అభ్యుదయకరమైన భావాలు ఉన్నవారితైనా తల వంపు తెచ్చేదిగా ఉంది. దేవతలు, దేవేరులుగా చెప్పుకోబడ్డారున్న అలాంటి వారి గాఢత్లో కూడా సామాన్య మానవులలో ఉన్నట్టు సంసారం, దెబ్బలాటలు, కోపగింపులు, ఏవగింపులు, తిరిగి తెచ్చుకోవడాలు అనేకం. అసవసరంగా ఆమూల్యమైన రెండు పేజీలను వృథా చేశారు; పాఠకుల మేధాచుట్టూ దడికిస్తే ఇలాంటి వ్యాసాలు మున్నుండు 'వనిత' ప్రచురించదని, ప్రచురింపబోదని విశ్వసిస్తున్నాను. ఈనాటి స్త్రీలకు (స్త్రీలకే కాదు) కావలసింది ఆధ్యాత్మిక చింతన, పవిత్రత మునుగు

యిత్రిగారు చెప్పిన గారెలు చెయ్యాలంటే నూనె ఖర్చు అపరిమితం! దేశ వ్యాప్తంగా నూనె ధర సంగతి గృహిణులందరికీ తెలిసిందే కదా? అదీ కాక గ్రుడ్ల ధర మాత్రం తక్కువ వున్నదా? అన్నం మిగిలించనుకుంటే పోపు పెట్టి ఓ నిమ్మ చెక్క పిండితో బావుంటుంది. లేదా అల్లం, జీలకర్ర, వెల్లుల్లి కలిపి నూరి-అన్నంలో కలిపి పోపు పెట్టుకున్నా బావుంటుంది. అలాంటి చిన్న చిన్న చిట్కాలు వదిలిపెట్టి ఖర్చుతో కూడిన వంటకాలు వెయ్యటం బాలేదు.

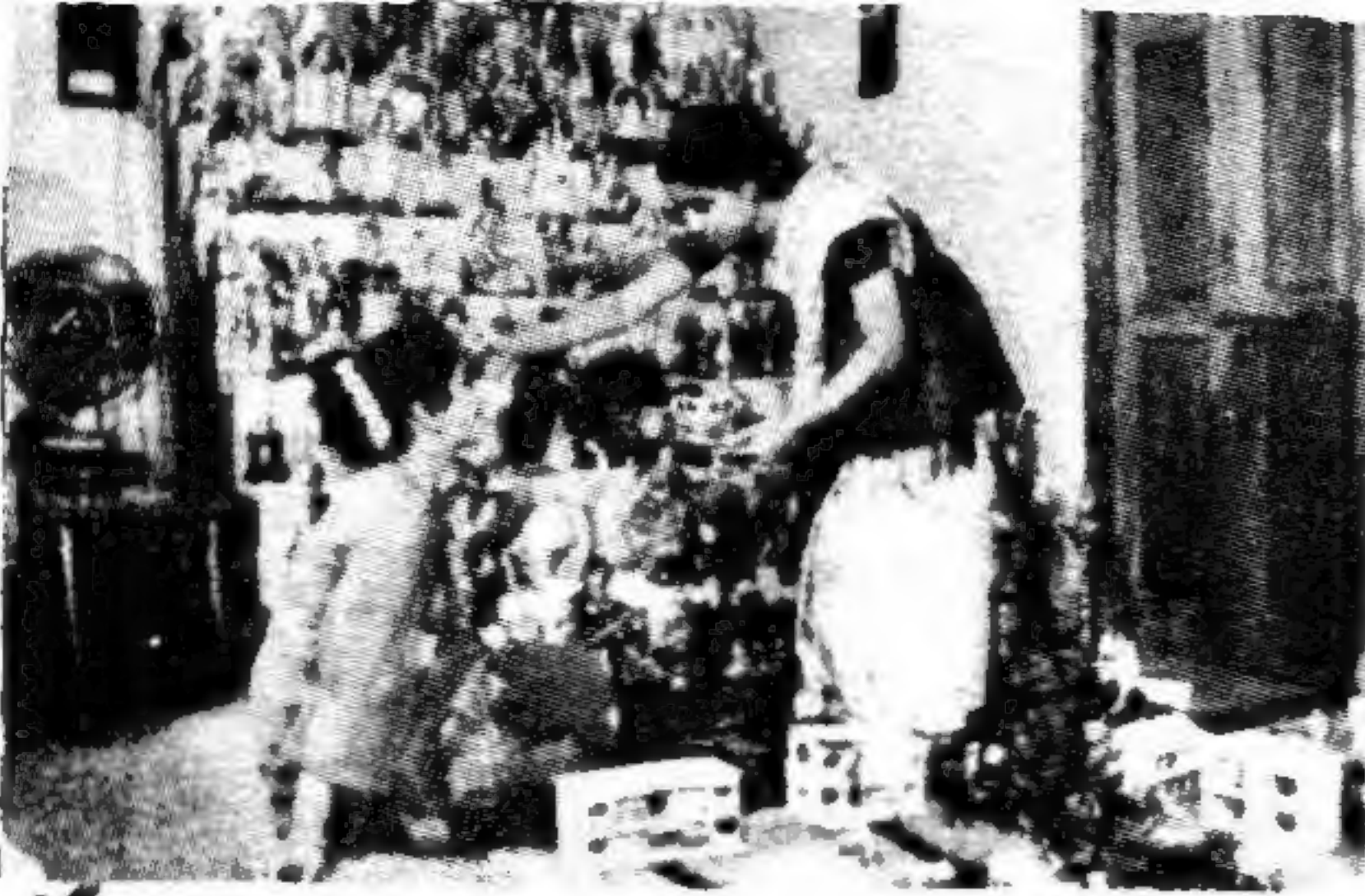
—కె. అమ్మాజీ, విజయవాడ

బామ్మగారు "పిల్లల్ని సక్రమంగా భయభక్తులతో పెంచవలసిన - బాధ్యత తల్లిదే. ఆ తర్వాత

ఆడవాళ్ళ పత్రిక అనగానే ఎంతవేపు వంటలు, కుట్టుమిషన్లు, బుట్టలు అల్లటం, నీరియల్ కథలు ఇవేనా? 'స్త్రీ జాతి' ముందుకు రావటం లేదని రాజకీయ నాయకులు అరుస్తున్నారు. 'వనిత' లాంటి పత్రికలు 'పిండి వంటలు చేయటం ఎలా?' అన్న దశలో ఉంటే ఈ వనితలు ఎలా ముందుకు సాగుతారు? విప్లవాత్మకమైన భావాలు కల వ్యాసాలు ప్రచురించండి. 'వనితలు సంఘంలో, రాజకీయాలలో ఎలా ముందంజ వేయాలి?' అనే దృష్టితో వ్యాసాలు ప్రచురించి మహిళాలోకంలో నవచైతన్యాన్ని కల్గించండి. ఇతరదేశ వనితలు ఎలా ముందుకు వస్తున్నారో ప్రచురించండి.

—కె. సుమిత్ర, కందుకూరు

ముఖచిత్రం:

హామల కామ

నవరాత్రులంటే తొమ్మిది రాత్రులు. ఈ తొమ్మిది రాత్రులూ జరిపే పూజోత్సవాన్ని నవరాత్రపూజ అంటారు. సాధారణంగా నవరాత్రులంటే ఆశ్వయుజ మాసంలో జరిపే నవరాత్రి ఉత్సవమే గుర్తుకు వస్తుంది. కాని చైత్ర పాడ్యమి నుంచి రామ నవరాత్రం, దేవీ నవరాత్రం, భాద్ర పద శుద్ధ చవితి - (వినియోగ చవితి) నుంచి గణపతి నవరాత్రం, ఆశ్వయుజ శుద్ధ పాడ్యమి నుంచి నవమి వరకు దేవీ నవరాత్రం అని నాలుగు విధాలుగా నవరాత్రులు జరుపుకునే ఆచారం మన దేశంలో వివిధ ప్రాంతాలలో కనిపిస్తుంది. చైత్ర శుద్ధ పాడ్యమి నుంచి ఆశ్వయుజ శుద్ధ పాడ్యమి నుంచి జరిపే నవరాత్రాలలో దేవీ పూజ జరపడం వల్ల దేవీనవరాత్రాలన్న పేరు వచ్చింది. ఆశ్వయుజ మాసంలో చేసే నవరాత్రాన్ని శరన్నవ రాత్రం అంటారు. శరన్నవ రాత్రంలో దుర్గను పూజించాలని పురాణాలు పేర్కొంటున్నాయి.

ఇక శరన్నవ రాత్రుల గురించిన పురాణ విశేషాలు:

దుర్గాదేవి తొమ్మిది రోజులు తొమ్మిది అవతారాలు ఎత్తినట్లు. పాడ్యమినాడు ఆమె మహా కాళి అవతారమైతి మధుకైటభులు అనే రాక్షసులను చంపడానికి విష్ణువుకు తోడ్పడినట్లు. దేవి రెండవ అవతారం - మహిషాసుర మర్ధిని. మూడవ అవతారంలో ఆమె మహా సరస్వతి. అప్పుడు ఆమె తన సుదుటినుంచి పుట్టిన చాముండ కుంభ నికుంభులనూ రక్త బీజాణ్ణీ వదించింది. నాల్గవ అవతారంలో (కృష్ణావతార కాలంలో) నందుడి కుమార్తెగా పుట్టి కంసుడు ఆమెను చంపడానికి పైకి ఎగర వేసినప్పుడు, అతని ప్రాణ శత్రువు సజీవంగా నందుని యింట ఉన్నట్టు అతణ్ణి హెచ్చరించింది. ఐదవ అవతారంలో ఆమె పేరు రక్తదంతి. ఒక రాక్షసిని దంతంతో చీల్చినందువల్ల ఆమెకా పేరు వచ్చింది. ఆమె ఆరవ అవతారం - కాకంభరి. ఒకసారి పెద్ద పెట్టున కాటకం రాగా, ఆమె ప్రజలకు కాకపలాలు ప్రసాదించినదట! ఏడవ అవతారంలో దుర్గముడు (అతనికి దుర్గుడు అనే మారు పేరు

ఉండటం) అనే రాక్షసుణ్ణి చంపి ఆమెకు దుర్గ అనే పేరు వచ్చింది. దేవి ఎనిమిదవ అవతారం - మాతంగి. తొమ్మిదవ అవతారంలో ఆమె పేరు త్రమరి. అప్పుట్లో ఆమె తుమ్మెదల సాయంతో అరుణుడనే రాక్షసుణ్ణి చంపినట్లు.

మార్కండేయ పురాణంలోని దేవీమాహాత్య్య ముట్టంలో ఈ అవతారాల గురించిన కథలున్నాయి.

నవరాత్రులలో దేవీపూజను మూడు రకాలుగా చేస్తుండేవారట. జపాలు, యజ్ఞాలు, మామూలు నైవేద్యంతో జరిపేది సాత్త్విక పూజ. బలులు, మాంసాలతో జరిపేది రాజసపూజ. జపయజ్ఞాలు లేకుండా సురామాంసాల నైవేద్యంతో జరిపేది తామస పూజ. ప్రస్తుతం సాత్త్విక పూజా విధానమే ప్రాచుర్యంలో ఉంది.

ఆశ్వయుజ శుద్ధ పాడ్యమినాడు దీక్ష వహించి, కఠక స్థాపన చేసి, దేవిని ఆవాహనచేసి నవమి రాత్రిదాకా దేవీపూజ జరుపుతుంటారు. ఈ తొమ్మిది రోజులూ కన్యకాపూజ, ముత్తయిదువల పూజ, హోమాలు మొదలైన వాటితో దేవీపూజ చేస్తారు. దళమినాడు ఉదయం దేవీ ప్రస్థానం జరుపుతారు.

సప్తమినాడు, మూలా నక్షత్రంనాడు సరస్వతి పూజ జరుపుతారు. నవమినాడు ఆయుధ పూజ జరుపుతారు. ఒకప్పుడు రాజులు ఆయుధ పూజ నాడు తమ రాజ చిహ్నాలను, వాహనాలనూ, ఆయుధాలనూ పూజించేవారట. దేవీ నవరాత్రం యుద్ధ సంబంధమైన పండుగ. ఈ నవరాత్రాలు రాజుల పండుగ కూడా. కాబట్టే ఈ రోజుల్లో వివిధ వేషధారణ, బొమ్మల కొలువులు తీర్చడమూ చేస్తూ ఉంటారని అంటారు.

నవరాత్రుల సందర్భంగా బొమ్మల కొలువు పెట్టి ఆ కొలువులో వివిధ జాతీయ వీరులు, నాయకులు, దేవతలు మొదలైనవారి బొమ్మలను ఉంచి, అలా వారిని ఆరాధించడం ఆచారంగా కనిపిస్తున్నది. ఆ విధంగా బొమ్మల కొలువుకు సార్థకత కూడా నీడిస్తున్నది.

నవరాత్రోత్సవం అయిన తర్వాత ఆశ్వయుజ శుద్ధ దళమినాడు విజయదళమి జరుపుకుంటాము. దీన్ని దసరాఅనీ, దళరాఅనీ పేర్కొంటుంటారు.

దసరా అంటే పదిరోజులని అర్థం చేసుకోవాలని కొందరు అంటే మరి కొందరు 'దళరా' లేదా 'దసరా' అనే పదం 'దహరా' అనే పదం నుంచి ఏర్పడిందనీ, దహరా అంటే 'దళ పాప హరా' (పది మహాపాపాలను హరించేది) అనీ అర్థం చేసుకోవాలని అంటారు.

మహిషుడనే రాక్షసుడు దేవతలను వీడించ సాగగా జగన్మాత మహిషాసురుడితో పాడ్యమి నుంచి సప్తమివరకు యుద్ధం చేసినట్లు. కాని ఆ యుద్ధం వ్యర్థం కావడంతో ఆమె అష్టమినాడు దుర్గావతారమైతి అతణ్ణి చంపి, నాలుకతో రక్తం వీల్చి అతని అనుచరుడైన రక్తబీజాణ్ణి తక్కిన రాక్షసులనూ చంపి, దళమినాడు విజయం పొంది తిరిగి వచ్చిందనీ-ఒక కథ వ్యాప్తిలో ఉన్నది.

విజయదళమినాడు ఉదయం తలంటుపోసుకుని, కొత్తబట్టలు కట్టుకుని, ఇష్టదైవాలను పూజిస్తారు. తర్వాత విందు భోజనం భుజించి సాయంకాలం మేళకాలంతో ఊరి బయటికిపోయి, పొలిమేరదాటి జమ్మి చెట్టును పూజించి గ్రామానికి తిరిగివచ్చి పెద్దలకు జమ్మిని ఇచ్చి సమస్కరించి ఆశీర్వాదాలు పొందుతారు.

ఉత్తర భారతదేశంలో రావణ కుంభకర్ణుల బుట్టబొమ్మలు చేసి ఊరేగించి, వాటిని పెద్ద మైదానంలో ఉంచి కార్చేస్తారు. ఈ ఉత్సవానికి 'రామలీల' అనిపేరు.

శ్రీకృష్ణదేవరాయల కాలంలో విజయదళమి ఉత్సవం ఎంతో వైభవంగా జరిగేదట. ఈ మధ్య వరకూ మైసూరు సంస్థానంలో దసరా వేడుకలు వైభవంగా జరిగేవి. విజయదళమినాడు పిల్లలకు అక్షరాభ్యాసం జరిపించే ఆచారం ఇప్పటికీ వ్యాప్తిలో ఉన్నది.

నవరాత్రి తొమ్మిది రోజులు పిల్లలకూ, ప్రేలకూ ఎంతో ఉత్సాహకరంగా ఉంటుంది. ఇంటింటికీ పేరంటాలకు వెళ్ళడం, అక్కడి బొమ్మల కొలువులు చూడడం-ఆ బొమ్మల కొలువులకన్నా తమ యింటి బొమ్మల కొలువు బాగుండాలనే ఉద్దేశంతో కృషి చెయ్యడం - ప్రతి యేడాది సాగుతునే ఉంటుంది!

వైద్య విశేషాలు

ఈ విషయాన్ని డాక్టర్ జడ్ వివరిస్తూ ఓ ఉదాహరణ చెప్పారు. ఒక కుటుంబంలో ఐదుగురు మగపిల్లలు - మానసికంగా బాగా ఎదగనివారు ఉన్నారు. కానీ వాళ్ళ ఆక్క చెల్లెళ్ళు మాత్రం బాగానే వున్నారట!

*

“హృద్రోగాలు రనికుంటే వస్తాయన్న నమ్మకం చాలామందిలో వుంది. అది సరికాదు. పేదవాళ్ళలో కూడా ఈ జబ్బు వుంటుంది. దీనికి తరతమ భేదాలు లేవు” అంటారు ప్రముఖ కార్డియాలజిస్టు, మద్రాసు జనరల్ హాస్పిటల్ కార్డియాలజీ కాలి అధికారి ఆయన డాక్టర్ సి. లక్ష్మీకాంతన్. హృద్రోగాలు రాకుండా ఉండడానికి ఆయన ఒక చిట్కా కూడా చెప్పారు. అది - ‘డయటింగ్’ చేయడం అన్నది ఇరవైయేళ్ళ వయసునుంచే ప్రారంభించడం. “పరిమితమైన ఆహారం తీసుకోవడం, రోజూ కొంత నేపు వ్యాయామం చేయడం అలవాటు చేసుకుంటే, వయసు మళ్ళిన తర్వాత హృద్రోగాలు రావడానికి తక్కువ అవకాశాలుంటాయి” అంటారు డాక్టర్ లక్ష్మీకాంతన్.

*

క్రాన్సర్ (పుట్టకురుపు) వ్యాధిని పూర్తిగా నయం చేసే విధానాలు కనిపెట్టడానికి ప్రపంచ మంతటా వైద్యశాస్త్రజ్ఞులు తీవ్రంగా కృషి చేస్తున్నారు. ఈ వ్యాధిని ప్రారంభదశలోనే గుర్తించగలిగితే, దాలావరకు నయం చేయడానికి వీలవుతుందని ఈ వ్యాధి సోకడంలో ఆహారపు అలవాట్లు ప్రముఖ పాత్ర వహిస్తున్నాయని ఇటీవల డాక్టర్ ఎడ్వర్డ్ జె. బీటి చెప్పారు. ఆయన మన రాష్ట్రపతి శ్రీ నీలం సంజీవరెడ్డికి ఇటీవల న్యూయార్క్-లో విజయవంతంగా శస్త్రచికిత్స నిర్వహించారు.

మరో వార్త ఏమిటంటే-ఈ వ్యాధికి సంబంధించిన శాస్త్రవిజ్ఞానం ఒక ప్రత్యేకమైన కోర్సుగా - బొంబాయి యూనివర్సిటీవారు వచ్చే సంవత్సరం నుంచి ప్రారంభించబోతున్నారు. అసియాలో ఏ యూనివర్సిటీ కూడా ఇటువంటి కోర్సును ఇంతవరకు ప్రవేశపెట్టలేదని డాక్టర్ డి. జె. జస్సావాలా (టాటా మెమోరియల్ హెంట్ డైరెక్టర్) ఇటీవల తెలియజేశారు.

జనకాళలు వుంటాయట!

*

పొగత్రాగడంవల్ల ఊపిరితిత్తులలో పుట్టకురుపు వ్యాధి, హృద్రోగం మొదలైనవి కలుగుతాయని ఇంతవరకూ వింటూవచ్చాము. కానీ ఇటీవల అమెరికాలోని బోస్టన్ హాస్పిటల్-లో పొగత్రాగడం వల్ల పళ్ళ ఇగుళ్ళకు కూడా జబ్బు చేస్తుందన్న విషయం వైద్యశాస్త్రజ్ఞులు కనిపెట్టారు. ఆ వైద్యశాస్త్రజ్ఞుల బృందం - హాస్పిటల్-లో దంతవైద్యానికి వచ్చిన 884 మంది రోగులను పరీక్షచేశారు. వాళ్ళలో పొగత్రాగే అలవాటున్న వారికి దొడ ఎముకలు దెబ్బతినడం, ఎక్కువ పళ్ళు తొందరగా పూడిపోవడం, పళ్ళ ఆరోగ్యం బాగా వుండకపోవడం, ‘యాకోప్లేకియా’ అనే పంటికి సంబంధించిన అనారోగ్యకరమైన స్థితి ఏర్పడడం గమనించారు. పొగత్రాగే అలవాటు ఉన్నవారికి ఇటువంటి అనారోగ్యకరమైన పరిస్థితి ఏర్పడుతుందని కొన్ని పరిశోధనల అనంతరం ఆ వైద్యశాస్త్రజ్ఞులు నిర్ధారణచేశారు.

*

మెరైబోర్న్-లో మనస్తత్వ శాస్త్రజ్ఞుడు డాక్టర్ క్లిఫ్ జడ్ - ఇటీవల ఓ కొత్త వైద్య విశేషాన్ని ప్రకటించారు. దాని ప్రకారం చిన్నప్పటి నుంచి మానసికంగా ఎదగకపోవడం అన్న దుస్థితి సాధారణంగా మగపిల్లలకే ఏర్పడుతుందట. తల్లి దేహంలో అసాధారణమైన క్రోమోజోమ్ గనక వుంటే, దానివల్ల - ఆమెకు పుట్టిన మగపిల్లలు మానసికంగా ఎదగకపోవడం జరుగుతుంది. ఆమె కనుక ఆడపిల్లను ప్రసవిస్తే, ఆ అసాధారణమైన క్రోమోజోమ్ ఆడపిల్లలకు సంప్రాప్తమౌతుందట. అలా జరగడంతో - వాళ్ళ మానసిక ఆరోగ్యం బాగున్నా. ఆ ఆడపిల్లలకు పుట్టే మగపిల్లవాడికి మళ్ళీ ఈ జబ్బు వచ్చే ప్రమాదం వుంటుంది.

గర్భవతులు, తాము గర్భం దరించిన తొలి మాసంలో తలనొప్పి, ఒళ్ళు నొప్పులకు వాడే అసిరిన్ మాత్రల్లాంటివి తరచుగా వేసుకోవడం వల్ల-గర్భంలోని శిశువుకు అంగవైకల్యం కలిగే ప్రమాదం వుందని - ఇటీవల ఎడిన్ బర్గ్ యూనివర్సిటీలో జరిగిన వైద్య పరిశోధనలవల్ల తెలిసింది. సోడియం బైకార్బనేట్ - లేదా అటువంటివే మరికొన్ని మార్గాలు వున్న ఏంటాసిడ్ అజీర్ణం మాత్రలు, కొన్ని రకాల నిద్రమాత్రల వల్ల కూడా ఇటువంటి ప్రమాదం వుందని - ఆ వైద్య పరిశోధనల వివరాలు ప్రకటించిన ‘బ్రిటిష్ మెడికల్ జర్నల్’ ద్వారా తెలిసింది. అంగవైకల్యం గల శిశువులను ప్రసవించిన 458 మంది స్త్రీలను, మామూలుగా ఆరోగ్య వంతమైన శిశువులను ప్రసవించిన 911 మంది స్త్రీలను-వైద్య శాస్త్రజ్ఞులు పరిశీలించి-ఈ వివరాలను ప్రకటించారు.

*

చిన్నప్పటినుంచి - ఏమాత్రం స్వేచ్ఛలేకుండా, అటపాటలు, ప్రేమ, ఆప్యాయతలకు దూరంగా కట్టుదిట్టమైన వాతావరణంలో పెరిగిన పిల్లలు-మానసికంగా మంచి ఆరోగ్యాన్ని పొందలేరని, వాళ్ళకు వయసు వచ్చిన తర్వాత కూడా ఏ విషయంలోనూ స్వయంగా ఒక నిర్ణయం తీసుకోలేని అసమర్థులుగా తయారవుతారని-చదువులో కూడా బాగా వెనకబడి వుంటారని మనస్తత్వ శాస్త్రజ్ఞుల అభిప్రాయం. చిన్న పిల్లలను ఒక ప్రక్క గమనిస్తూనే వాళ్ళు స్వేచ్ఛగా తిరిగే అవకాశాన్ని కల్పించడం, బొమ్మలు అవీ ఇచ్చి ఆడుకునేలా చేయడం, వాళ్ళు ఎదుగుతున్నప్పుడు ఎక్కడో ఒకచోట నిర్బంధించినట్లు కాకుండా తక్కిన పిల్లలతో కలిసిమెలిసి అటపాటల్లో పాల్గొనడానికి అనుమతించడం వంటివి తల్లిదండ్రులు చేస్తే, పిల్లల తెలివితేటలు బాగా అభివృద్ధి కావడానికి

“లోధ్ర” టానిక్ వనితలకు మాత్రం!

ప్రకృతి నిద్రమైన పద్ధతి ద్వారా ఆరోగ్యంగా ఉండడానికి
నెలలో ప్రతిరోజూ బాధలేని రోజుగా గడపడానికి
“లోధ్ర” టానిక్ తీసుకోండి! ఏ బాధా లేకుండా ఆరోగ్య
మయమైన జీవితాన్ని గడపండి.

Sistas

75 సంవత్సరాల నుంచి స్త్రీల విశ్వాసానికి
పాత్రమైన టానిక్.

“లోధ్ర” మందుల షాపులలో దొరుకుతుంది.

ఉచితమైన వైద్య నలహాలకు క్రింది చిరునామాకు ఈ కూపను
పూర్తిచేసి, మీ ఉత్తరంతోబాటు జతచేసి పంపండి.

కేసరి కుటీరం (ప్రై) లిమిటెడ్

15, వెస్ట్ కాట్ రోడ్, రాయపేట, మద్రాసు-600 014

విజంట్లు: శీతారామ జనరల్ స్టోర్స్ ఏజన్సీస్, విజయవాడ, సికింద్రాబాదు, బెంగళూరు

పేరు : _____

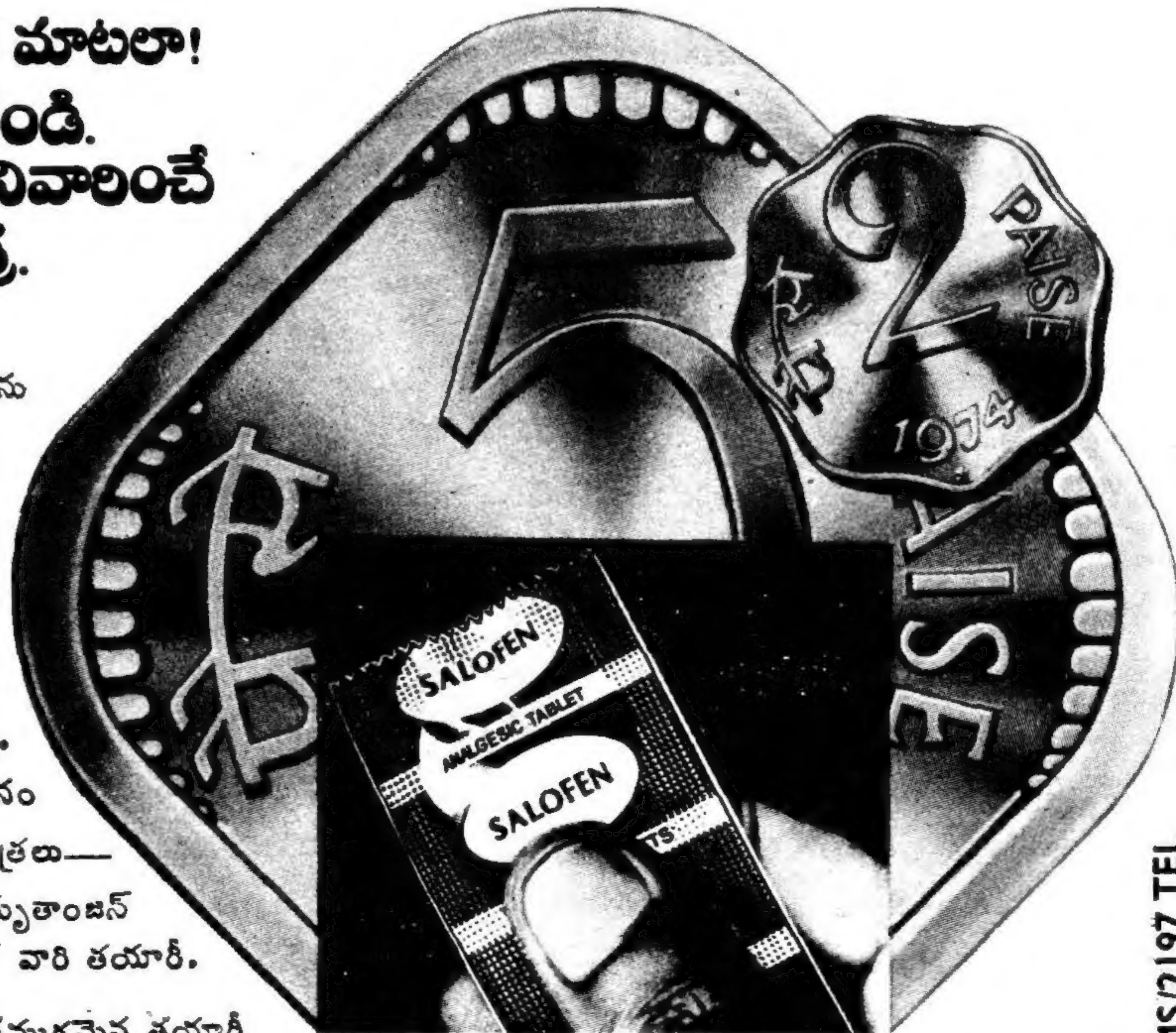
చిరునామా : _____

PIN _____

**ఈ రోజుల్లో తలనొప్పి అంటే మాటలా!
సాలోఫేన్ ను వాడండి.
అమోఘంగా నొప్పులను నివారించే
విశిష్టమైన మాత్ర.
వెల అతిచౌక**

మంచి నొప్పుల నివారిణి సాలోఫేన్ ను
గమనించండి. దీనిలో రెండు మందులు
అమోఘంగా నొప్పులను పోగొట్టేవి
చేరివున్నాయి—అస్పిన్, ఫెనాసిటిన్—
అయినప్పటికీ వెల మాత్రము 7 పైసలే
ఒకమాత్ర. సాలోఫేన్ అతిశీఘ్రంగా,
తలనొప్పులకు జలుబులకు పండ్లనొప్పి,
స్త్రీ జ్వరాలకు కండలనొప్పులకు ఉపశమనం
కల్గిస్తుంది. సాలోఫేన్ నొప్పుల నివారిణి మాత్రం—
విశ్లేషణచేసి ఇంటింటా ప్రసిద్ధిపొందిన అమృతాంజన్
లిమిటెడ్ వారి తయారీ.

అమృతాంజన్ లిమిటెడ్ వారి నమ్మకమైన తయారీ

SAA/AMS/2197 TEL

సాలోఫేన్ - అమోఘమగు నిరపాయకరమైన నొప్పుల నివారిణి

జీవగారి వేదిక

ఈ మధ్య - మా వాళ్ళ బలవంతం మీద ఓ పట్టణం వెళ్ళినట్లా. అక్కడ మా దూరపు బంధువులున్నారు. "నేనీ వూళ్ళూ. వాడలా తిరగలేనట్లా" అంటున్నా వినిపించుకోకుండా. "అదేం వీల్లేదు బామ్మగారూ! మీరు రావలసిందే" అని మా వాళ్ళు నన్ను లాక్కెళ్ళారు. అక్కడినుంచి మా బంధువుల ఇల్లు పెద్దది. విశాలంగా బావుంది. ఇంటి యజమానికి అదెక్కడో, ఉత్తరాదిన నొకరి. పెద్ద ఉద్యోగమే నట. అతని అబ్బాయిలు ఇద్దరు ఈ వూళ్ళోనే వుద్యోగాల్లో వున్నారు. ఒక అమ్మాయి కూడా వుద్యోగం చేస్తోంది. తక్కిన వాళ్ళంతా చదువుల్లో వున్నారు. ఇంటి యజమాని నెలనెలా వీళ్ళకి డబ్బు పంపుతూ వుంటాడు!

విశేషం ఏమిటంటే - ఆ ఇంట్లో వాళ్ళకెవళ్ళకి డబ్బు రక్ష్యం వున్నట్టు లేదట్లా. మరి అలా అని, వాళ్ళకి డబ్బు పెరట్లో చెట్టుకు కాయదండేడు. వాళ్ళు అందరిలాగే, ఉద్యోగాలు చేస్తూ సంపాదిస్తున్న వాళ్ళే. కాని, ఏ వొక్కరికి డబ్బు విలువ తెలిసి వున్నట్టు లేదు. కొడుకులు, కోడళ్ళూ, కూతుళ్ళూ అందరూ అంతే! అలాంటి సంసారం చూసి, నా బోటిది ముక్కు మీద వేలేసుకుందంటే అందులో ఆశ్చర్యం ఏముందట్లా!

వాళ్ళింట్లో సాధారణంగా వందుకోర్కె. ఒక్కేళ్ళలో తినేస్తారట. ఎప్పుడైనా వందితే మాత్రం ఇష్టం వచ్చినట్టుగా వంది పారేస్తారట. మేము వెళ్ళిన రోజు రాత్రి అలాగే జరిగింది. మా కోసం అని వాళ్ళు వంట చెయ్యక తప్పలేదు - చేశారు. మేమేదో తిన్నాం. కాస్తేపటికి ఒక్కొక్కరూ దిగారు. ఒక్కరూ అన్నం వేపు రాలేదు. 'మాకు ఆకల్లేదు', 'మేం స్నేహితులతో తినేవాం' - అని చెప్పేవారు అందరూ. పోనీ, మిగిలిపోయిన ఆ పెద్ద గిన్నెడు అన్నాన్నీ, మర్నాటికి వుంచి - మట్టిగ అన్నంలో వేస్తే బావుందేది - వుహూ! ఆ పెద్ద కోడలు మొత్తం అన్నం అంతా తీసుకెళ్ళి, వీధి కాలవలో పారబోసి వచ్చింది! శివ శివా! అదేం పని! 'అదేమట్లా' అని అడిగితే - 'అంటే - ఇది మాకు మామూలే'

అన్నారు. ఐనా అంత దూరం చెయ్యడమా!.... ఇంటి యజమానురాలు మాత్రం "నేనేం చెయ్యను బామ్మగారూ! అలా అంవాటయి పోయింది వాళ్ళకి. ఏ నెలకు ఆ నెల - వచ్చే డబ్బు దారిటం లేదంటే, ఎలా బాటకుంది చెప్పండి. ప్రతి నెలా ఆస్తులు చేస్తున్నామన్న ఆలోచన కూడా వాళ్ళకి లేదు!" అని రోలోపలే బాధ పడింది.

ఆ మర్నాడు వుదయం మరికొన్ని వింతలు చూశాను. రెండో కోడలుగారి అబ్బాయిలు - ఏళ్ళు తోముకోడానికని ముద్ద పిండుతున్నారు. వారు అలా పిందేస్తూనే వున్నారు - ముద్ద వచ్చేస్తూనే వుంది. చూసిన వాళ్ళు చూస్తూనే వున్నారగాని, ఎవ్వరూ వాడి దగ్గర్నుంచి ఆ పిందే దబ్బాలంటి దాన్ని తీసుకోనేలేదు! అది వూరికే వచ్చిందా!... ఇదయిందా - స్నానానికని స్నానం గదిలోకి వెళ్తే. నబ్బులన్నీ నేల మీదనే వున్నాయి - వీళ్ళకి నానిపోతూ. తినే వాళ్ళు లేరు; జాగ్రత్త చేసే వాళ్ళు లేరు. కొణాయిలోంచి, వీళ్ళు దారా పాతంగా పడిపోతూ వుంటే, కొణాయి కట్టే నాకుదులేదు! ఇలాగే అన్ని విషయాల్లోనూ కవిపించిందా సంసారం! మరి, ఇలాంటి సంసారాలు - ఇంత అతి కాకపోయినా - ఇంకా చాలా ఉండే వుంటాయనిపించింది నాకు.

అసలా - తొలిరోజుల్నుంచీ మనకు మన పెద్ద వాళ్ళు 'పొదుపు' సంగతి చెబుతూనే వున్నారు. ఆ రోజుల్లోనే మేము పొదుపుగా సంసారాలు చేసేవాళ్ళం. ఈ రోజుల సంగతి వేరే చెప్పాలా! ముఖ్యంగా 'పొదుపు' పాటించాలి - అంటే ఆడ

వాళ్ళే - అదే గృహిణీ - పాటించాలి. పురుషులు సంపాదిస్తారు; స్త్రీలు పొదుపుగా సంసారం చేస్తారు. ఇది అనాదిగా వస్తున్న సంప్రదాయమే. 'ధనమ్ మూలమ్ ఇదమ్ జగత్' అన్నారు. ధనం లేకపోతే, ఏదీ లేదు! ఈ ధన సంపాదన కోసమే మనం అష్ట కష్టాలూ పడుతున్నాం. అలాంటి ధనాన్ని ఎంత పొదుపుగా, మితంగా వాడుకోవాలి! ఊరికే దూరం చేస్తే ఎవరికి నష్టం? -

ప్రతి రోజూ సాయంకాలం ఆయేసరికి, ఆ రోజుకు బియ్యం ఎంతయింది? - అన్నది ఇల్లారే రాయాలని "స్మృతి సహిత" రో పెద్దలు రాశారు. "అధిక వ్యయం చేసే బాధ్యను భర్త విడిచి పెట్టినా, అది తప్పు కాదు" అని, 'అగ్ని పురాణం' లో రాశారు. వీటివల్ల పొదుపు విషయంలో స్త్రీలకు ఎలాంటి స్థానం వుందని పూర్వులు చెప్పారో మనం తెలుసుకోవచ్చును.

'అడపెత్తనం' 'అడపెత్తనం' అని మన వాళ్ళు ఈసడించుకుంటారు గాని, నిజానికి ఇంటి పెత్తనం, ఇల్లారుకే ఇవ్వాలి - అన్నారు పెద్దలు. ఇవ్వడం ఏమిటి - ఇంటి పెత్తనం, బాధ్యత అవిదే వహిస్తుంది. సాధారణంగా తన బాధ్యతను ఇల్లారు సక్రమంగానే నిర్వహించుకుంటూ పోతుంది. కాని, ఇవాళి రోజుల్లో మాత్రం ఎక్కువ సంసారాల్లో దూరం చేసుకుంటున్నట్టే కనిపిస్తుంది. అనవసరమైనవి కొనడం, కొన్నవి వాడక పోవడం - ఏది ఎంత వరకూ కావాలో, అంత వరకే వాడడం - ఏదీ ఆలోచించడం లేదు.

కొందరు చూశారూ - బంగారు నగలు చేయిస్తారు; కొన్నాళ్ళు వేసుకుని, అది కాదని దాన్ని చెరిపించి మళ్ళీ మరో రకంగా చేయిస్తారు. 'ఏమిటట్లా' అంటే 'పాషన్లు మారిపోతున్నాయి మీకేం తెలుసు?' అంటారు. (ఈ గుణం మా కోడలు స్నేహితురాలు దగ్గర ఉంది!) ఈ విధానం - డబ్బు వున్న వాళ్ళకయినా సరే, 'దూరం' కింద వచ్చేదేగదా. ఇలా దూరాలు చేస్తూ వుంటే, ఎవరికి లాభం?

'దూరం చెయ్యకండి -' అని ఎప్పట్నుంచో పెద్ద వాళ్ళు చెబుతున్న మాటే. ఆ మాట ఇప్పటికీ చెబుతూనే వున్నారు. ఎప్పటికీ చెబుతూనే వుంటారు. అందుకని నేను ప్రత్యేకంగా చెప్పడం ఏమిటి - అని ఎవరూ అనుకోనక్కర్లేదు. దూరం బియ్యం గురించి, ఎవరు చెప్పినా, ఎన్నిసార్లు చెప్పినా విన వలసిందే మరి!

పసి బిడ్డకు జీర్ణసంబంధమైన
బాధలు కలిగినప్పుడు...

సామ్యంగా పనిచేసే
అమృతాంజన్
గ్రేప్ మిక్స్చర్
బాధను అతి త్వరగా తగ్గిస్తుంది

కడుపునొప్పి, అజీర్ణము, వాయువు, పళ్ళు
వచ్చేటప్పుడు కలిగేబాధలు మొదలైన
వాటిలో దేనితోనైనా సరే, మీ పసిబిడ్డ
బాధ పడుతుంటే అమృతాంజన్ గ్రేప్
మిక్స్చర్తో అతి త్వరగా ఉపశమనం
కల్పించండి త్వరగా సులభంగా తిరిగి
మీ పసిబిడ్డ ఆనందంగా నవ్వుతుంది.

గృహశధములు
తయారుచేయుటలో
తరతరాలుగా నమ్మికకు
పాత్రమైన అమృతాంజన్ వారి
తయారీ.

అమృతాంజన్ లిమిటెడ్

రామాయణ గాథ మన దేశంలోనే కాక బర్మా, ఇండోనేషియా,
తాయిలాండ్ మొదలైన దేశాలలో కూడా ప్రాచుర్యంలో ఉంది.
ఆ దేశాలలో కూడా మన దేశంలోలా రామాయణం వివిధ కళా
రూపాలలో చోటు చేసుకుంటున్నది. నాటక రూపంలో, నృత్య నాటక
రూపంలో రామాయణం ఈ దేశాలలో వ్యాప్తిలో ఉంది.

ఇటీవల తమిళనాడులోని మదురైలో అంతర్జాతీయ మత,
వేదాంత, సాంస్కృతిక మహాసభలలో ఇండోనేషియాలోని బాలి
ద్వీపానికి చెందిన నాట్య కళాకారులు రామాయణాన్ని నాట్యరూపంలో
ప్రదర్శించారు.

వారు ప్రదర్శించిన రామాయణ కథ ఇలా ఉంది: సీతారాములు
దండకారణ్యంలో ఉన్నప్పుడు మారీచుడు బంగారు లేడి ఆకారంలో
రాగా, సీత ఆ లేడి తనకు కావాలంటుంది. రాముడు అడవిలోని
అపాయాల గురించి సీతను హెచ్చరించినా, ఆమె తనకు బంగారు
లేడి తప్పకుండా కావాలంటుంది. రాముడు ఆమెను హెచ్చరించి,
ఆమె నిలుచున్న చోట, ఆమె ముందు - రెండు గీతలు గీసి వాటిని
దాటవద్దని చెప్పి వెళ్ళిపోతాడు. అంతలో రావణుడు వచ్చి సీతను
తనతో రమ్మంటాడు. తాను అతనితో రానని చెబుతూ సీత తనకు
తెలియకుండానే రాముడు గీచిన గీతలు దాటి అవతలికి వస్తుంది.
వెంటనే రావణుడు ఆమెను బలవంతంగా ఈడ్చుకు
పోతాడు. కాసేపట్లో రాముడు వచ్చి సీతకోసం వెదకుతాడు:

వనువెంటనే రావణుణ్ణి వెంటబడించి అటకాయస్తాడు. రామ రావణులకు కత్తి యుద్ధం జరుగుతుంది. తర్వాత రాముడు రావణుడి మీద బాణాలు ప్రయోగిస్తాడు. అలా రావణుణ్ణి నేల కూలుస్తాడు. సీత రాముడి దగ్గరికి వచ్చి పూజ చేస్తుంది.

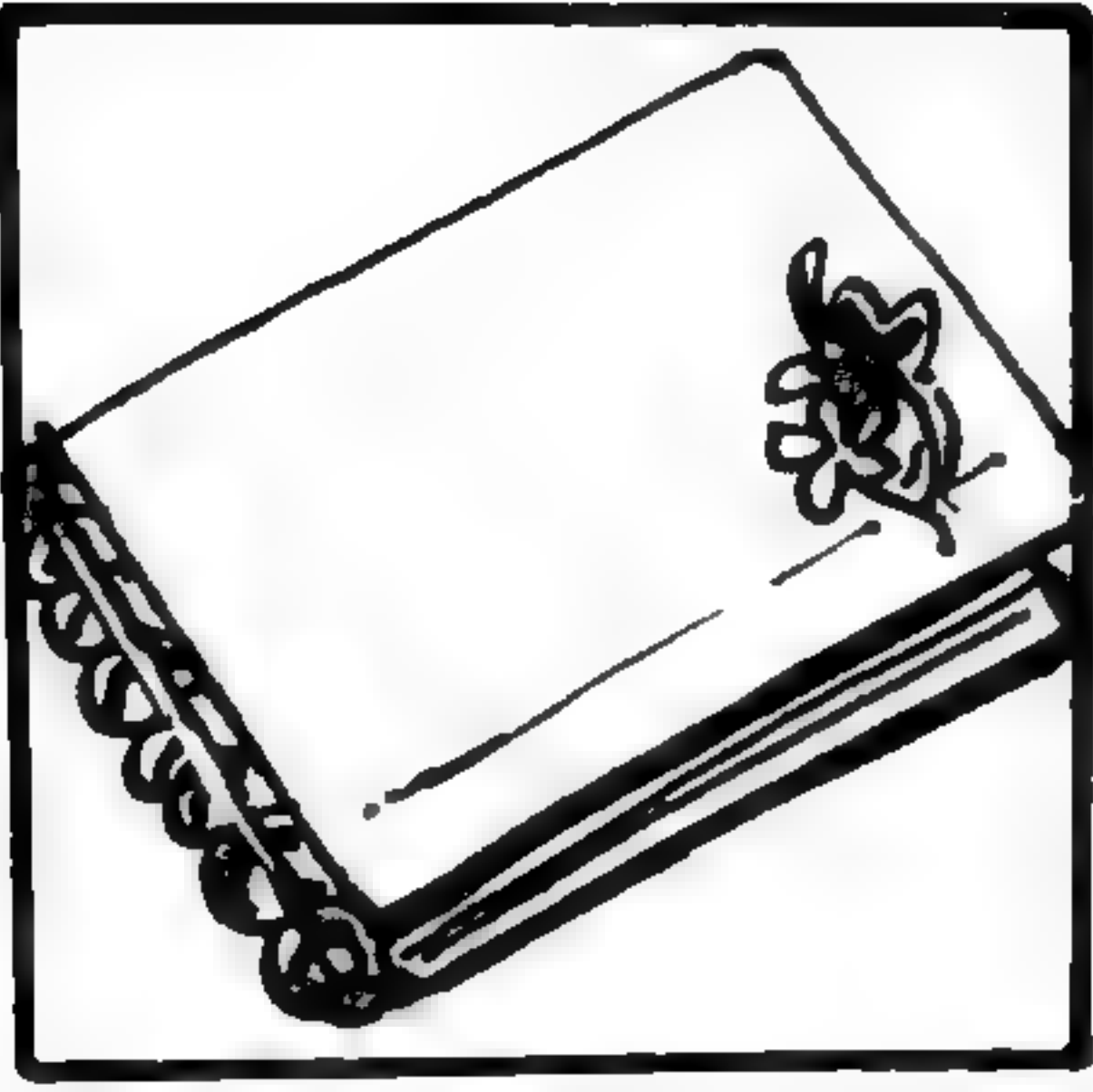
ఈ రామాయణ నాట్య నాటకం సాగినంత సేపు దానికి తగిన రీతిలో సంగీతం వినిపించారు. పాత్రధారులు రంగురంగుల దుస్తులు ధరించి కనువిందు చేశారు. ఈ నాట్య నాటకంలో పదహారేళ్ళ వయసుగల కుమారి ములియాతి శ్రీరాముడుగానూ, పద్నాలుగేళ్ళ ప్రాయంలో ఉన్న కుమారి ఆది ఆర్యాణి సీతగాను అభినయం చేశారు. కుమారి ములియాతి పదేళ్ళ నుంచీ నాట్యం, సంగీతం నేర్చుకుంటున్నది. కుమారి ఆది ఆర్యాణి ఎనిమిదేళ్ళ నుంచీ నాట్యం నేర్చుకుంటున్నది. వాళ్ళిద్దరూ కూడా రామాయణ నృత్య నాటకంలో అభినయించడానికి ప్రత్యేక శిక్షణ పొందినవారు. నృత్య నాటకంలో రావణుడుగా

నటించిన శ్రీ జెయన్ నాట్యశాస్త్ర పట్టభద్రులు. బాలి ద్వీపం ముఖ్యపట్టణంలోని నాట్యకళా కేంద్రంలో ఉపాధ్యాయులుగా పనిచేస్తున్నారు. బాలి ద్వీపంలో రామాయణ నృత్య నాటక ప్రదర్శనకోసం విశేష కృషి జరుగుతున్నదని ఆ నాట్య బృందం అధ్యక్షులుగా శ్రీ వేదాన సుయాసా పేర్కొన్నారు. నవరాత్రుల సందర్భంగా ఉత్తర భారత దేశంలో 'రామ లీల' జరుపు కుంటారు. ఆ సందర్భాన్ని పురస్కరించుకుని ఇక్కడ బాలి ద్వీప నాట్య బృందంవారు ప్రదర్శించే రామాయణ గాథలోని సీతా రామ పాత్రధారుల వర్ణ చిత్రాలను ప్రచురిస్తున్నాము.

పాఠకుల శ్రద్ధక “నైపుకున్న సుఖవాదం”

నేనూ, నా స్నేహితురాళ్ళు శారద, శ్యామల పెళ్ళికి బహుమతి కొనాలని బయలుదేరాము. మా స్నేహితురాలు శారదకు ఒక పట్టాన ఏదీ నచ్చలేదు. బదారు షాపులు చూసేము. చివరకు శారద, ఒక ఫాస్ఫీ షాపులో ఆర్బిమ్ పేద్ నెలక్టు చేసుకుంది. దాని ఖరీదు పదిహేను రూపాయలు.

మా స్నేహితురాలు శారదకు, కొన్న వస్తువుల ఖరీదులు మరో కొద్దో వాకబుచేసే అలవాటు వుంది—తను దగావడినదీ లేనిదీ తేల్చుకుందుకు. అలా మాకు తెలిసిన మరో కొద్దో ఆ ఆర్ బిమ్ పేద్ ఖరీదు అడిగింది. అతను వాళ్ళ దగ్గరవున్న ఆర్బిమ్ పేద్ ఒకటి యిచ్చి దాని ఖరీదు తొమ్మిది రూపాయలు చెప్పాడు. ఆ ఆర్ బిమ్ పేద్ కి దీనికి తేడా ఏమీలేదు—పేడీలు, అట్ట, అట్ట మీద వున్న డిజైనుతో సహా సరిపోయాయి.

శారదకు ఒక్కసారి దుర్వాసుడికి వచ్చినంత కోపం వచ్చింది. ఇంత అన్యాయమా? ఇంత దగానా? ఇంత మోసమా? ఇంత లాభమా? అంటూ చిందులు తొక్కుతూ మోసాన్ని మోసం తోనే జయించాలని ఒక ఉపాయం ఆలోచించింది.

ఆ కొట్టువాణ్ణి ఒప్పించి ఒక పావుగంట ఆ పేద్ ఇమ్మని అడిగింది. మా ముఖాలు బాగా తెలిసినవికాబట్టి ఆ కొట్టువాడు కాదనలేక ఆ పేద్ ఇచ్చాడు. దాని మీద స్పష్టంగా ఎర్ర పెన్సిలుతో దాని ఖరీదు రూపాయలు తొమ్మిది అని అట్ట మీద కార్పర్ లో వ్రాసి వుంది.

గదిగది శివమెత్తిన దానిలా అడుగులు వేసు కుంటూ ముందు కొన్న ఫాస్ఫీ షాపుకు దారితీసింది.

ఆ కొట్టు యజమానితో అందర్నీ ఆశ్చర్యంలో ముంచేటట్టు తన వాక్యాచర్యంతో గంభీరోపన్యాసం మొదలుపెట్టింది. “ఈ ఆర్బిమ్ పేద్ మీద తొమ్మిది రూపాయలు అని ధర వ్రాసి వుంది.

కాని నా దగ్గర 15 రూపాయలు వసూలు చేశారు. మాకు ఆరు రూపాయలు తిరిగి రావాలి” అని డిటెక్టివ్ లా పోజుపెట్టి అడిగింది.

ఆ కొట్టు ఆసామీ ఆ పేద్ ని అటూ ఇటూ తిప్పి శల్యపరీక్ష చేసి ‘ఇది మా కొద్దో కొన్నది కాదు’ అన్నాడు. ‘మా కొద్దో వస్తువులన్నింటి మీద ధరలు కోడ్ లో వుంటాయి. ఆ ధరలు మాకు తప్ప యితరులకు అర్థంకావు. కావరిస్తే చూడండి’ అంటూ అతని కొద్దో వస్తువులు మచ్చుకొకటి మా ముందుపడేశాడు. అతని దగ్గర వున్న ఆర్బిమ్ పేద్ లన్ని బయటపడేసి వాటి మీద వున్న ధరలు చూపించాడు. అన్నింటి ధరలు కోడ్ లో వున్నాయి.

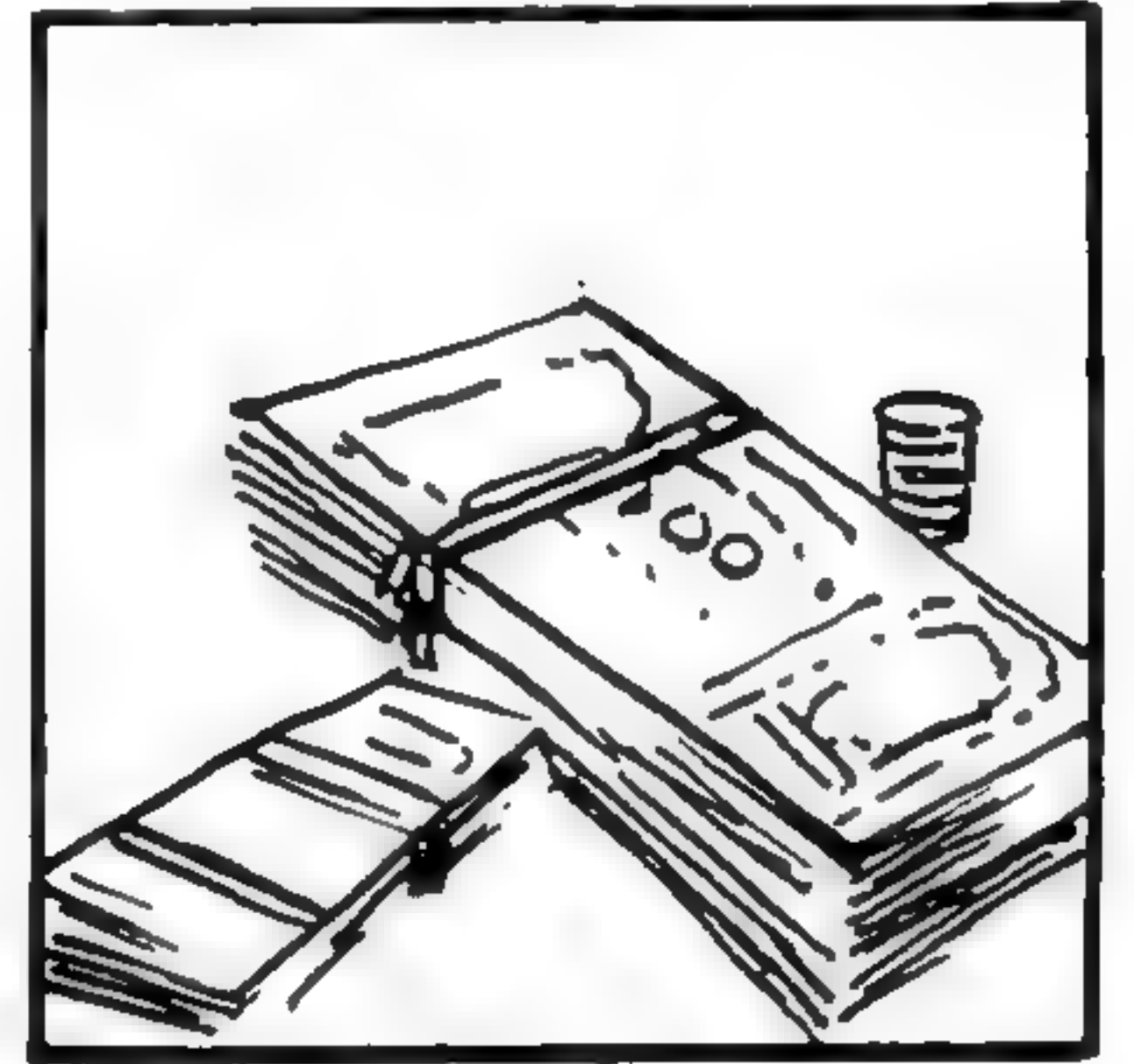
అంత గంభీరోపన్యాసకురాలు, చిత్తయిపోయి, నోరెత్తలేక గుటకలు మింగింది. తరువాత బయటకువచ్చి సంచిలో దాచివుంచిన ఆర్బిమ్ పేద్ మీద ధర చూసి ఆశ్చర్యచకితురాలయింది. అన్నింటిలోను అతి తెలివి పనికిరాదు. అతని దగ్గర కొన్ని పేద్ అతనికి చూపించి ‘ఈ పేద్ పక్కా కొద్దో తొమ్మిది రూపాయలు చెప్పారు. మీరు పదిహేను రూపాయలు తీసుకున్నాడు. అంత ధర అయితే యింట్లో వాళ్ళు ఒప్పుకోరు’ అని ప్లేయిన్ గా అడిగివుంటే ఏమి జరిగివుండేదో!

ఇంత కథ నడిచిన తరువాత పేద్ చూపించి కాళ్ళజేరానికి రావడం శారదకు ఇష్టం లేకపోయింది. అందుకే ఆసానికి ఆ నష్టం భరించింది. ఆ సంఘటన మా హృదయాల్లో మరపురాని ఘట్టంగా మిగిలిపోయింది.

—ఆవసరాల సూర్యకుమారి

ప్రతి వారూ తమ దగ్గర ఎంతో కొంత డబ్బు ఉంటే తమ వెనక నా అన్నవాళ్ళు లేకపోయినా తమ జీవితం హాయిగా గడిచిపోతుందనుకుంటారు. అలాగే నా మేనత్త అనుకుని ఉండొచ్చు. అందుకే

అమె కొంత సొమ్మును నా కిచ్చి దాచమని కోరింది. తన కిన్న కొడుకులూ, కూతుళ్ళూ ఉండగా నన్ను దాచమనడం నా కాశ్చర్యం

కలిగింది. అదేగాక డబ్బును తన పేర డ్యాంకులో వేసుకోవచ్చు. అదే విషయం అడిగాను. దానికి అమె “ఫూడ్లా! నేను పెళ్ళదాన్ని అయ్యాను. రేపు నాకు ఏదైనా అవసరం వస్తే నా దగ్గర డబ్బుంటే నేను వాడుకోవచ్చు. అది లేకపోతే కొడుకులనో, కూతుళ్ళనో అడగాలి. అయితే డ్యాంకులో వేసుకో వచ్చు. కానీ వాళ్ళకు తెలుస్తుంది. తెలిసిన తర్వాత ఎవరికైనా అవసరంవచ్చి నన్ను ఇమ్మని అడగవచ్చు. కొడుకులు అడిగితే ఇవ్వననలేను. నా జీవితావసరాలకు వాళ్ళను అడగలేను. అదేగాక వాళ్ళకు తెలిసిందనుకో—ఏమనడం, కానీ నేను ఏదో అవసరంపడి డబ్బు చేస్తే నా అవసరం వాళ్ళకు ‘దుబారా’ అనిపించవచ్చు. అందుకే నీ కిచ్చి దాచమంటున్నా. నీ సంగతి నాకు బాగా తెలుసు. నాకు నీ మీద నమ్మకం ఉంది! నేను లేకపోయినా నా డబ్బు నా వాళ్ళకే చేరుతుంది!” అంది. ఆవిక చెప్పింవాల్లో నిజం ఉందనిపించింది. ఓ ప్రక్క నా భర్త: “అ గొడవ మనకెందుకు.... రేపు మనం ఏదో తినేశాం! అంటారు” అని అంటున్నా నా భర్త మాటల్ని కాదని మా మేనత్త డబ్బు దాచడానికి ఒప్పుకున్నా!

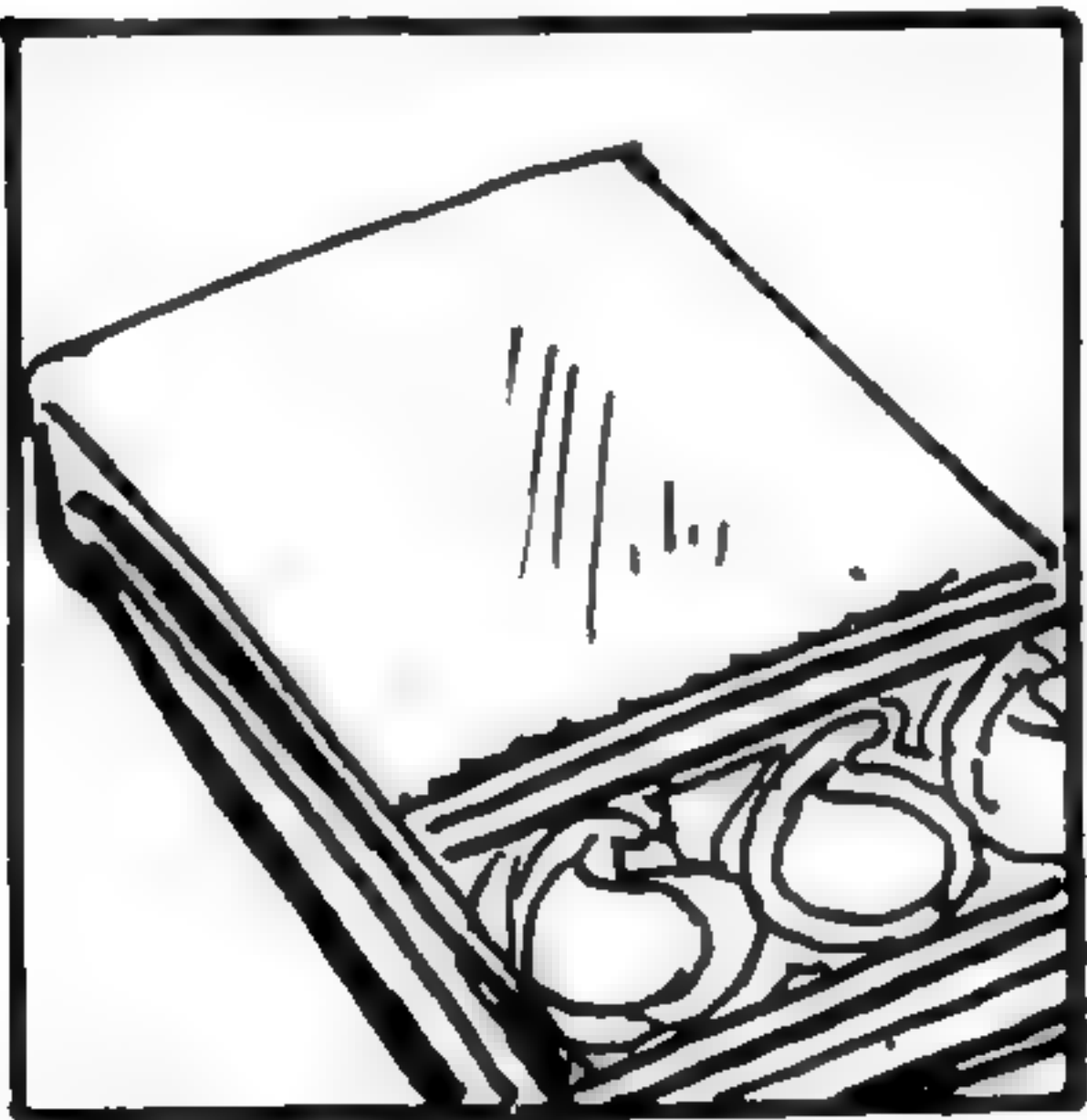
ఇలాంటి విషయాలు దాగవన్నవి నగ్న సత్యంగా తెలుసుకున్నాను. నా దగ్గర సొమ్ము ఉందనీ, నా మేనత్తకు మత్తుమందిచ్చి

నా గుప్పిట్లో పెట్టుకున్నాననీ, 'తనవారిని కాదని దానికి ఎందుకు ఇస్తుంది....అంతా దాని ప్లానే' అనీ....ఇలా అందరూ తలోమాటా అన్నారు.... అన్నీ వ్రాయడం అనవసరమేమో! కాని చివరకు అందరి దృష్టిలోనూ, నేను నా మేనత్త సొమ్ము తినేసినదాన్నయ్యాను. అందరూ కాకుల్లా పొడిచారు. నా భర్త మాటలు వినక ఏదో పెద్దావిడకదా అని ఉపకారం చెయ్యడానికి పోయి చివరకు నా భర్త ముందు కూడా తలవంచుకోవలసిన పరిస్థితి ఏర్పడింది. చెప్పండి....ఇది నేను నేర్చుకున్న గుణపాఠం కాదంటారా!

—హెచ్. అన్నపూర్ణ

విట్టమధ్యాహ్నం పన్నెండున్నర గంటల సమయం. తొందర పనులన్నీ ముగించి, నిదానంగా బియ్యం ఏరుకుంటున్నాను. బయట బట్టలారు తున్నాయి. ఈ చేస్తున్న పని అయిపోతే ఇంక భోజనంచేసి కాస్తేపు విశ్రాంతి తీసుకోవాలనుకుంటున్నాను. మూడు వంతులు బియ్యం ఏరటం అయింది. ఏదో నీడ పడ్డట్లయి తల తిప్పి చూశాను. ఒక ముష్టిది వచ్చి మా గుమ్మంలో నుంచుని ఉంది. తిండి, బట్ట లేదని జారిగా చెప్పి యాచించింది. చంటిబిడ్డ తల్లి కావటంతో దాన్ని చూచి నాకు జారివేసింది. లేచి అయిదు పైసలు దాని చేతిలో వేశాను.

నేను అయిదు పైసలు వెయ్యగానే దానివద్ద ఉన్న పాత బట్ట ఒకటితీసి నాకర్థంకాని దాషలో ఏవో చదువుతూ ఆ బట్ట కొసని ముళ్ళు వెయ్యటం ప్రారంభించింది. అది చూచి నాక్కొస్త కంకరనిపించింది. తలుపులు వేసేద్దామంటే అవతల ఖరీదైన బట్టలు అరవేసి ఉన్నాయి. వాటన్నిటినీ అది పట్టుకుపోతే? నేనెంత ధైర్యం తెచ్చుకుందామన్నా నా మనస్సు నే చెప్పినట్లు వినటం లేదు. కాళ్ళు, చేతులూ ఆడటంలేదు. గుండె దడ దడలాడుతున్నది. చుట్టూపక్కలున్న రెండు, మూడిళ్ళ వాళ్ళు ఆ సమయానికి కనిపించలేదు!

“కొంచెం కొబ్బరినూనె పట్రా!” అంది. “నీకు వెయ్యాలనుకున్నది వేశాను, వెళ్ళు.” అన్నాను. “అలాగేలే. కొంచెం కొబ్బరినూనె వెయ్యి” అంది. ‘తలకి రాసుకుని వెళ్ళిపోతుం దేమోలే’ అనుకుని కొబ్బరినూనె తెచ్చి దాని మూకుల్లో వేశాను. కొసరి, కొసరి చారెకువరకూ పోయించుకుంది. దాంట్లో నా మొహం నీడ చూడమంది. చూశాక “మీ ఇంట్లో శని ఆవరించ దోతున్నది. దానిని తప్పిస్తాను. నిత్యం వాడుకునే నీ చీర తీసుకురా. మళ్ళీ నీకే ఇచ్చేస్తాను.” అంది.

ఆ క్షణంలో ఏ వింత మంత్రం నామీద పని చేసిందో తెలియదు. అది చెప్పినట్లు చేయసాగాను. చీర తెచ్చి ఇచ్చాను. ఏవో చదువుతూ ఆ చీర మడతలు విప్పి రెండో కొస నన్ను పట్టుకోమని “శని పోనీ” అని మూడుసార్లు నాచేత చెప్పించింది.

“ఈ చీర మీదికి శనిని ఆహ్వానించాను. దీన్ని రోపరి పెట్టుకుంటావా? నాకే ఇచ్చేస్తావా?” అంది. ఇంకేమి అనను? నేను చెప్పకుండానే ఆ చీర బట్టలో దాచేసుకుంది. సరిగ్గా ఆదే సమయానికి మా పరిచయస్థుల కుర్రాడు మాకివ్వ వలసిన ఐదు రూపాయలు పట్టుకొచ్చాడు. నేనది అందుకోబోతుంటే అతని చేతిలోని ఆ నోటు లాక్కుని “ఇది నాకు దక్షిణ” అంటూ గబగదా వెళ్ళిపోయింది. అది వెళ్ళిన పావు గంటకి నా శరీరం, మనస్సు నా అడుపులోకొచ్చాయి. నేను దానికిచ్చినవన్నీ గుర్తొచ్చాయి. ఏం ప్రయోజనం? సాయంకాలం మా వారొచ్చాక చెప్తే “బెనారస్ చీర ఇచ్చి, నూరు రూపాయలు దక్షిణ ఇవ్వవలసింది” అని హాస్యం చేశారు నన్ను.

ఆ తర్వాత నా స్నేహితురాలికిదంతా చెప్తే “చీర పోతే పోయిందిలే. ఆ చీరను ఇవ్వలేక, ఉంచేసుకుని నువ్వు కట్టుకుని ఉంటే ఆ చీర మహిమకి, నువ్వు కూడా దాని వెనుకనేపోయి ఇంకా నష్టపోదువు” అని తనూ విన్న ఇంకెవరి అనుభవమో చెప్పి ఊరడించి, “జాలివడి వాళ్ళ కేమీ ఇవ్వకూడదు. వాళ్ళ దగ్గర కొన్ని శక్తులుంటాయి. మన చేతనుంచి వాళ్ళచేతిలో ఏదైనా పడితేనే వాళ్ళ మంత్రాలు మన మీద పనిచేస్తాయి. మనం కరకుగా ఉంటే వాళ్ళ శక్తులు మన మీద పనిచెయ్యవు. వాళ్ళని కసిరి పొమ్మనాలిగాని మనం మెత్తపడకూడదు.” అంది.

మళ్ళీ తర్వాత నెలలోనే ఇంకొకతె మాయింటి కొచ్చింది. ఆరోజు మావారు పోలీస్ రిపోర్టిస్తానని బెదిరించి, దాన్ని చావగొట్టినంత హడావిడిచేసి సాగనంపారు. ఆ సంఘటనతో నేనొక గుణ పాఠం నేర్చుకున్నాను. అలాంటి వాళ్ళను దబాయించి అంతదూరం నుంచే తరిమి వేస్తున్నాను.

—అచంట హైమవతి

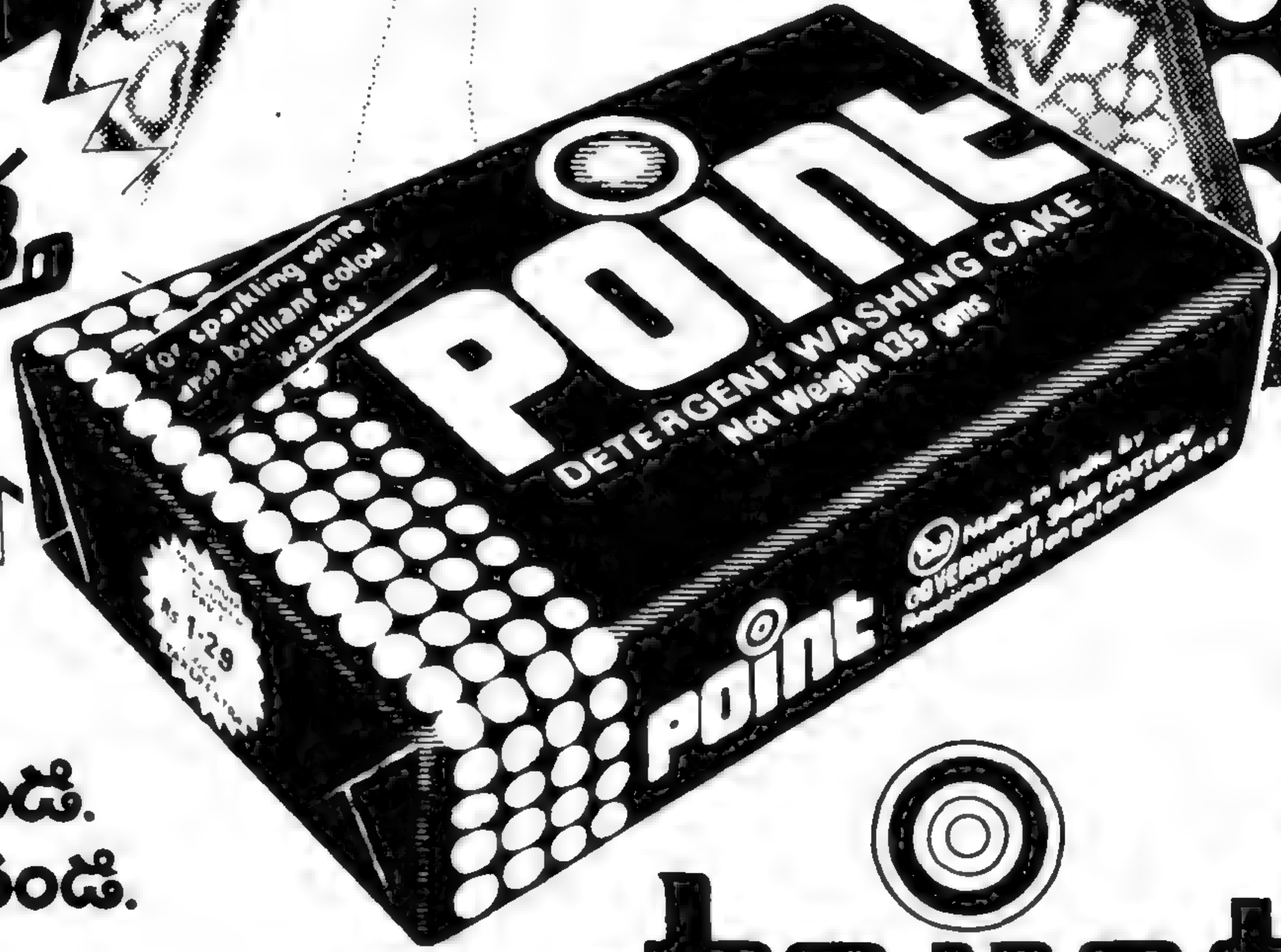
ఈ మధ్య ‘వనిత’ స్నేహపీఠం శీర్షికలో పార్లొన్న వాళ్ళల్లో నేనొక దాన్ని. సృష్టిలో తీయనిది స్నేహం అంటారు. సాహిత్యంలో మంచి అభిరుచి ఉండటంవలన స్నేహపీఠం ద్వారా ఆ అభిరుచులు గల వాళ్ళ కలం స్నేహం చేస్తే నాకు ఉపయుక్తంగా ఉంటుందని కలం స్నేహం ప్రారంభించాను. మొదటి రెండు ఉత్తరాలు ఆమ్మాయి పేరుతో వచ్చిన తరువాత ఆసలు సంగతి బయటపెడుతూ తను ఆద్భాసిననీ, క్షమించమనీ ఉత్తరం వచ్చింది. స్నేహం ఆడవాళ్ళతో మాత్రమే పరిమితం అనుకోవటంలో ఉన్న సంకుచితత్వం గుర్తించి. స్నేహాన్ని కొనసాగించాను. మా మధ్య మంచి సాన్నిహిత్యం ఏర్పడింది. మగవాడి బుద్ధి బయటపడకపోదని నా స్నేహితురాళ్ళు హెచ్చరిస్తూనే ఉన్నాయి. ఆదా మగా లేదాలకు స్నేహంలో ప్రాధాన్యం లేదని వాళ్ళతో వాదించేదాన్ని. అతడి ఉత్తరాల మూలంగా, తోబుట్టువులు లేదని తెల్పింది. ఆప్యాయంగా, ఆదరణగా, చనువుగా పంపించేదాన్ని. సమస్యలన్నీ వినేదాన్ని. కానీ నా కలుపుగోలుతనానికి అతడు తీసుకొన్న అర్థాలు వేరు. క్రమంగా అతని ఉత్తరాలలో మార్పు వచ్చి అవి ప్రేమ లేఖలుగా మారటంతో ఎంతో ఉన్నతాశయాలో నిర్మించుకొన్న నా ‘స్నేహసౌధం’ ఒక్కసారిగా కూలిపోయింది. అందుకే స్నేహం చేసే ముందు దాగా ఆలోచించాలని పరిస్థితులు నాకు దాగా పాఠం నేర్పాయి. తుమ్మితే ఊడిపోయేలాంటి ఒట్టొట్టి కలం స్నేహాలు చెయ్యకూడదని గట్టిగా నిర్ణయించుకొన్నాను.

—ఎన్. హేమానాయుడు

క్రాంతి

**వెలను పరిశీలించండి.
గుణమును పరీక్షించండి.**

**మీ అంతట
మీరే తెలుసుకోండి.**

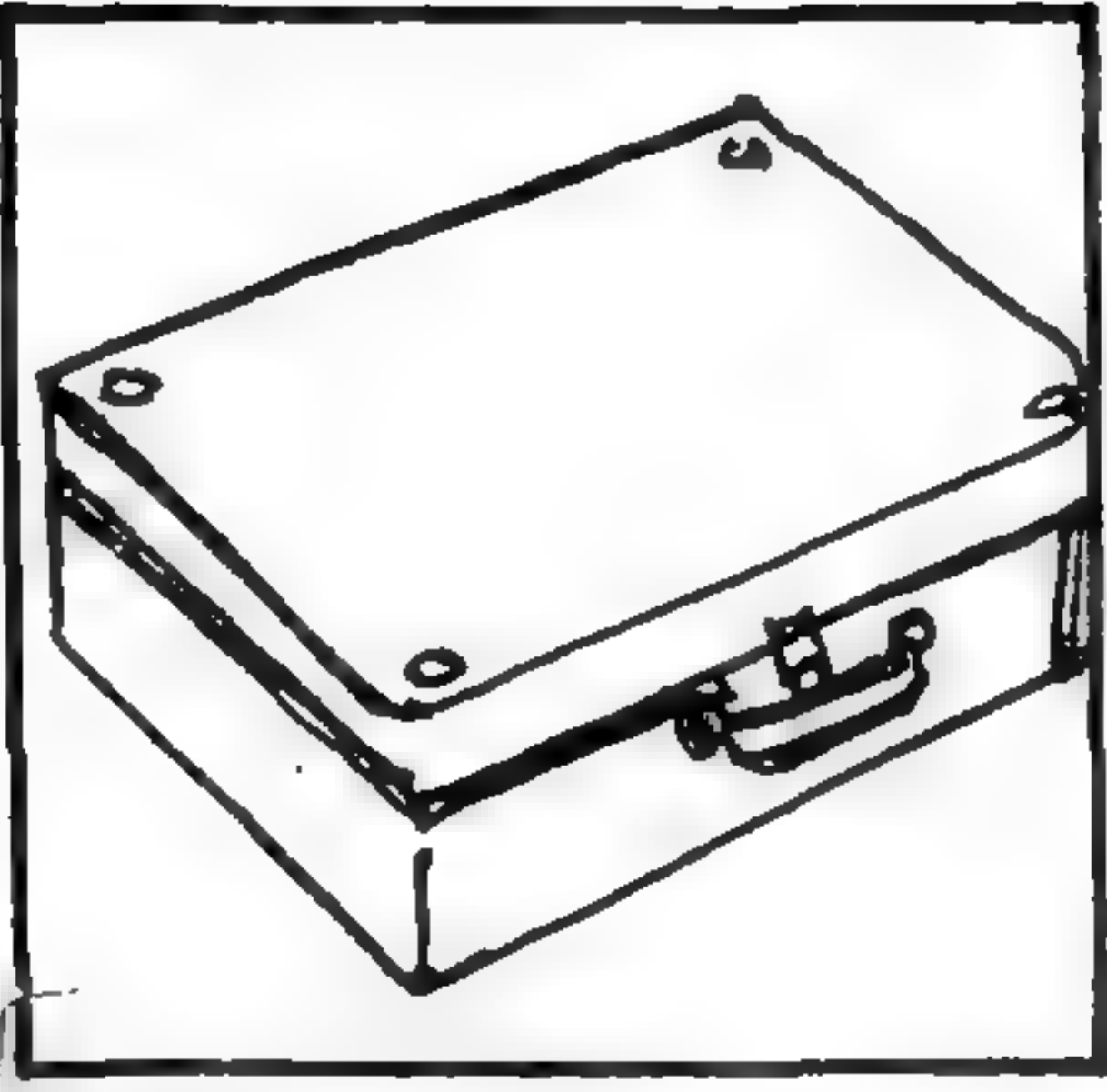
పాయింట్
డిటర్జెంట్ ఉత్పత్తి బిల్డ్

① గవర్నమెంట్ సోప్ ఫ్యాక్టరీ, బెంగళూరు వారి నాణ్యమైన ఉత్పాదన.

మార్కెట్ చేయువారు: ② మైసూర్ సేల్స్ ఇంటర్నేషనల్ లిమిటెడ్, బెంగళూరు

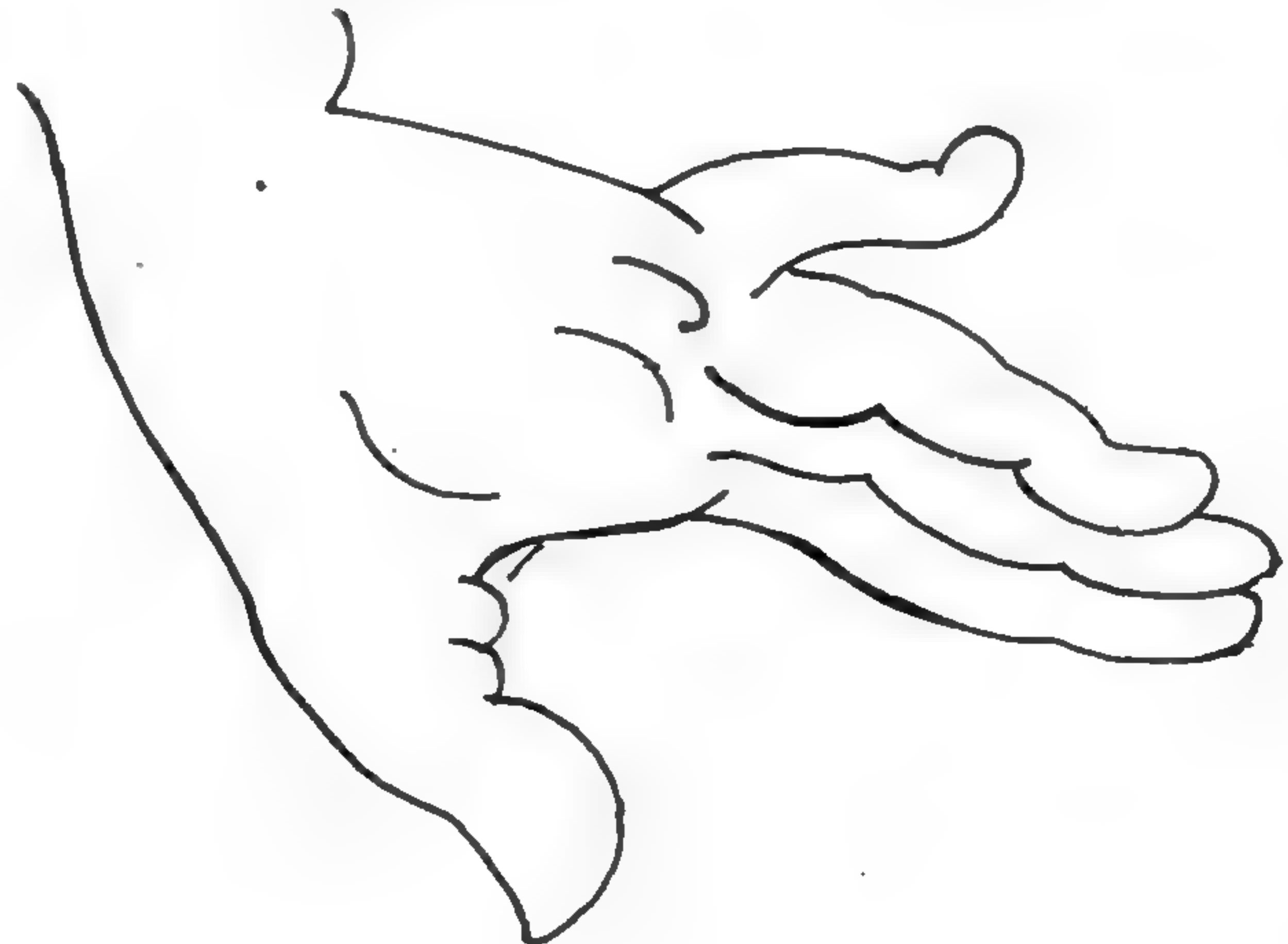
PDC/52 Tel

బాటిక్ నమూనాలు

బాటిక్ అద్దకం పట్ల ఉత్సాహం ఉన్నవాళ్ళు 'వనిత' పేరిట తమకు ఉత్తరం రాస్తే తక్కిన నమూనాలు పంపగలమని కె. అర్చన మే 15 'వనిత' సంచికలో వెలువడిన 'బాటిక్ అద్దకం' వ్యాసంలో పేర్కొన్నారు. చాలామంది పాఠకులు తమకు ఆ నమూనాలు కావాలంటూ ఉత్తరాలు రాశారు. అందరికీ విడివిడిగా పంపడంకన్నా ఆ బాటిక్ నమూనాలను ప్రచురిస్తేనే బావుంటుందన్న ఉద్దేశంతో వాటిని 'వనిత' లోనే ప్రచురిస్తున్నాము :

హైదరాబాదు నాంపల్లి స్టేషనులో మా ఆమ్మాయి, అల్లుడు వచ్చి నన్ను రైల్వేస్టేషన్లోకి తోచారు. అప్పుడు హైదరాబాదు హౌరా ఎక్స్‌ప్రెస్ నడుస్తున్నది. నాది స్త్రీల కూపేలో రెండవ నెంబరు బెర్తు. నా యెదుటి బెర్తులో ఒకామె కూర్చోని వున్నది. ఆమె మంచి స్ఫురద్రూపి. సన్నగా నాజాకుగా సంస్కారం వుట్టిపడే ముఖంతో, నన్ను ఇట్టే ఆకర్షించింది. సరే! ఇద్దరం మాటలలో పడ్డాము. ఆమె భర్త ఒక పెద్ద టీ కంపెనీలో పెద్ద అవీసరట, ముచ్చటగా యిద్దరు పిల్లలు కాలేజీలో చదువుకుంటున్నారట! వాళ్ళ యిల్లు పెద్ద భవనమట! అన్నీ నవీన సదుపాయాలతో కట్టుకున్నారట! ఆమె భర్త ఆమెను వదిలి వుండలేడట. అందు చేత ఆమె తన అక్క కొడుకు పెళ్ళికి హైదరాబాదు వచ్చి వెంటనే వెళ్ళిపోతున్నదట. ఇంతలో టికెట్ ఎగ్జామినర్ టికెట్లు చూడడానికి వచ్చేడు. ఆమె టికెట్లు నాకు అందించింది - ఇద్దరివీ చూపించమని. ఆమె టికెట్ హైదరాబాద్ నుంచి హౌరాదాకా వుంది. సికింద్రాబాదు దాటాక నేను తెచ్చుకొన్న ఫలహారం ఇద్దరం పంచుకొని తిన్నాము. కాజీపేట వచ్చేసరికి యిద్దరం బాగా సన్నిహితులమయ్యేము. అన్ని ఆదృష్టాలు వరించిన ఆమె లాంటి వాళ్ళ ప్రపంచంలో వుండటం యెంత అరుదో అనుకుంటూ నిద్రపోయేను. తెలతెల నారుతుండగా, విజయవాడ వచ్చింది. నేను ఆమెకు నా సామాను అప్ప చెప్పి ముఖం కడుక్కుందుకు బాత్ రూముకు వెళ్ళేను. నేను తిరిగి వచ్చేటప్పటికి ఆమె లేదూ! నా పెద్దలేదు! పోలీసు రిపోర్టు ఇచ్చినా నా పెద్దలే దొంగకలేదు. హౌరా దాకా రిజిస్ట్రేషన్ వున్న మనిషి విజయవాడలో ఎందుకు దిగిపోయిందో నాకు ఇప్పటికీంకా అయోమయంగానే ఉంది! ఆమె చెప్పిన కథంతా అసత్యమా? మొత్తం మీద నేను నేర్చుకున్న గుణపాఠం వ్రయాణాల్లో యెంత ఆస్థాయంగా మార్చాడినా, అసరిచితులను నమ్మకూడదనే!

—వై. వి. శివకాంత్

క్రాస్స్టిచింగ్

మనా స్నేహితురాలి అక్క అయిన రమాదేవి గారింటికి అప్పుడప్పుడు వెళ్తు ఉంటాను. కొన్ని సీనరీస్, పుస్తకాల్లో ఉన్న డిజైన్స్ మాటిక్లాత్ పైన క్రాస్స్టిచ్ చేయబడిన పెద్ద పోస్టర్ నైజాల్లో ఉన్న ఫ్రేమ్స్ డ్రాయింగ్ రూమ్లోను, డైనింగ్ హాల్లోను అమర్చబడి ఉంటాయి వీరి ఇంట్లో. ఇంటికి వచ్చిన వారు “ఎక్కడ కొన్నారండి ఈ పెయింటింగ్స్?” అని అడుగుతారు. కాని “అవి పెయింటింగ్స్ కాదు నేను కుట్టినవే” అని చెప్పినప్పుడు వారు ఆశ్చర్య

రమాదేవి

పాతకులకి ఎందుకు పరిచయం చెయ్యకూడదనిపించింది నాకు. నా అభిప్రాయాన్ని రమాదేవిగారి ముందు పెట్టాను. ‘ఇందులో ఏముంది? చూసి కుట్టించే కదా’ అన్నారు. చూసి కుట్టించే అయినా ఒరిజినల్ డిజైన్ కన్నా ఇంచుమించు పదింతలు పెద్ద నైజాల్లో ఉన్న వాటికి గోల్డ్ ఫ్రేమ్స్ కట్టించటంతో ఒక్కోదానికి 70 రు॥ 80 రు॥ దాకా అయింది. క్లాత్ ఒకటిన్నర మీటరు, దారాలు, ఫ్రేమ్ అంతా కలిపి దాదాపు 150 రు॥ దాకా అవుతుంది. కాని వీటిని ప్రత్యక్షంగా చూస్తే 700 రు. 800 రు. విలువ మనకి కనిపించుతుంది. ఫ్రేమ్ కట్టించి గోడకి పెట్టిన తర్వాత ‘ఇంత కుట్టు నేనే కుట్టానా? అని ఆశ్చర్యపోతూ వుంటాను’ అన్నారు రమాదేవి. ఇలాంటివే రెండు స్నేహితులకి బహుమతులుగా ఇచ్చానని చెప్పినప్పుడు నేను నిజంగా ఆశ్చర్యపోయాను. ఇంత

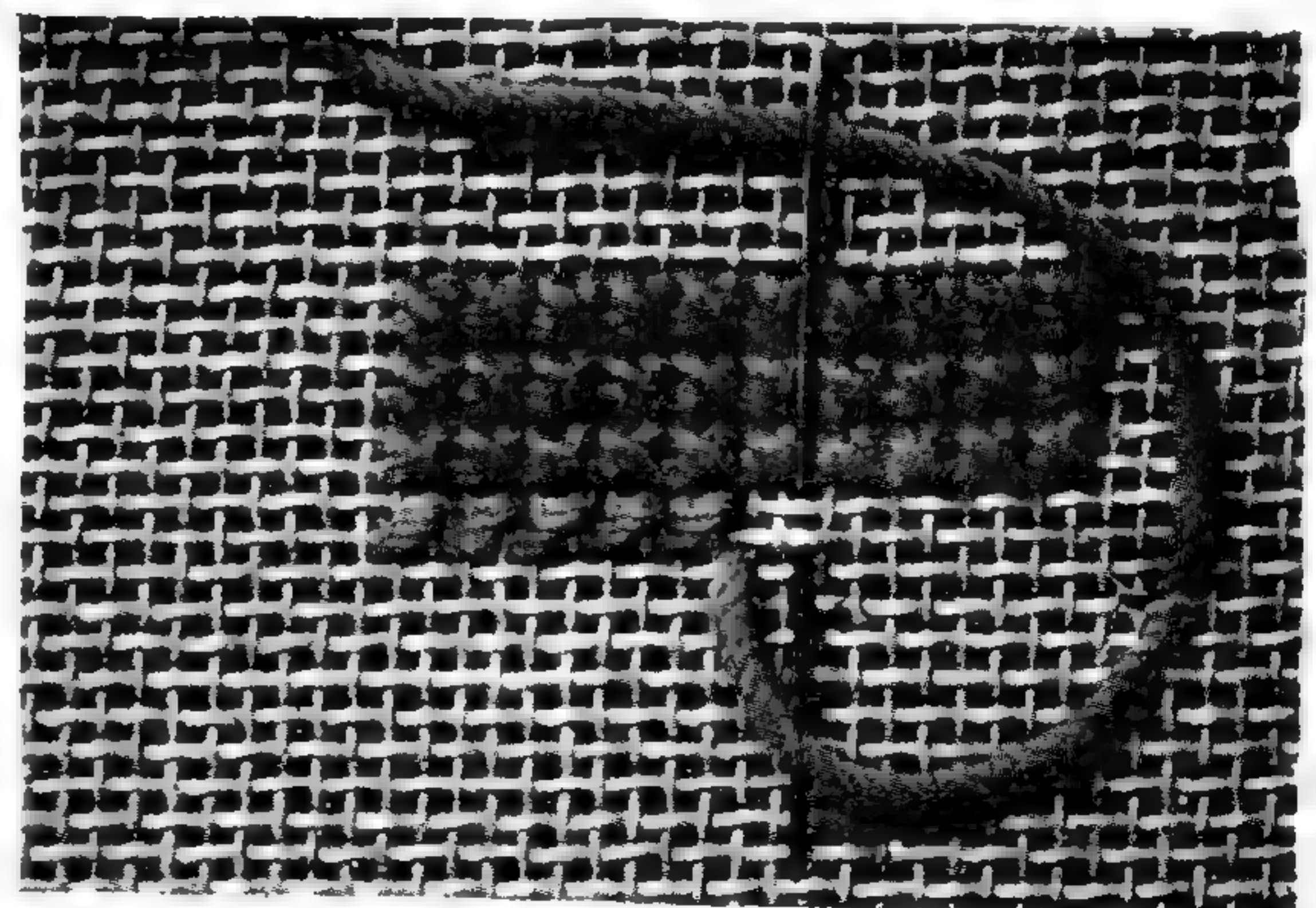
కుట్టు ఓవిగ్గా కుట్టడమే గొప్ప-ఇంకా వాటిని బహుమతిగా కూడా ఇవ్వటమా? అని. ‘ఈ కుట్టు కుట్టటం చాలా తేలిక. కాని గడులు చాలా ఓవిగ్గా లెక్క పెట్టుకొంటూ ఎక్కడవరకు ఏ రంగు దారం ఉందో, చూసుకుంటూ జాగ్రత్తగా కుట్టాలి. కుడుతూ ఉంచే విసుగు ఏ మాత్రం కలగదు’ అని అన్నారు.

ఇలాంటి ఫ్రేమ్ ఇంకొకటి తయారుచేసే నిమగ్నంలో ఉన్న రమాదేవిగారు చీరల మీద కూడా రకరకాల కుట్టు కుట్టారు. ఇంటికి కావలసిన కర్రెన్ను ఈమె స్వంతంగా డిజైన్ ఏర్పరచుకొని ఎన్నో రకాలుగా కుట్టిస్తారు. ఈమె ఇల్లు చూసినప్పుడు రమాదేవిగారి కళాత్మక దృష్టిని మెచ్చుకోకుండా ఉండలేం.

“ఈ ఉత్సాహం మీకు ఎలా వచ్చింది?” అని అడిగితే-అమె ఇలా చెప్పారు:

“ఒకసారి చీరమీద ఎంబ్రాయిడరీ చెయ్యటానికి దారాలు తీసుకొని రావటానికి షాపుకి వెళ్ళాను. అక్కడ ఫారిన్ ఎంబ్రాయిడరీ బుక్ ఒకటి కనబడింది. పేజీలు త్రిప్పి చూస్తే ఎన్నో క్రాస్స్టిచ్ తో చేసిన సీనరీలు ఉన్నాయి. వాటిని

క్రాస్స్టిచ్

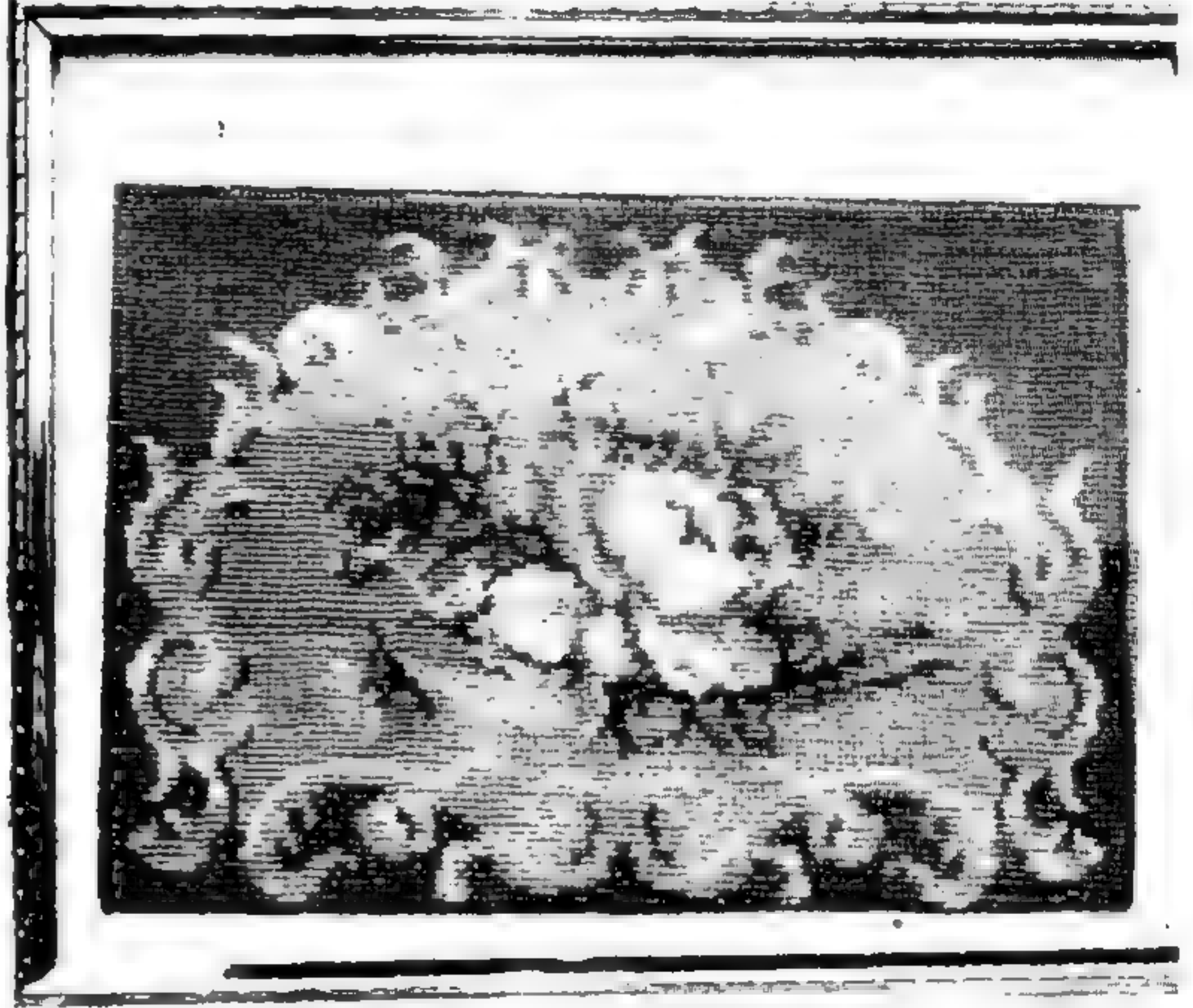

పోతూ ‘అబ్బ ఎంత అందంగా, ఎంత ఓవిగ్గా ఇంత కుట్టు కుట్ట గలిగారండి’ అని అంటూ న్నప్పుడు నేను చాలా గర్వంగా ఫీల్ అవుతాను. శ్రమకి తగిన ప్రతిఫలం దక్కింది కదా.” అని అంటారు రమాదేవి. భర్త, పిల్లలు-అపీసులకు, స్కూల్స్ కి వెళ్ళిపోయిన తర్వాత సాయంత్రం వరకు తీరిక వేళలో ఈ కుట్టు మొదలు పెడతారు అవిడ. ఈ మధ్య ‘వనిత’లో, స్పాంజితో బొమ్మలు చెయ్యటం, గ్లాస్ మీద పెయింటింగ్స్ చెయ్యటం చూసి, చదివి, ఈ క్రాస్స్టిచ్ ఫ్రేమ్స్ ని కూడా

“కుట్టిన తర్వాత ప్రేమ్ కట్టించి గోడకి పెట్టిన తర్వాత మనకు కలిగే తృప్తి మాటలతో వర్ణింప రానిది. మాటిక్లాత్ మీద ఉన్న గదులు రెండు గదులు ఒకటిగా లెక్కపెట్టుకుని, లేకుంటే అంతకంటే ఎక్కువ తీసుకుని కుడితే డిజైన్ చాలా పెద్దదిగా వస్తుంది. మనకి చిన్న డిజైన్ చాలు అనుకుంటే ఒక గదినే తీసుకొని కుట్టవచ్చు. నాకు ఈ ప్రేమ్ కుట్టడానికి ఒక్కొక్కటి నెలపైన వట్టింది. ఇందులో చాతు డిజైన్ ను అన్ని

రకాల కుట్టతో కుట్టాను. దీనికి మామూలు స్లైయిన్ క్లాత్ చాలు. ఈ ప్రేమ్ కుట్టడం కూడా చాలా తేలికగా వారంరోజులలో అయిపోయింది. మనకి కావలసిన చారాలు, డిజైన్ లు ఎంట్రాయిడరీ వస్తువులు అమ్మే షాపుల్లో దొరుకుతాయి. నేను కొన్ని చీరల మీద క్రాస్ స్టిచ్, కచ్ వర్క్ తో ఎంట్రాయిడరీ చేశాను. ప్రస్తుతం ఇంకో సీనరీ కుడుతున్నాను. ఇంతకు ముందు కుట్టిన వాటికన్నా ఇది ఇంకో పెద్ద నైజాలో వస్తుంది. వీటికి అయ్యే ఖర్చు ప్రేమ్ కే ఎక్కువ ఉంటుంది. ఎందుకంటే డిజైన్ కి తగినట్టు అందంగా ఉండాలని గోల్డెన్ ప్రేమ్ కట్టించాను. ఇకపోతే మాటిక్లాత్, చారాలు, కొంచెం పెద్దనైజా సూది దీనికి కావలసిన పరికరాలు. ఉదయం పదిగంటల నుండి సాయంత్రం అయిదు గంటల చాకా నేను తీరికగా ఉంటాను. ఆ సమయాన్ని ఈ విధంగా ఉపయోగించుకుంటాను. ఉద్యోగాలు చెయ్యకుండా ఇంట్లో తీరికగా ఉండే పనితరలి ఇది మంచి కాలక్షేపం, ఒక విధమైన ఆదాయం - అని నేను భావిస్తాను” అన్నారు రమాదేవి.

—ఎస్. రేణుక

చూడగానే ఆ పుస్తకం కొనేశాను. అంతేకాదు. అందులోనుంచి ఒక డిజైన్ ఎన్నుకొని అందులో ఉన్న రంగు చారాలు కూడా కొన్నాను. వెంటనే బట్టల షాపుకు వెళ్ళి మీటరున్నర క్లాత్ కూడా తీసుకొన్నాను. ఐక్ లో ఉన్న డిజైన్ గడికన్నా. నేను తీసుకొన్న మాటిక్లాత్ మీద ఉన్న గది చాలా పెద్దదిగా ఉంది. అందుకని ఒరిజినల్ డిజైన్ కంటే చాలా పెద్దదిగా కనబడుతుంది. నేను కుట్టిన డిజైన్ క్రాస్ స్టిచ్ చాలా తేలిక. ఒకసారి చూస్తే చాలు చిన్నపిల్లలు కూడా

నేర్చుకొనేటంత తేలికగా ఉంటుంది. సామాన్యంగా డిజైన్ మీద ఏ రంగుల చారాలు వాడతామో. ఆ చారాల నెంబర్లు ఐక్ లో ఇస్తారు. దాన్నిబట్టి మనకి చారాలు తేలికగా దొరుకుతాయి. ఇక కష్టమంతా ఏ రంగు చారం ఎన్ని గదులో, లెక్కపెట్టుకుంటూ కుట్టుకోవటంలోనే ఉంటుంది. ఒక గది ఎక్కువ కుట్టినా, మొత్తం డిజైన్ అంతా తప్పకుండా అనే సంగతి మనం మరచి పోకూడదు. అందుకే ఓవికగా, జాగ్రత్తగా లెక్కపెట్టుకుంటూ కుట్టాలి.

తెలుగువారికి

10

వికాసమైన ఆ భవంతిలో ఎన్నో గదులు. అందులో పని చేసేవాళ్ళు కూడా ఎంత కాలంగానో చేస్తున్నవాళ్ళు. నమ్మకస్తులు. వంటలక్క. నోబిల్స్ ఎవరిపనులు వాళ్ళు చేసుకుపోతుంటే వాళ్ళందరిమీదా అజమాయిషీ చేస్తూ పెత్తనభారం వహించింది మధుసూదనం పిన్ని.

చాలా కాలం ఆ యింట్లో ఏం చెయ్యారో తెలిసేదికాదు వాహినికి. మధుసూదనానికి, కోరికి కావల్సినవి అమర్చిపెడుతూ వుండేది. వంటరిగా వున్న సమయంలో ప్రకాష్ ఆలోచనలు మునిగి ఆమె మనస్సుని ఆకాంతి పాలు చేస్తూండేవి. ఆ ఆలోచనల్నించి తప్పించుకోవడానికి ఏదో వ్యాపకం పెట్టుకుంటూవుండేది. తర్త వికాసపట్నం వెళ్ళినప్పుడల్లా అతడికి చెప్పి మంచి మంచి పెయింటింగ్స్, కళాత్మకమైన వస్తువులు తెప్పించి యింటినలంకరిస్తూవుండేది. మధుసూదనానికి పెద్దలార్జించిన లక్షలున్నాయి. డబ్బుకేమీ కొడవ లేదు. భార్య సౌందర్యతృప్తిని, కళాత్మక హృదయాన్ని అతడభినందించాడు - ప్రోత్సహించాడు.

ఒక చల్లని వేళలో తనకి వీణ నేర్చుకోవాలని వుందనే కోరికని తర్త దగ్గర వెలిబుచ్చింది వాహిని.

Bapu

పల్లెటూరు కావడం వల్ల ఆ వూర్లో వీణ నేర్చే వాళ్ళెవరూలేరు. ఆలోచించాడు మధుసూదనం. "అలాగే వాహిని! నేర్చుకో. పట్నం వెళ్ళినప్పుడు మాష్టార్ని మాట్లాడతాను. వారానికి ఒకసారి వచ్చి చెప్పి వెళుతుంటాడు." అన్నాడు.

అలాగే వికాసపట్నం వెళ్ళినప్పుడు వీణ కొని మాష్టార్ని కూడా మాట్లాడతాడు. నెలకి జీతం కాకుండా రానూపోనూ ప్రయాణం ఖర్చులు తరించడానికి వాళ్ళుకున్నాడు మధుసూదనం.

ఆ మాష్టారు ప్రతి ఆదివారం వికాసపట్నం నుంచి వచ్చి నేర్పి సాయంత్రానికి వెళ్ళిపోతుండే వాడు.

వీణ ప్రొద్దుట, సాయంత్రం వాయిస్తూ వుండి వాహిని. కొంత కాలం దాగ సారన చేసేసరికి వీణ చేతికి లొంగింది. అలా వీణ వాయిస్తూ కూర్చుంటే మనస్సు శాంతిగా వుండేది. ప్రకాష్ ఆలోచనలతో

పెదపూడి
రెచ్చలక్కదేవి

కలతదారిన మనస్సుకి వీణ వాద్యం ఒక బాషదంలా పని చేస్తోంది.

ఆ రోజు మధుసూదనం పట్నం నించి తెచ్చిన రాధా మాదవుల పెయింటింగ్ని గోడకి తగిలిస్తోంది వాహిని.

“అమ్మగారూ!” అంటూ వచ్చారు తోట మారి. “పట్నంనంచి గులాబీ అంట్లు వచ్చినాయండి. ఎక్కడెక్కడ నాటారో కునింత నెప్తారా?”

“వస్తున్నా వద!” అంటూ తోటలోకి వెళ్లి, మొక్కలు ఎక్కడెక్కడ ఎలా నాటారో చెప్పింది.

ఏరకం గులాబీలో తెలియదానికి వీయగా ఒక్కొక్క అంటుకి ఒకటి రెండు గులాబీలు మొగ్గలతో సహా వున్నాయి.

వాటి సౌకుమార్యానికి ముగ్ధురాలైన వాహిని ఒక గులాబీ కోదామని చెయ్యి చాపేసరికి, ముల్లు వేరికి గుచ్చుకుంది. “అబ్బా....!” అంటూ చేతిని వెనక్కి తీసుకుంది.

మధ్యవేలు రక్తం చిందింది. “ఉప్....ఉప్” అంటూ వేలు వూదుకుంది. రక్తం చిందుతూన్న వేలిని చూస్తూంటే ఆమెలో ఏవో ఆలోచనలు చెలరేగాయి. ‘ఆ ముళ్ళ చాటున వున్నంత కాలమే గులాబీకి రక్షణ. అదదాని జీవితం కూడా అంతే. చిన్నతనంలో తల్లి తండ్రులు, అటు తర్వాత భర్త.’ ఈ ఆలోచన రాగానే వాహిని వురిక్కినదింది. ఆమె చెయ్యి ఆశ్రయ త్నంగా కడుపు మీదికి పోయింది. తోటమారి వైపు చూసింది. అంట్లుకి గోతులు తవ్వడంలో నిమగ్నమై వున్నాడు. పక్కనేవున్న జామిచెట్టు నానుకుని అస్తమిస్తున్న సూర్య బిందాన్ని చూస్తూ నిలబడింది వాహిని.

ఆమె హృదయంలో ఎందుకో తెలియని అవేదన, ఆందోళన....క్రమేపీ శరీరమంతా వ్యాపించి ఆమె సరాలు తీవ్రమైన అలజడికి రోనయ్యాయి. ఉత్తమమైన భర్తని తను మోసం చేస్తోంది! తన పాప ఫలం తనలో వూపిరి పోసుకు పెరుగుతోంది. జరిగినదంతా ఆయనతో చెప్పేసి తన నేరానికి తగిన శిక్ష విధించమనారి. ఆయన తనని పరిత్యజించినా సరే - అంత వరకూ తనకి మనశ్శాంతి లేదు. వాహిని కళ్ళల్లో నీళ్ళు తిరిగాయి. చీర చెంగుతో

కళ్ళు వొత్తుకుని, గిరుక్కున తిరిగి యింట్లోకి వెళ్ళింది.

మధుసూదనం హార్లో సోఫాలో కూర్చుని నిగరెట్టు కాలుస్తూ ఏదో నవల చదువుకుంటున్నాడు.

“ఏమండీ....!” దగ్గరగా వెళ్ళి ఏలిచింది వాహిని. ఆమె కంఠం కొద్దిగా వాణికింది.

తలయెత్తి చూసి, “అదేం వాహినీ....! అలా వున్నావేం! వాంట్లో జాగ లేదా?” అన్నాడు మధుసూదనం అదుర్దాగా.

“మీతో కాస్త మాట్లాడే పనుంది.”

“ఇలా వచ్చి కూర్చో....!” చేత్తో సోఫామీద తట్టుతూ అన్నాడు.

“అలా ఒకసారి వదగ్గదిలోకి రండి.”

“ఓహో....వదకటింటి రహస్యాలా! వేళ గాని వేళలో రాణిగారి దృష్టి అటు మళ్ళిందేం!” చర్చక్తిగా అంటూ చదువుతున్న పుస్తకం ఎక్కన పెట్టి, “వద, వస్తున్నా....!” అంటూ లేచాడు.

భార్య భర్తరిద్దరూ వదగ్గదిలోకి వెళ్ళారు.

మధుసూదనం తిన్నగా వెళ్ళి వందిరి మంచ మెక్కి కూర్చున్నాడు.

“అమ్మయ్య, రహస్యాల మాట్లాడుకోవటానికి అనువైన చోటు యిదీ....! ఊ.... ఇప్పుడు రాణిగారిలా వచ్చి నా గుండెలమీద తల పెట్టుకుని నా చెవిలో చెప్పండి - ఆ రహస్య మేమిదో....!”

తిన్నగా కిటికీ దగ్గరికి వెళ్ళి బయటికి చూస్తూ నిలబడింది వాహిని. తోటలో రంగు రంగుల పూవులు కన్నుల పండువు చేస్తున్నాయి. మాలతీ లత సువాసనలు గాలిలో మిళితమై గదిలోకి వస్తున్నాయి.

ఈ విషయం చెప్పకంవల్ల నిర్మలమైన భర్త మనస్సుని బాధపెట్టిన దాన్నుతానేమో అనే శంక వాహిని మనస్సులో ఒక మూల బాధిస్తోంది.

భార్య మౌనంగా వుండటం చూసి మధు సూదనం “ఏదో చెప్పాలన్నావ్ కదూ వాహినీ! అలా నిలబడిపోయావేం!” అన్నాడు. నిగరెట్టు మరో సారి వీల్చి గుప్పున గాలిలోకి పొగ వొదిలాడు.

గొంతు సవరించుకుంది వాహిని.

“నేను నా గతచరిత్ర గురించి మీతో చెప్పాలి.

అంతా విన్నాక నాకు ఏ శిక్ష విధించినాసరే శిరసా వహిస్తాను. ఏది ఏమైనా యీ రహస్యం మీతో చెబితేకాని నా పాపం ప్రక్షాళన కాదు.”

వాహిని గొంతులో మార్పు గమనించి విస్తు బోయాడు మధుసూదనం. ఇదేదో తీవ్రమైన విషయమే అనుకున్నాడు. మంచం మీద సర్దు కూర్చున్నాడు.

“ఏమిటి వాహినీ! సన్నెన్నుతో చంపేస్తున్నావు! అసలు విషయమేమిదో చెప్పక. ఏమిదో పాపమంటావు, ప్రక్షాళన అంటావు, పెద్ద రచయిత్రీలా మాట్లాడేస్తున్నావు. నీ మాటలు నాకేం అర్థం కావడం లేదు” అన్నాడు హడావుడిగా.

రైల్వ్యాన్ని కూడదీసుకుంది వాహిని.

“మాకు తెలిసిన వాళ్ళబ్బాయి నన్ను పెళ్ళి చేసుకుంటానని నమ్మించాడు. ఒకానొక బలహీన క్షణంలో మేమిద్దరం ఒకటయ్యాము. తర్వాత తల్లికి నచ్చచెప్పలేని బలహీనతతో తల్లి తండ్రులు తెచ్చిన సంబంధానికి వొప్పుకున్నాడు. ఏదారీ కనిపించక ఆత్మహత్యకి సిద్ధపడ్డాను. మావాళ్ళు వచ్చి అడ్డుకున్నాడు. ఆత్మహత్య మహాపాపమని విరమింపజేసారు. ఆ తర్వాత వచ్చిన మీ సంబంధాన్ని భాయం చేసి నన్ను మీ చేతుల్లో పెట్టి బరువు దింపుకున్నాడు. కాని అప్పట్నుంచీ నాకు మనశ్శాంతనేదీ కరువైంది. పైకి చిరునవ్వులు చిందిస్తున్నా హృదయంలో దహించుకు పోతున్నాను. దాచుకోలేక, మనసు విప్పి చెప్పకోలేక నాలో నేనే కుమిలిపోతున్నాను. ఇక దాచడం నా తరం కాక సత్యాన్ని మీ ముందు విప్పి చెప్పాను. ప్రస్తుతం నా కడుపులో పెరుగుతున్నది కూడా ఆ పాప ఫలమే! ఇక నాకు మీరే శిక్ష విధించినా సరే, సంతోషంగా అనుభవిస్తాను.” వాహిని గొంతు రుద్దమైపోయింది. గిరుక్కున వెనుదిరిగి పరుగున వచ్చి మధుసూదనం వొడిలో తల పెట్టుకుని భోరున విలపించింది.

భార్య మాటలకు చేష్టలుడిగి ఆలాగే కూర్చుండి పోయాడు మధుసూదనం.

‘అయితే తన భార్య అనాశ్రూత పుష్పం కాదన్నమాట. తనకన్న ముందే మరొక పురుషు డామెను అనుభవించాడు. తను రోజూ తృప్తితీరా ఆస్వాదించే అధరామృతం ఎప్పుడో ఆస్వాదించబడింది! తను రోజూ తమకంతో చుంబించే ఆమె కన్నులు యిదివరకే పరాధీనమయ్యాయి. తను అనురాగంతో కౌగిలించుకునే ఆమె శరీరం -

భగవాన్ : ఇంక ఆలోచించలేకపోయాడు మధుసూదనం.

అతనిలో వుద్రేకం పరవళ్ళు త్రొక్కింది. నరాల్లో రక్తం బుసబుస పొంగింది. కళ్ళు కోపంతో ఎరుపెక్కిాయి. అతనిలోని దానవత్వం విజృంభించింది.

కాలచక్రంలా అతి వేగంగా తిరుగుతున్న సీలింగ్ ఫాన్ వైపు కోపంతో పళ్ళు పటపటలాడు తూండగా దీక్షగా చూస్తూ కూర్చున్న మధుసూదనం అంతరంగంలో మరో మనిషి కదలింది.

“నీ భార్య అలా కన్నీరు మున్నీరుగా విలపిస్తూంటే నువ్వు కోపంతో పళ్ళు నూరుతున్నావా? అసలు నువ్వు మనిషివేనా?” అంటూ ప్రశ్నించింది. ఆ మరో మనిషి పేరే మానవత్వం.

“పెళ్ళి కాకుండానే కన్యాత్వం కోల్పోయి గర్భవతి అయిన కులట నీ భార్య. అటువంటి ఆడదాన్ని ఎలా ఏలుకుంటావు?” గర్జించింది దానవత్వం.

రెండు ప్రకృతుల మధ్యా నలిగిపోతోందనని అంతరంగం. అతడి హృదయంలో సాగర మథనం జరుగుతోంది.

దానవత్వం భావాలకు మానవత్వం పరిహసించింది.

“హూ....ఆడదాని కొక నీతి. మగవాడి కొక నీతినా....?”

“నువ్వు మగవాడివి....యీ ప్రపంచంలో నీకు ఎదురు లేదు. నీ భార్యని వదిలేయ!” అజ్ఞాపించింది దానవత్వం.

“నీకన్న నీ భార్య ప్రత్యేకంగా చేసిన తప్పేమిటి? ఏళ్ళ తరబడి నీతో కాపురం చేసిన నీ మొదటి భార్య పోగానే తగుదునమ్మా అంటూ ఏడాది తిరగకుండా రెండో పెళ్ళికి సిద్ధపడ్డ నువ్వు-పెళ్ళికాగానే ఆ అమ్మాయిని ఎనిమిదేళ్ళ నీ కూతురికి తల్లిని చేసిన నువ్వు-నీ భార్యని తప్పు పట్టడమా? నమ్మింది. మోసపోయింది. నీకి వివాహం ఏవిధంగా ద్వితీయమో ఆమెకూ అంతే. ఆమెను మోసగించినది కూడా నీలాంటి మగవాడే.” అనునయంగా అంది మానవత్వం.

“ఎంత మాత్రం కాదు. ఆమెకి ధర్మబద్ధంగా పెళ్ళి కాలేదు. అందుచేత ఆమె కిది ద్వితీయ మనిపించుకునే అర్హత లేదు.” గర్జించింది దానవత్వం.

దానవత్వం మాటలకి నవ్వింది మానవత్వం.

“ఈ ధర్మాలూ, అధర్మాలూ, ఈ కట్టుబాట్లూ అన్నీ జీవితాలు క్రమబద్ధంగా సాగడానికి సమాజం ఏర్పరచినవి. అంతేకాని జీవితాన్ని నాశనం చేసే ధర్మం ధర్మం అనిపించుకోదు. పరిస్థితిని అర్థం చేసుకుని మానవత్వపు విలువల్ని గౌరవించిన మానవుడు అధ్యాత్మికంగా పైస్తాయి నందుకోగలడు. అప్పుడే అతడిలో దైవత్వం ప్రవేశిస్తుంది. అసలే కుమిలిపోతున్న ఆ దీనురాల్ని చూసి జాలిపడు. నువ్వే నిరాదరిస్తే ఆ అమాయకురాలు ఏమైపోతుంది? అధరంగా దగ్గరికి తీసుకుని ఊరదీంచు” అంటున్న మానవత్వం మాటలకు అడ్డువచ్చి. “ఆమె యీ విషయం ముందే చెప్పక నిన్ను మోసం చేసింది. అంత అమాయకురాలైతే, పెళ్ళికి ముందే ఈ విషయం చెప్పవచ్చు కదా!” ఓడిపోతాననే భయంతో కనిగా మరో సమిధ వేసింది దానవత్వం.

“నిజమే. ఆమె చెప్పలేదు-కనీసం ఆమె వాళ్ళయినా! ఈ విషయం కూడా కాస్త ఆలోచించాలి. ఈ విషయం ముందుగా తెలిస్తే బహుశా నువ్వు ఆమెను చేసుకుందుకు సమ్మతించే వాడివి కావేమో! నువ్వే కాదు బహుశా మరెవరైనా అంతే జరిగేది! వివాహం కాకుండా కన్యాత్వం కోల్పోయిన ఆడపిల్లని క్షమించగలిగే స్థితికి యింకా మన సంఘం ఎదగలేదు. పెళ్ళి కాకుండా తల్లి అయిన ఆడపిల్లకి మనుగడ దుర్భరమౌతుంది. ఇప్పుడు అర్థమైందా? నీ భార్య యీ విషయం ముందే ఎందుకు చెప్పలేదో? ఇకనైనా మేలుకో....వ్యర్థాలోచనలు మానుకో. నీ భార్యని వూరదీంచు. నీ మొదటి భార్య కూతుర్ని ఆమె ఎంత అప్యాయంగా చూస్తూందో ఆమె కడుపులో కదలాడే పాపను కూడా నువ్వు అంత అదరంతోనూ దగ్గరికి తీసుకుని లాలించు. క్షమకి క్షమ, ప్రేమకి ప్రేమ యివి వుంటే ప్రపంచంలో పొందలేనిది, సాధించలేనిది ఏదీ వుండదు. లే....! జాగు చెయ్యకు. ఆరిస్యమైతే అమృతం కూడా విషంగా మారిపోతుంది” అంటూ మానవత్వం వుద్బోదించింది.

కొండలా ఎదిగిపోయిన మానవత్వం ముందు నిలవలేక దానవత్వం నశించిపోయింది.

మధుసూదనంలో చలనం వచ్చింది.

ముందుకు వంగి చేతులతో వాహినిని చుట్టేసి గుండెల మీదికి లాక్కున్నాడు.

“నా పిచ్చి వాహినీ....ఎందుకీ కన్నీళ్లు!” అన్నాడు లాలనగా.

“మిమ్మల్ని మోసం చేశాను. నన్ను శిక్షించండి. అప్పటికిగాని నాకు మనశ్శాంతి వుండదు.” అంటూ వెక్కి వెక్కి ఏడ్చింది వాహిని.

“వాహినీ....! భగవత్పరంగా చూస్తే నువ్వెంత తప్పు చేశావో నేనూ అంతే తప్పు చేశాను.” అన్నాడు మధుసూదనం చిరునవ్వుతో.

“మీరు....తప్పు చేశారా?” ఏడవడం మర్చి పోయి కన్నీళ్ళతో అతడి వైపు ఆశ్చర్యంగా చూసింది వాహిని.

“అవును. చేశాను. భార్యతో అరేళ్లు కాపురం చేసిన నేను మళ్ళీ పెళ్ళికి సిద్ధపడ్డాను. నేను మగవాడిని కనుక వివాహమనే రై నెన్నును చేత పట్టుకుని మళ్ళీ పెళ్ళికి తయారయ్యాను. నువ్వు ఆడదానివి. వివాహమనే రై నెన్ను ఓళ్ళ లేక పోయినా మానసికంగా అతడే నీ భర్తగా భావించావు. కాని-యీ మాణిక్యం విలువ గుర్తించలేక కాలదన్నుకున్నాడు. దౌర్భాగ్యుడు. బహుశా నీ దృష్టిలో అతడొక మోసగాడుగా మాత్రమే మిగిలి వుండొచ్చు. అవునా? గతజన్మ నేత బంధనం. గతాన్ని ఒక నీడ కలగా భావి, మరచిపో. మన ముందు అందమైన భవిష్యత్తు పరచి వుంది. మన జీవితాన్ని నందనవనంగా మలుచుకుందాం. నా శోభ నీతెలాగో-నీకు పుట్టి బోయే బాబు కూడా నాకంతే.” వాహిని కన్నీటిని రుమాలుతో తుడిచాడు.

“మీరు....మీరు...నాకేదేనా శిక్ష విధించండి.” కన్నీళ్ళ మధ్య వెక్కుతూ అంది వాహిని.

“మళ్ళీ అదేమాటా! అయితే వుండు.... నీకు పెద్ద శిక్ష-గట్టి శిక్ష వేస్తాను.” సీరియస్ గా మోహం పెట్టి అన్నాడు మధుసూదనం.

వాహిని గుండెలు దడదడలాడాయి. భర్త నోటి వెంట ఎటువంటి మాటలు వినాలివస్తుందో అని ఎదురుచూస్తోంది.

హఠాత్తుగా భార్యని గాఢంగా గుండెలకి హత్తుకుని వుక్కిరి దిక్కిరి చేశాడు. ఆమె మోహాన్ని ముద్దులతో ముంచెత్తాడు.

“మీరు....మీరు ఎంత మంచివారు....! మీరు ఇంక ఎలా తీర్చుకోగలను?” తల వంచుకుని అనంద బాష్పాలతో అంది వాహిని.

“ఉష్....మళ్ళీ పాతపాతేనా!” నిట్టూర్చాడు

మధుసూదనం. “ఇదుగో వాహినీ! చెబుతున్నాను
 విను. నేను మనిషిని. అంతే.” అన్నాడు
 మధుసూదనం.

11

ఏడవనెంరో వర్తనమ్మ. రాఘవయ్య వచ్చారు—
 పురిటికి కూతుర్ని తీసుకువెళ్ళడానికి.

పురుడు విశాఖపట్నంలో పోద్దామనీ. అక్కడ
 తనకు తెరిసిన లేడీడాక్టరు వుందనీ చెప్పాడు
 మధుసూదనం.

ఏడవనెంరో గాజులు పెట్టించి తొమ్మిదో
 నెంరో తీసుకువస్తామని చెప్పాడు రాఘవయ్య.

“కోదా! అల్లరి చెయ్యకుండా బుద్ధిగా వుండు
 తల్లీ! మళ్ళీ తొందర్లోనే వచ్చేస్తాను” అంటూ
 కోభ నుదురు ముద్దు పెట్టుకుంది వాహినీ.

బందెక్కడోతూ పిన్నతగారికి సమస్కరిం
 చింది. భర్తవేపు కన్నీళ్ళతో చూసింది.

“కన్నీళ్ళెందుకు. పిచ్చిదానా! మళ్ళీ త్వరలోనే
 వచ్చేస్తావుగా!” మృదువుగా అంటూ ఆమె
 కన్నీటిని వొత్తాడు మధుసూదనం.

కోభని తనతో తీసుకువెళ్ళాలని వాహినీకి
 వుంది. కాని చదువుపోతుందని మధుసూదనం
 వాప్పకోలేడు.

అందరివేపూ ఒకమారు కలయజూసి పని
 వాళ్ళతోనూ, వంటావిడతోనూ చెప్పి బందెక్కింది
 వాహినీ.

ఆ వెనుక మధుసూదనం. వర్తనమ్మ. రాఘ
 వయ్య బందెక్కారు.

“వెళ్ళాస్తామండీ వదినగారూ....!” అంటూ
 మధుసూదనం పిన్నిదగ్గర నెలపు తీసుకుంది
 వర్తనమ్మ.

“మంచిది. కుభం....!” అందావిడ.

“అమ్మా....! త్వరగా వచ్చేయాలి!” అని
 కేక పెట్టింది కోభ.

“అలాగే తల్లీ....! బాగా చదువుకో!” అంది
 వాహినీ.

మెడలో గంటలు గణగణమంటూంటే
 కదిలాయి ఎడ్లు. జొరైనవి కావడంవల్ల ఆఘ
 మేఘాల మీద పరుగులు తీస్తున్నాయి. గతుకుల
 రోడ్డు కావడంవల్ల రోపల కూర్చున్నవాళ్ళు
 వుండుంది ఎగిరి పడుతున్నారు.

చాలా రంగుల్లో అల్లికలరేసులు—చీరలు, బ్లౌజులు,
 మొదలైనవాటికి అంచుల్లాగా ఉపయోగించ
 వచ్చును. ఇది మీటరు రూ. 1.50 నుంచి
 రూ. 2.50 వై. వరకూ వుంది. అలాగే తెల్లని
 లేవ్-వెడల్పుగా వున్నదీ, వెడల్పు తక్కువగా

వున్నదీ బొమ్మలో కనిపిస్తున్నాయి. వీటి ధరలు
 మీటరు ఒక రూపాయి నుంచి, 12 రూపాయల
 వరకూ వున్నాయి.

దొరికేచోటు: రాజేష్ పాప్స్ స్టోర్స్, ఫౌంటెన్
 ప్లాజా, 31/2A పాంథియన్ రోడ్, మద్రాసు-8

“ఈ వూరికి పంచాయతీవాళ్లు తారురోడ్డెప్పుడు
 వేస్తారో!” బంది కుమవుకి వెదురు గుచ్చుకుని
 నొప్పిపెట్టిన భుజం తడుముకుంటూ అన్నాడు
 రాఘవయ్య.

“ఈ రోడ్డు బాగా అంబాటున్న మాకే కాని
 కొత్తవాళ్ళు వోర్చుకోవడం కష్టం. పాపం పెద్ద
 వారు, మీకు చాలా అవస్థగా వున్నట్లుంది”
 అన్నాడు మధుసూదనం వోదాచ్చుగా.

“మన వూళ్ళో మాత్రం మహా గతుకుల
 రోడ్డు లేనట్లు” అంది వర్తనమ్మ.

“వున్నా....యంతగతుకులు కావే బాబూ—!”

“పాపం పెద్దవాళ్ళిద్దరినీ శ్రమపెడుతున్నాను.
 ఉత్తరం రాస్తే నేనేనా తీసుకు వచ్చి దిగబెడు
 దును” అన్నాడు మధుసూదనం.

“నయం నయం. ఆడపిల్ల తండ్రినై వుండి
 యీ మాత్రం చెయ్యకపోతే నలుగురూ నవ్వి
 పోతారు బాబూ...” చలిగా వున్నట్లుంది. మప్పటి
 భుజాల మీదుగా కప్పుకుని కూర్చున్నాడు
 రాఘవయ్య.

వాహినీ వాళ్ళ మాటలు వింటూ మధ్య మధ్య
 భర్తవేపు చూస్తూ మౌనంగా వుంది.

“అసలు నాకు కారుకొందామనే ఆలోచన
 చాలా రోజులుగా వుంది. ఎప్పటికప్పుడే ఆశ్రద్ధ.
 ఈ మారు మీకోసమైనా కొనేస్తాను.”

“ఎందుకు బాబూ అనవసరపుబర్చు? ఆయన
 వూరుకోరు. ఏదో ఒకటి అంటారు” అంది
 వర్తనమ్మ కొంచెం విసుగ్గా.

“మాట వరుసకేదో రోడ్డు గురించి అన్నానే
 కాని అల్లుడిగారిని యిప్పుడు కారు కొనమని
 అన్నానుచే!” అంటూ యిబ్బందిగా అటూ
 యిటూ కదిలాడు రాఘవయ్య.

వాళ్ళ మాటలు వింటూన్న వాహినీ రోలోన
 నవ్వుకుంది.

రోడ్డుకి అటూ యిటూ కనుచూపు మేర
 దూరంలో అంతటా పచ్చటి పొలాలు. గారికి
 అటూ యిటూ వూగుతూ వయ్యారాలు పోతున్న
 ఏవుగా ఎదిగిన వరిపైరు. రోడ్డుకి అటూ యిటూ
 ఎత్తైన తాటి చెట్లు, ‘మీకన్న ఎంత గొప్ప

వాళ్ళమో చూడండి' అన్నట్లు గర్వంగా నిలబడి వున్నాయి. వీటన్నిటికన్నా దూరంగా పచ్చటి దుప్పటి కప్పుకున్నట్లున్న వర్తక పంక్తి టెన్న ట్యానికి చిహ్నంగా గంభీరంగా వ్యాపించి వుంది.

బండి వేగం సన్నగిల్లింది. బండివారు ముల్లు గర్రతో "హే....హే...." అంటూ పొడిచే సరికి ఎడ్లు వేగం పుంజుకుని ఎకాఎకిని స్టేషను చేరేదాకా మరెక్కడా ఆగలేదు.

"సామాన్లు జాగ్రత్తగా దింపు. నేను వెళ్ళి టిక్కెట్లు తెస్తాను" అని బండి వాడితో చెప్పాడు మధుసూదనం. "అయ్యో! నువ్వు కొనకమేమిటి బాబూ! ఆయన వెళ్ళి తీసుకుంటాడు!" అని వర్తక నమ్మ "నేను తీసుకుంటాను బాబూ....!" అని రాఘవయ్య అంటున్నా వినక, "ఫరవాలేదు. ఎవరైతే నేమిటి?" అంటూ గబగబా బుక్కింగ్ ఆసీను వైపు నడిచాడు మధుసూదనం.

అల్లాడి మంచితనానికి వర్తనమ్మ కళ్ళల్లో నీళ్ళు తిరిగాయి. "భగవాన్! మాకు ఒక కల్పవృక్షం లాంటి అల్లాడిని అనుగ్రహించావు. అతను కాబట్టి మా సంసారం గుట్టుగా వెళ్ళిపోతోంది" అని రోరోస గొణుక్కుంటూన్న భార్యన్ని చూసి, "ఏమిటే నీరో నువ్వే సణుక్కుంటున్నావు?" అన్నాడు రాఘవయ్య.

"దాల్చెంది. మనకంత మంచి అల్లాడిని యిచ్చినందుకు భగవంతుడికి కృతజ్ఞతలు చెప్పు కుంటూ వుంటే సణుక్కుంటున్నానంటారేమిటి?" విసురుగా అని మూతి తిప్పుకుంది వర్తనమ్మ.

"కోప్పడకే! నీ తీరు చూస్తే నాకే కాదు, ఎవరికైనా అలాగే అనిపిస్తుంది. కావాలంటే మనమ్మాయి నడుగు" అంటూ వాహిని వైపు తిరిగి "ఏమ్మా వాహిని నేను చెప్పింది నిజమే కదూ!" అని అడుగుతున్న తండ్రికి చిరునవ్వు సమాధానంగా యిచ్చి పూరుకుంది వాహిని, తల్లికి కోపం వస్తుందేమో నని.

"వూ....అనెయ్యడం, ఆ తరువాత కోప్పడకే అనడం, ఇంట్లోంచి బయటికొచ్చినా మన కీచులాటలు తప్పవు."

ఏదో అనబోయిన రాఘవయ్య టిక్కెట్లు తీసుకుని తమవైపే నడిచి వస్తున్న అల్లాడిని చూసి ఆగిపోయాడు.

"ఇంకా యిక్కడే వున్నారా? రండి. చైమవుతోంది" అంటూ వాళ్ళని తీసుకుని

స్టేషనులోకి దారితీసాడు మధుసూదనం హడావుడిగా. పోర్టరు సామాన్లు తెచ్చాడు.

మరో పావుగంటలో రైలు వచ్చింది. సామాన్లన్నీ కంపార్ట్మెంటులో పెట్టించాడు మధుసూదనం.

కిటికీ దగ్గర నీట్లో కూర్చుండి వాహిని. "వెళ్ళగానే రెటర్ వ్రాయండి."

"అలాగే బాబూ!" అన్నాడు రాఘవయ్య.

"వాహిని....దాక్టరు నీ కిచ్చిన టానిక్, విటమిన్ టాబ్లెట్స్ రోజూ వేసుకో. మరచిపోకు."

అలాగే అన్నట్లు తలపూసి, "మీ ఆరోగ్యం జాగ్రత్త. వుత్తరాలు రాస్తుందండి" అంటుంటే వాహిని కళ్ళలో నీళ్ళు తిరిగి కంతం గద్గదమైంది.

గార్డు విజిలు వేసాడు. స్టేషను చిన్నదవడం వల్ల రైలు ఆట్రేనేపు ఆగలేదు.

దారంగా ఒకసారి నిట్టూర్చి నెమ్మదిగా కదిలింది రైలు.

మధుసూదనం ఒక అడుగు ముందుకువేసి కిటికీ పూచని పట్టుకుని వున్న వాహిని చేతిని హఠాత్తుగా మెరుపులా చుంబించి రెండడుగులు వెనక్కు వేసాడు.

అతడి కళ్ళు కాంతితో మెరుస్తున్నాయి.

వాహిని కళ్ళు భర్త కళ్ళతో కలుసుకున్నాయి.

అతడి కళ్ళనిండా ఆరాదన....

అమె. కళ్ళలో అనురాగంతో కూడిన కృతజ్ఞత....

ఆ భార్యభర్తలిద్దరూ ఒకరివైపు ఒకరు అలా తడేకంగా చూసుకుంటూంటే వాహిని సజల నేత్రాలు హఠాత్తుగా వర్షించసాగాయి.

చరించిపోయాడు మధుసూదనం. అతడు పెదవి విప్పి ఏదో మాట్లాడే రోపుగానే రైలు వేగాన్ని పుంజుకుంది.

కన్నీటితో మసకబారిన కళ్ళతో కిటికీ దగ్గర బొమ్మలా కూర్చున్న వాహిని రైలుతోపాటే క్రమేపీ దూరమైపోతుంటే గారిలో రుమాలు పూపుతూ ప్లాట్ ఫారమ్ మీద నిలబడిపోయాడు మధుసూదనం.

12

"అక్కయ్య వచ్చేసింది - అక్కయ్య వచ్చేసింది..." అంటూ వాహినిని చుట్టూ ముట్టారు నిల్లలంతా.

"అక్క....అక్క నాకేం తెచ్చావు....?" చిన్నవాడు రము గబగబా పరిగెత్తుకొచ్చి అక్కని వాతేసుకున్నాడు.

"అక్క....అక్క....మరేమోనే రామం అన్నయ్య నమ్మ అస్తమానం కొడుతున్నాడు" వాహిని చెయ్యి పట్టుకుని సత్యం నిర్యాదు చేసాడు.

"వాడెలాంటి పస్టు చేస్తున్నాడో తెలుస్తా అక్కయ్యా....! నా నోట్స్ పుస్తకాలన్నిటిమీదా వెదవ రాతలు రాస్తున్నాడు. మా మాస్టారు నమ్మ దావగొట్టాడు!" తిరిగి తమ్ముడిమీద నేరం ఆరోపించాడు రామం.

"అవునా! తప్పుకదా తమ్ముడా! అన్నయ్య పుస్తకాలమీదలా రాయొచ్చా?" అంటూ తమ్ముడ్ని మందలించేసరికి వాడు అక్క తన పక్షం మాట్లాడటం లేదని బుంగమూతి పెట్టాడు.

"ఏమట్రా బాగా చదువుకుంటున్నారా?"

"ఓ....!" అంతా ముక్త కంతంతో సమాధానం చెప్పారు.

"ఏమిటట్రా వెదవల్లారా! అక్క యింట్లో అడుగు పెట్టిందో లేదో దాన్ని వేపుకు తింటున్నారు పూసిరి సలపకుండా!" అంటూ నిల్లల మీద రెండు కేకలేసి, "వాణీ వేడి నీళ్ళు రెడిగా వున్నాయా? ఉంటే తొరుపు. అక్కయ్య స్నానం చేస్తుంది" అంది వర్తనమ్మ హడావుడిగా. వియ్యాలవారింట్లో అట్టహాసం, వాళ్ళ మర్యాదలూ కళ్ళారా చూద్దంతో కూతుర్ని అందల మెక్కించాలని చూస్తోంది అమె.

"ఏమిటమ్మా మనింట్లో నాకు మర్యాదా?" అంది వాహిని నవ్వుతూ.

వాహిని పెళ్ళయి అత్తవారింటికి వెళ్ళాక ఆ పనులు వాణీ నెత్తిన పడ్డాయి. కాని వాహినిలా తలవంచుకుని చెప్పిందానికి తలాదించే రకం కాదు వాణీ.

"అన్నిటికీ నీకు కంగారే! అక్కయ్య ఇంకా సరిగా గుమ్మంలోకైనా రారేదుకాని, అన్నీ పెడతారే!"

"వాహిని! నువ్వక్కడే నిలబడు. ఇప్పుడే వస్తాను" అంటూ వర్తనమ్మ రోపరికి వెళ్ళి రెండు చెంబులతోటి ఎర్రనీళ్ళు, పచ్చనీళ్ళు తెచ్చి వాహినికి దిప్పి తీసి రోపరికి తీసుకువెళ్ళింది.

బండివారు సామాన్లు తెచ్చి రోపం పెట్టాడు.

[నశేషం]

జై సలహా

‘వనిత’ పాఠకుల ప్రశ్నలకు మద్రాసుకు చెందిన ఒక ప్రముఖ వైద్యురాలు నమాధానాలు ఇస్తున్నారు. మీరు మీ ప్రశ్నలను వివరంగా కార్డు మీదనే రాసి ‘వైద్య సలహాలు’ వనిత, చందమామ బిల్డింగ్స్, మద్రాసు 600 026 అనే చిరునామాకు పంపండి. మీ ప్రశ్నలు ప్రచురించేటప్పుడు మీ పేరు పాడి అక్షరాలలో ఉండాలనుకుంటే, ఆ విషయం ఆ కార్డుమీదనే సూచించండి. [వ. నం.]

శ్రీమతి ఎమ్. ఎస్.

నాకు 21వ ఏట పెళ్ళయింది. ప్రస్తుతం నా వయసు 34 సంవత్సరాలు. ముగ్గురు పిల్లలున్నారు. కుటుంబ నియంత్రణ చేసుకుని మూడేళ్ళు కావచ్చాయి. ఆరునెలల ముందు దాకా నాకు శారీరకంగా ఏ సమస్య లేదు. అయితే ఈ ఆరు నెలల నుంచి ప్రతి నెలా ఋతుస్రావం కావడానికి ఇంకా వారం పది రోజులు ఉండనగా నా వక్షోజాలలో విపరీతమైన నొప్పి పుడుతున్నది. అవి బాగా ఉబ్బిపోయి, గట్టిగా రాళ్ళలాగా తయారవుతున్నాయి. ఆ వారం పది రోజులలో మలవిసర్జన స్థిరంగా కావడం లేదు. (మూత్ర విసర్జన మామూలుగానే అవుతున్నది.) ఋతుస్రావం కాగానే వక్షోజాలు మళ్ళీ మామూలు స్థితికి చేరుకుంటున్నాయి. ఆ తర్వాత మలబద్ధమూ ఉండడం లేదు. ఋతుస్రావం ముందు వారం పది రోజులూ శరీరం బాగా బారంగా ఉంది. ఏ పని చెయ్యాలన్నా ఇబ్బందిగా ఉంది. ఈ ఇబ్బంది ఋతుస్రావం అయ్యాక ఉండడం లేదు. నా ఈ సమస్యవల్ల మున్ముందు శరీరారోగ్యానికి భంగం కలుగుతుందేమోనని భయంగా ఉన్నది. నా సమస్యకు నివారణోపాయం ఉందా?

మీరు మీ సమస్య గురించి భయపడనక్కరలేదు. మున్ముందు మీకు ఏ రకమైన అపాయమూ కలగదు. ఋతుస్రావకాలానికి వారం పది రోజుల ముందు నుంచే ఆహారంలో ఉప్పు తక్కువగా వాడటం చేయండి.

ఎస్. సి.

నా వయసు 21 సంవత్సరాలు. అవివాహితను. నా పొత్తికడుపు చిన్ననైజా బానలాగా ఉంది. దాంతో చీర కట్టినప్పుడు కడుపు ఎత్తుగా ఉంది

వికారంగా కనిపిస్తున్నది. డాక్టర్ దగ్గరికి వెళ్ళాలంటే భయంగా ఉంది....

మీరు ఏమాత్రమూ భయపడకుండా డాక్టర్ను సంప్రదించండి. మీ బరువు ఎక్కువగా ఉంటే వ్యాయామం చెయ్యవచ్చును. బరువు తగ్గితే పొత్తికడుపు పరిమాణంలో మార్పు రాగలదు.

సు. రా.

నా ముఖం పొడిగా ఉంటుంది (నా వయసు 18 ఏళ్ళు). తరచుగా మొటిమలు వస్తున్నాయి....

ముఖం పొడిగా ఉన్నట్లయితే ప్రతి రాత్రి ముఖానికి కోల్డ్ క్రీమ్ వర్తించుకోండి. ముఖాన్ని తరచుగా నబ్బుతో దుద్ది కడగండి. మరేవన్నా చర్మ సంబంధమైన సమస్యలు ఉంటే చర్మ వైద్యులను సంప్రదించితే మంచిది.

కె. కె.

మా ఆత్మయ్య కుమార్తె పుష్పవతి అయి నాలుగు సంవత్సరాలు కావస్తున్నాయి. గడచిన రెండు సంవత్సరాల నుంచి ఋతుస్రావ కాలంలో ఆమె విపరీతమైన బాధ పడుతున్నది. అప్పట్లో ఆమెకు మత్తుగా, తల తిరుగుతున్నట్లుగా ఉంది, వాంతులు అవుతుంటాయి. దాంతో ఆమె బాగా అలసిపోతుంది. మరీ మొదటి రోజున అయితే బాధ మరింత ఎక్కువగా ఉంటుంది. విటమిన్ మాత్రలు తిన్నా ఫలితం కనిపించడంలేదు. ఇందుకు ఏం చెయ్యమంటారు?

ఋతుస్రావ కాలంలో కొందరు స్త్రీలకు కడుపు నొప్పి, మైకంగా ఉండడం, వాంతి రావడం కద్దు. అందుకు గర్భాశయ ద్వారం చిన్నదిగా ఉండడం, గర్భాశయంలో చిన్న పుండు వంటిది ఏదన్నా ఉండడం కారణాలు కావచ్చును. కొన్ని నందర్బాలలో బలహీనంగా ఉండే స్త్రీలకు

ఇటువంటి సమస్యలు వస్తుంటాయి. ఏది ఏమైనా ఈ సమస్యలకు తగిన వైద్య పరీక్ష చెయ్యకుండా చికిత్స చెయ్యడం సాధ్యం కాదు. అందువల్ల తగిన వైద్యులను సంప్రదించి, ఈ సమస్యలకు తగ్గ వైద్యం చేయించుకోవడం మంచిది.

శ్రీమతి వి. ఎల్.

మేము మేడ మీద రెండవ అంతస్తులో కాపురం ఉన్నాము. (నా వయసు 24 ఏళ్ళు). దాదాపు ఎనిమిది నెలల క్రితం ఒక రోజున కిందికి వెళ్ళి బట్టలు ఉతికి, ఆ ఉతికిన బట్టలు తీసుకుని మేడ మీదికి వెళుతున్నప్పుడు నా గర్భాశయం జారి పోయింది. అలా కాగలదని నాకు తెలియదు. ఇప్పుడు బాగా బాధగా ఉంది. లేదీ డాక్టర్ దగ్గరికి వెళ్ళగా ఆమె ‘అపరేషన్ చేయించుకోవాలి’ అని చెప్పారు. అపరేషన్ అనగానే గర్భాశయాన్ని రోపరి ఉంచి కుట్టేస్తారనీ. అలా చేస్తే ఇక పిల్లలు పుట్టరనీ భయపడి ప్రస్తుతం ‘రింగ్’ అమర్చుకున్నాను. మూడు నాలుగు మాసాలబాటు ‘రింగ్’ ధరించితే గర్భాశయం యథాస్థితికి వస్తుందని డాక్టర్ చెప్పారు. నేను తీసుకోదగ్గ జాగ్రత్తలు మరేవన్నా ఉన్నాయా?

గర్భాశయం జారిపోతే శస్త్ర చికిత్స చేయించుకోవడం ఒక్కటే తగిన వైద్యం. ఈ శస్త్ర చికిత్స చేయించుకుంటే మళ్ళీ పిల్లలు పుట్టరన్న భయం అనవసరం. ఈ శస్త్ర చికిత్స మళ్ళీ గర్భవతులు కావడానికి, ప్రసవించడానికి అభ్యంతరం కాదు. మీరు ‘రింగ్’ ధరించామన్నారు. ప్రతి వదిరోజుల కొకసారి డాక్టర్ దగ్గరికి వెళ్ళి ‘రింగ్’ను ‘స్పెరిలైజ్’ చేయించి మళ్ళీ అమర్చుకుంటూ ఉండాలి. మీరు మీ డాక్టర్ను సంప్రదించి శస్త్ర చికిత్స చేయించుకోవచ్చును.

దనరా, దీపావళి పండుగలు వస్తున్నాయి. పండుగలు అనగానే ముఖ్యంగా కొత్త దుస్తులు ధరించడం జ్ఞాపకం వస్తుంది. అందుకనే వస్త్ర వ్యాపారులు రకరకాల రంగులలో నరికొత్త డిజైన్లలో దుస్తులు రూపొందిస్తారు. ప్రధానంగా స్త్రీలకోసం ఆకర్షణీయమైన చీరలు రూపొందిస్తారు. ఈ పేజీలలోని వర్ణచిత్రాలలో ప్రత్యేకంగా రూపొందిన కొన్ని చీరలు ధరించిన వనితలు కనిపిస్తున్నారు.

ఇక్కడి వర్ణచిత్రాలలో కూచుని ఉన్న ఆమె ధరించిన పట్టు చీర బైరవి డిజైన్లో ఉంది. 5½ మీటర్ల (6 గజాలు) ఈ చీర ధర రూ. 999.95 పై. నిలుచుని ఉన్న ఆమె పటోలా డిజైన్లోని పట్టు చీర ధరించింది. ఈ అరుగజాల చీర ధర రూ. 479. ఈ రెండు చీరలనూ మద్రాసు టి. నగర్లోని వాణి సిల్క్స్ హవుస్ వారు రూపొందించారు.

పండుగల పువ్వు చీరలు

ఈ వర్ణచిత్రాలలో కనిపిస్తున్న పట్టు చీరలను మద్రాసులోని పి. చి. లక్ష్మణ సా ఆండ్ బ్రదర్స్ వారు తయారు చేశారు. 'అన్నరసి' డిజైన్లో ఉన్న చీర (ఎడమవైపున ఉన్న వర్ణచిత్రం) ధర రూ 639. ఈ చీర పొడవు 6 గజాలు. కుడివైపున ఉన్న

వర్ణ చిత్రంలోని చీర 'ఎళిలరసి'
డిజైన్లో ఉంది. ఈ 6 గజాల చీర
వెల రూ. 439.

ఇక్కడ కనిపిస్తున్న వర్ణ చిత్రాలలోని
చీరలు మద్రాసుకు చెందిన వాణి సిల్క్స్
(మైలాపూరు) వారు రూపొందించినవి. ఎడమ
వైపున కనిపిస్తున్న చీర-'శివప్రియ' డిజైన్లో
'ఆరతి' రంగులో ఉంది. ఈ 6 గజాల
పట్టు చీర ఖరీదు రూ. 950. కుడివైపున కని
పించే 6 గజాల చీర 'హరిప్రియ' డిజైన్లో,
'అరుణ' రంగులో ఉంది. దాని ధర రూ 550.

ఈ చీరల ధరలు సామాన్యులకు ఎక్కువ
అనిపించినా అవి ఎక్కువ కాలం మన్నదల
వనీ, అపురూపంగా వుండగలవనీ వాటిని
రూపొందించినవారు హామీ యిస్తున్నారు.

భారత దేశంలో అన్నిటికన్నా అధికంగా అమ్మబడుతోంది

ఏ యితర డెటర్జెంట్ ఉతికే విజ్ఞ లేక బార్ తో పోల్చి చూచినా

లక్షలాదికి మక్కువైనది, వారు
నమ్మికతో చెప్పేది:

సూపర్ 777

డెటర్జెంట్ ఉతికే బార్

సూపర్ 777

హెచ్చు తెల్లదనం, తక్కువ ఖర్చులో

ఎక్కువ కాలం వస్తుంది,
హెచ్చు తెల్లదనం నిస్తుంది;
సబ్బుతో పోల్చి చూస్తే ఇది మీ
డబ్బును పొదుపు చేస్తుంది.

Shilpi-dm-6a/77 Tel

పరమాధం

మక్తవి భారతి

శౌంతమ్మ మనసుని సమాధాన పరచుకోదానికి ప్రయత్నిస్తోంది. ఎంత ప్రయత్నించినా మనసుని వేదిస్తున్నదొక్కటే, జీవిత పరమార్థం ఇదికాదని.

శాంతమ్మ తులసికోట గుమ్మంలో కూచుని పత్తి విప్పుతోంది. ఉయ్యాలలో పిల్లలు గుక్క పెట్టి ఏడుస్తున్నారు. విసుక్కుంటూ లేచి పిల్లడి నోట్లో పాల సీసా వుంచింది. 'ఇప్పటికి వినిపించిందా' రామవయ్య గదిలోనించి ముందు గదిలోకొచ్చాడు. 'అ-వినిపించింది. ఓ రామా లేడు, కృష్ణారేడు' విసుగ్గా పత్తి విప్పుతూంది శాంతమ్మ.

అప్పుడే గడపలో అడుగుపెట్టిన కోడల్ని చూసి 'అప్పుడే వచ్చేవేమిటి?' అడిగాడు రామవయ్య.

'ఇంకా ముందురావాల్సినదాన్ని. బస్సు అందక... ఉయ్యాలలో పిల్లడి దగ్గరకెళ్ళింది రాద.

'పిల్లడికి బాగాలేదనే మధ్యాహ్నం నెలవు యిచ్చి వచ్చేసాను' ఉయ్యాల ఊపుతూ అత్తగారు వినేలా అంది రాద.

*

రాదంటే శాంతమ్మకి చాలా యిష్టం. కూతురు పారిస్ లో వుంది. ఏ నాలుగేళ్ళకో ఓసారి వచ్చి వెళ్ళిపోతుంది. తన ఇంట్లో లక్షణంగా తిరిగే కోడలును ఏనాడూ కోడలులా చూడలేదు శాంతమ్మ నిజానికి. కొడుకు, కోడలు నవ్వుకుంటూ కబుర్లు చెప్పుకుంటుంటే, కలిసి సినిమాలకెదురుతుంటే ఎంతో ఆనందపడేది శాంతమ్మ. రాదన్నేహితు లంతా అనేవారు 'ఒసేయ్ రాదా, అదృష్టం అంటే నీదేనే-భర్త ప్రేమగా చూడటంలో గొప్ప విశేష మేముంది! అత్తగారు ప్రేమగా చూడటంలోనే గొప్పంతా' అని. తల్లికి దూరంగా వున్నానని అనుకునేదేకాదు రాద. కానీ ఈమధ్య పాలల్లో ఉప్పురాయిపడ్డట్టు నిర్మలమైన శాంతమ్మ మనసు ఎందుకో కలతచెందుతోంది.

ఆ రోజు రాత్రి రాదకి ఎంతకీ నిద్రపట్టలేదు.

అటు ఇటు ఒత్తిగిల్లింది. చివరకి 'ఏమండీ' అని భర్తను లేపింది. 'ఈ' పక్కకు ఒత్తిగిల్లాడు రామం.

'అత్తగారెందుకో అదివరకులేదు - గిట్టని వాళ్ళు నా పైన ఏమైనా చెప్పారేమో - పిల్లడిని

కూడా అదివరకంత లాలనగా చూడడం లేదు.'

రామం నవ్వాడు. 'అర్థంలేని ఆలోచనలతో మనసు పాడుచేసుకోకు. అమ్మ చాలా మంచిది. చెప్పుకుమాటలకి మారిపోదు' - రామం క్షణంలో మళ్ళా నిద్రలో మునిగిపోయాడు.

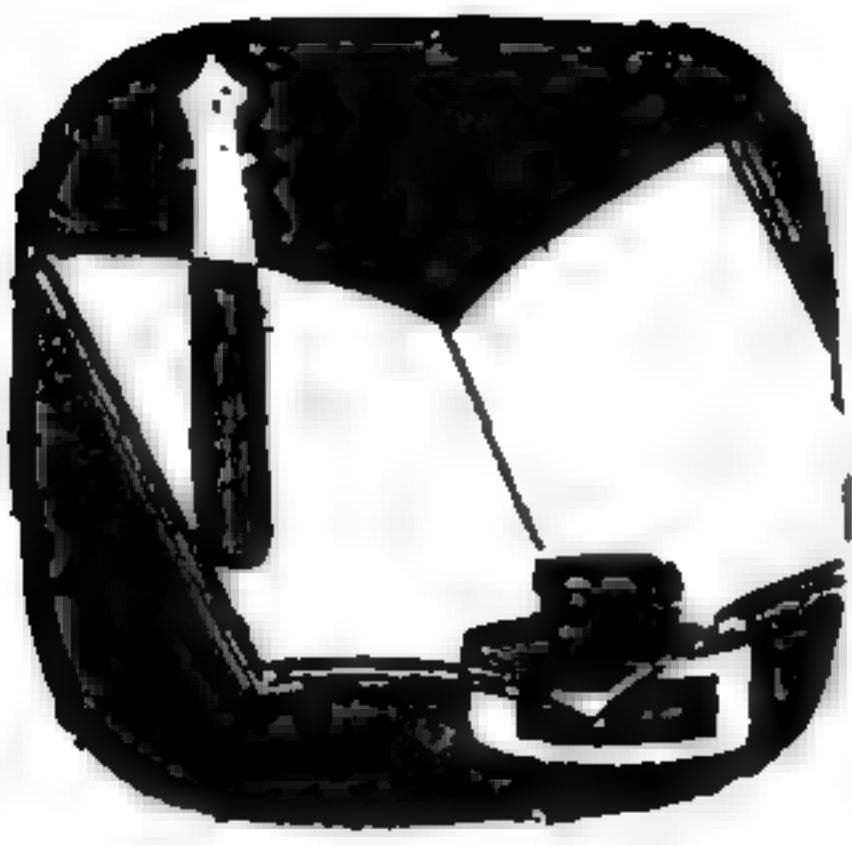
*

పక్కంటి పార్వతమ్మతో కలిసి పొద్దున్న ఎనిమిదయ్యేసరికి గుడికి బయలుదేరింది శాంతమ్మ ఆ రోజు. 'అమ్మవారి ఉత్సవాలు జరుగుతున్నాయి వెళుతున్నాను' గదిలో ముసలాయనకి, వంటింట్లో వున్న కోడలుకి వినబడేలా ఓ కేక పెట్టింది.

రాదకి ఏం చేయాలో తోచలేదు. తను ఆఫీసు కెళ్ళితే పిల్లాణ్ణి ఎవరు చూస్తారు? పాలు కలిపడం.

పుస్తకాలు

ఏది సత్యం? ఏదసత్యం?

[రచన: సి. అనందరామం; వెం. 7-50
పేజీలు 220; ప్రచురణ: మ్యాస్టర్ డెంట్స్ బుక్
సెంటర్, విజయవాడ-2]

నిరుద్యోగి మౌని ప్రేమించి పెళ్లి చేసు
కుంటుంది కలవారి అమ్మాయి కళ్యాణి. ఎమ్. ఎ.
పస్ట్ క్లాస్ లో పాఠశాల-అతనికి ఎక్కిరా ఉద్యోగం
దొరకదు. కళ్యాణి ఉద్యోగం చేసి తనను
పోషిస్తుంటే భరించలేదు. చివరికి శ్రీపురం
కాలేజీలో లెక్చరర్ గా చేరతాడు. అక్కడ మౌని
అనుమాన ఏకాదశం ఆవరించుకుంటుంది.
అఖరులో కళ్యాణి మంచితనం అర్థమయ్యే సమ
యానికి ఆమె దావుబ్రతుకుల మధ్య వుంటుంది.

శ్రీపురంలో అందరికీ కళ్యాణి వేరే వుంటున్న
విషయం తెలుసుకొని, మౌనికి మాత్రం తెలియదు.

“తాగటం వల్ల కారకంగా, అవేదనవల్ల
మానసికంగా బలహీనమైన పురుషుణ్ణి నువ్వు
మాత్రం స్వాధీనం చేసుకోలేవా? ప్రీతి నీకున్న
శక్తులన్నీ వినియోగించి మౌని వశం చేసుకొని
అయినను కాపాడు” అని ప్నేహితురాలు
సుమిత్రని భర్త దగ్గరికి పంపించే కళ్యాణి పాత్ర.
‘అతి క్రూరంగా అణచిపెట్టిన మౌని మీద ప్రేమ
ఇప్పుడు మనసంతా స్వేచ్ఛగా అక్రమించుకొని,
అతని సంరక్షణలో, అతని సాహచర్యంలో
ఆమెకు అపూర్వమైన సంతృప్తి కలుగుతుంది’
అనే సుమిత్ర పాత్ర: “అమ్మా! నామీద కరుణ
చూపించండి. నా నేవలు అంగీకరించండి. మీరు
నన్ను అనుగ్రహించేవరకూ మీ గుమ్మంలోనే
పడి వుంటాను” అనే సరోజని పాత్ర - గల
ఈ నవల చదవటం అయ్యాక పాఠకులలో
ఒక ఆలోచన వస్తుంది - ఈ నవల పేరు
“ఏది సత్యం? ఏదసత్యం?” అని పెడితే
బాగుండేదని.

పట్టడం మామగారికి రావు. తనకి ఇంక నెలవలు
కూడా లేవు. రాధ మనసులో కొన్ని వందల
సమస్యలు తల ఎత్తి నాట్యమాడాయి ఆ క్షణంలో.

*

గుడ్లొ కూచున్న శాంతమ్మ అమ్మవారి
విగ్రహంకేనే చూస్తోంది. ఎంత చక్కగా అలం
కరించారు! ఇంతకాలం దైవచింతనకి రావు
లేకుండా గడిపేసింది. ఓ వ్రతాలు, తీర్థయాత్రలు
ఏవీ లేవు. కాని తను ఏ క్షణంలో కన్ను
మూస్తుందో అప్పుడు తనవెంట వచ్చేవి ఏవీ -
ఈ ఇల్లు, పిల్లలు, మేడలు, మిద్దెలూనా? కావే-
తను చేసుకున్న పుణ్యమేదో అదే! శాంతమ్మ
గడిచిపోయిన కాలాన్ని తల్చుకుని పశ్చాత్తాప
పడింది. శాంతమ్మ అమ్మవారి విగ్రహాన్ని
చూస్తూనే వుంది - కానీ నిశ్చలత కుదరటం
లేదు - రాధమ్మ ఆపీసుకి వెళ్ళి వుంటుంది, పసి
వాడు ఇప్పుడిప్పుడే పాకుతున్నాడు - గడపదాటి
బయటికొచ్చేస్తే ముసలాయన నిద్రపోతుంటే,
శాంతమ్మ గుండె ఝల్లుమంది. ఇక గుడిలో
కూచోలేక పోయింది. అయినా ఇంత నిశ్చలత
లేక పోతే ఎలా - సమాధానపరచుకుని మళ్ళీ
కూచుంది.

*

రాధ ఓ వారం రోజులు నానా ఇబ్బందిపడి
పనిపిల్లని కుదిర్చింది - పిల్లాడిని ఎత్తుకోటానికి,
అడించటానికి, పాలుపట్టడానికి, నిద్ర పుచ్చటానికి.
కాని ఇంట్లో రాధ, భర్త ఏదో చిరాకుగానే
వుంటున్నారు - విసుగ్గా వుంటున్నారు. ఇంట్లో
పనులన్నీ యాంత్రికంగానే జరిగిపోతున్నాయి.
భోజనం దగ్గర గంటలు గంటలు కబుర్లు
చెప్పుకోటాడు, సినిమాలు, షికార్లు అన్నీ ఇంచు
మించుగా తగ్గిపోయాయి. శాంతమ్మ అంతా
గమనిస్తూనే వుంది. తను ఇంటి బాధ్యత పట్టించు
కోడం పూర్తిగా తగ్గించేసింది - ఉంటే దేవా
లయంలో, లేక పోతే చేతిలో భాగవతంతో
మాత్రమే కనిపిస్తోంది మధ్య. అవును మరి -
తన పరమార్థం తను చూసుకోవద్దా!

కాని శాంతమ్మ విషయం ఎవరూ ఇంట్లో
పట్టించుకోటం లేదు. పిల్లాడిని ఎంతపనిలో వున్నా
అత్తగారికి అందివ్వడం మానేసింది రాధ. ఆపీసు
విశేషాలు రకరకాలుగా రోజూ అమ్మకు
చెప్పే రామం చాలా ముఖావంగా వుంటున్నాడు.
ముసలాయన మనుమడి నేవలో మునిగిపోయాడు.

శాంతమ్మ ఆ రోజు తను ఆ ఇంట్లో ఒంటరి
దయిపోయినట్లు బాధపడింది మొదటిసారిగా.
అయినా గుళ్ళు గోవురాలు తిరిగివస్తేనేనా వుంది
భక్తి! ఏమో - ఇల్లంతా తనే అయి భర్తని.
పిల్లల్ని సంతోషపరుస్తూ గడిపిన రోజులకన్నా
ఇప్పుడు సాధించినదేమిటి - ఏమో - మానసిక
సంతుర్జణలో పడి నలిగిపోయింది శాంతమ్మ.
భాగవతంలో రెండు కన్నీటి బిందువులు జారి
పడ్డాయి.

‘శాంతమ్మ, శాంతమ్మ బయలుదేరు -
ఈరేగింపు వస్తోంది - వెళ్ళాలనుకున్నాం కదూ’
గోదవతల నుంచి పార్వతమ్మ కేక పెడుతోంది.

“ఒంట్లో బాగా లేదు-రాలేను ఒడినా”-
శాంతమ్మ భాగవతం మూసేసి గదిలోకొచ్చింది.

ఆ రాత్రి శాంతమ్మకి ఎంతకీ నిద్రపట్టలేదు-
లేచి మంచం మీద కూచుంది. ఏదో అశాంతి.
తనకు తెలియకుండానే తన నుంచి ఏదో
దూరమయిపోయినట్లు అవేదన. “ఏమండీ”
నిద్రపోతున్న రామవయ్యను కదిపింది. “ఏమిటి”
రామవయ్య లేచి కూచున్నాడు. భార్య కళ్ళలోకి
చూచాడు. కళ్ళలో ఎంతో దిగులు - పాపం,
అనుకున్నాడు మనసులో-భార్యను చూస్తూ.

‘మనసేమీ బాగా లేదండీ’ శాంతమ్మ కన్నీళ్లు
అపుకోలేకపోయింది. రామవయ్య క్షణం ఆగి-

‘అదేమిటి-మనసు బాగుండకపోడం అంటే.
అయినా శాంతా నీకేం బోల్తు పుణ్యం సంపాదిస్తు
న్నావుగా’-నెమ్మదిగా నవ్వాడు రామవయ్య.

ఆ నవ్వు శాంతమ్మ గుండెల్ని విడిచేసింది.
ఇంతమందిని క్షోభపెడుతూ తను మూటకట్టే
పుణ్యం ఎంతటిది? శాంతమ్మ కూన్యంలోకి చూస్తూ
వుండిపోయింది.

*

గుడిలో దేవుడి ఉత్సవాలు జరుగుతున్నాయని
చెప్తామనీ, పది రోజులుగా ఇల్లు కదలని
శాంతమ్మని చూద్దామనీ వచ్చిన పార్వతమ్మ.
ముందు గదిలో నవ్వుకుంటూ కబుర్లడుకుంటున్న
రాధని, రామాన్ని. దొడ్డి గుమ్మంలో మనుమణ్ణి
ఒళ్ళో కూచోపెట్టుకుని ముసలాయనతో ముచ్చ
ట్లాడుతున్న శాంతమ్మని చూసి ‘ఎన్ని జన్మలెత్తినా
ఈ శాంతమ్మకికీ ముక్తి లేదు’ అని గొణుక్కుంటూ
వెనక్కి తిరిగి వెళ్ళిపోయింది మరుక్షణంలో. ❀

నెదర్లాండ్స్లో మహిళాసంఘాలు

వారి వారి దేశ పద్ధతులనూ, క్రొత్తవిషయాలనూ తెలుసుకోవడానికి వీలు కలుగుతున్నది. ఈ మహిళా సేవా సంస్థలలో విద్యావంతులైన గృహిణులేకాక ఉద్యోగాలు చేస్తున్న స్త్రీలు కూడా ఉన్నారు.

కొన్ని సంవత్సరాల క్రితండాకా. ఇందో 'నేషియా. సూరినాయ్' దేశాలు నెదర్లాండ్స్ అధీనంలో ఉన్నందువల్ల. నెదర్లాండ్స్లో నివసించే ఆ దేశపు ప్రజలకూ, ఉగాండా నుంచి తరలి వచ్చిన ఆసియా ఖండపు కాందిశీకులకూ కూడా నెదర్లాండ్స్ ప్రభుత్వం గృహ వసతులు, ఉద్యోగ వసతులు కల్పించి, వారి పిల్లలకు ఉచిత విద్యా సౌకర్యాలు కల్పించారు. వారినేగాక విద్యా రీత్యా, ఉద్యోగరీత్యా ఇక్కడ ఉన్న ప్రపంచంలోని అన్ని దేశాల ప్రజలనూ చూడవచ్చును. అందులోనూ 'వాగనింగన్' పట్టణంలో ప్రపంచంలోని వివిధ దేశాల ప్రజలూ ఎక్కువగా ఉన్నారు. ఇందుకు ముఖ్య కారణం నెదర్లాండ్స్ వ్యవసాయ విద్యకు సంబంధించిన ఒకే ఒక అంతర్జాతీయ వ్యవసాయ విద్యా కేంద్రం వాగనింగన్లో ఉండటమే. అంతేగాకుండా వ్యవసాయానికి సంబంధించిన యితర పరిశోధన కేంద్రాలు కూడా వాగనింగన్లోనే స్థాపించారు.

నెదర్లాండ్స్లోని మహిళా సేవా సంస్థలు, వాటి కార్యక్రమాలు చూసిన తర్వాత, ఇటువంటి సేవా సంస్థలు ప్రతి దేశంలోనూ, ముఖ్యంగా మన భారతదేశంలో ఉండటం వనితల అభివృద్ధికి ఎంతయినా అవసరమనిపించింది. ఏ దేశ పురోభివృద్ధియైనా ముఖ్యంగా ఆ దేశ స్త్రీలపై ఎంతైనా ఆధారపడి ఉంటుంది కదా! మన గ్రామాలలో అయితే యిప్పటికీ తమ మాతృభాషలో చదవడమూ, వ్రాయడమూ రాని మహిళ లెందరో ఉన్నారు. మనదేశంలో పెద్ద పెద్ద పట్టణాలలోనే మహిళా సంస్థలున్నాయి కాని, దేశ పురోభివృద్ధికి వెన్నెముకలాంటి గ్రామ సీమల్లో అలాంటివి దాదాపు లేవనే చెప్పాలి. గ్రామాలలో మహిళా సేవా సంస్థలుండటం ఎంతయినా అవసరం. ఈ సేవా సంస్థల ద్వారా గ్రామీణ ప్రజలలో విద్యా బీజంలాటి విజ్ఞానాభివృద్ధికి తోడ్పడవచ్చును. ప్రతి గ్రామంలోనూ అక్కడి విద్యావంతులయిన స్త్రీలు, గ్రామ పురోభివృద్ధికి అవసరమైన సేవా సంస్థలను స్వయంగా రూపొందించుకొనవచ్చును.

—శ్రీమతి లక్ష్మీరాములు

నాభర్త ఉద్యోగరీత్యా నెదర్లాండ్స్ దేశంలోని 'వాగనింగన్' అనే చిన్నపట్టణంలో యిద్దరు పిల్లలతో వుంటున్నా నాకు. ఇక్కడి మహిళా సేవా సంస్థవారితో పరిచయం కలిగింది. ఈ సంస్థ కార్యక్రమాలు, ద్వేయాలు మన వనితలకు, మహిళాసేవా సంస్థలకూ ఎంతో ఉపయోగపడగలవని నా అభిప్రాయం.

నెదర్లాండ్స్ దేశాన్నే 'హాలెండ్' అని కూడా అంటారు. ఇది పశ్చిమ జర్మనీ ప్రక్కన ఉండడంవల్ల రెండవ ప్రపంచయుద్ధ కాలంలో చాలా ఎక్కువగా నష్టపడింది. ఈ యుద్ధానంతరం అక్కడి ప్రజల సహాయార్థం ఆ దేశమంతటా మహిళా సేవా సంస్థలు వెలసినాయి. వీటిని స్థానికమైన ధచ్ భాషలో 'Unie Van Vrowelijke Vrijevilligers' అని అంటారు. దీనినే సంగ్రహంగా 'U V V' అని పిలుస్తారు. ఆంగ్లంలో 'నాలంటరీ విమెన్ సోషల్ సర్వీస్' అంటారు. నెదర్లాండ్స్కు వచ్చాక వీటిని గురించి, వీటి కార్యక్రమాలను గురించి తెలియని విదేశీయ వనితలు అరుదు.

ఈ మహిళా సేవా సంస్థల కార్యక్రమ వివరణలకు నెదర్లాండ్స్లోని అన్ని విద్యాలయాలనుండి ధబ్బు గ్రాంట్లు రూపంలో లభిస్తుంది. ఈ సేవా సంస్థల ద్వేయం ఏ జీవనాధారమూలేని ప్రజలకు తగిన ఆదారం, ధన సహాయం కలిగించడమే! సంతానంలేని వయోవృద్ధులకు వారి దిన చర్యలలో సహాయపడడం; వికలాంగులకు, అందులకు, వ్యాధులతో బాధ పడుతున్న అనాథ బాల బాలికలకు ఉచితబోజన, విద్యా సౌకర్యాలు కలిగించడం; అనారోగ్యంతో బాధపడే వయోజనులను ఆస్పత్రులలో చేర్పించి వారికి స్వస్థత చేకూర్చడం; వారికి గ్రంథాలయాల నుండి పుస్తకాలు తెచ్చియివ్వడం, చదివే శక్తి లేనటువంటివారికి చదివి వినిపించడం - వీటి తక్కిన కార్యక్రమాలు. చిన్నపిల్లలు పెద్ద వారవడంతో వారి దుస్తులు క్రొత్తవిగా ఉన్నా తిరిగి వారు వేసుకోవడానికి ఉపయోగపడకుంటే, కొందరు తల్లిదండ్రులు వాటిని ఉచితంగాను, మరికొందరు అతి తక్కువ ధరలకూ యు. వి. వి.

సంస్థలకు అందజేస్తారు. ఇటువంటి దుస్తులను వేకరించి వారు తిరిగి ప్రజలకు తక్కువ ధరలలో విక్రయించే ఏర్పాటు చేస్తారు. చేతితో తయారు చేసిన దుస్తులు, అల్లికలు, గ్రీటింగ్ కార్డులు, పెయింటింగ్స్, కుటీర పరిశ్రమలకు సంబంధించిన వస్తువులు తయారు చేసి అమ్మదలచుకున్న వారు, వాటిపై ధర వేసి సేవాసంస్థల వారికి ఇస్తే, వారు ఆ వస్తువులను విక్రయించి ఎవరిదబ్బు వారికి తిరిగి యిస్తారు. వారు దేశంలో అన్ని ప్రాంతాలలో కూడా ఈ రకమైన ఏర్పాట్లు చేశారు. వాటిలో పనిచేసే మహిళలు ఉచితంగాను నిస్వార్థ బుద్ధితోను పని చేస్తుంటారు. ఇటువంటి షాపులలో ఎక్కువగా వయోవృద్ధులైన స్త్రీలే పని చేస్తుంటారు.

ఈ సంస్థలలో పనిచేసే మహిళలు, నెదర్లాండ్స్లో నివసించే విదేశీయులను కలుసుకొని, వారికి కావలసిన సౌకర్యాలు కల్పించడంలో శ్రద్ధ వహిస్తారు. విదేశీయ కుటుంబీకుల పిల్లలను పాఠశాలలలో చేర్పించే ఏర్పాట్లు చేస్తారు. 'ధచ్' భాష నేర్చుకొన గోరే విదేశీ వనితలకు రాత్రి వేళ (8 గం॥ నుండి 10 గం॥ వరకు) ఉచితంగా బోధిస్తారు. సాంఘిక సమావేశాలు ఏర్పాటు చేసి విదేశీయ మహిళలనందరికీ పరస్పర పరిచయాలు కలిగే అవకాశం కల్పిస్తారు. తాము సమావేశం ఏర్పాటు చేసిన స్థలానికి దూరంగా ఉండి రాలేక పోయే విదేశీయ మహిళలకు ఉచితంగా ప్రయాణ సౌకర్యాలు కూడా కల్పిస్తారు. వంటలను గురించి తెలిసికొనగోరే వనితలకు తమ వంట పద్ధతులను విదేశీయుల వంటలను కూడా నేర్పుతారు. తమకు తెలిసిన కుట్టుపని అల్లికలు, పెయింటింగ్స్, పుష్పాలంకరణ మొదలైన వాటిని నేర్పడం నుంచి, తమ పండుగలను వారు జరుపుకొనే విధానాలు కూడా తెలుపుతుంటారు. విదేశీయ బాలబాలికలకు ప్రత్యేకంగా ఆపుడప్పుడు విజ్ఞానదాయకమైన చిత్రాలు చూపుతుంటారు. ప్రతినెలా ఒకటి రెండు సార్లు విదేశీ మహిళలకు వినోద విజ్ఞాన యాత్రలు జరపడం కూడా వీరి కార్యక్రమాల్లో ఒకటి.

ఇందువల్ల ఇక్కడ నివసిస్తున్న వనితలు ప్రపంచంలోని అన్ని దేశాల స్త్రీలనూ కలుసుకొని

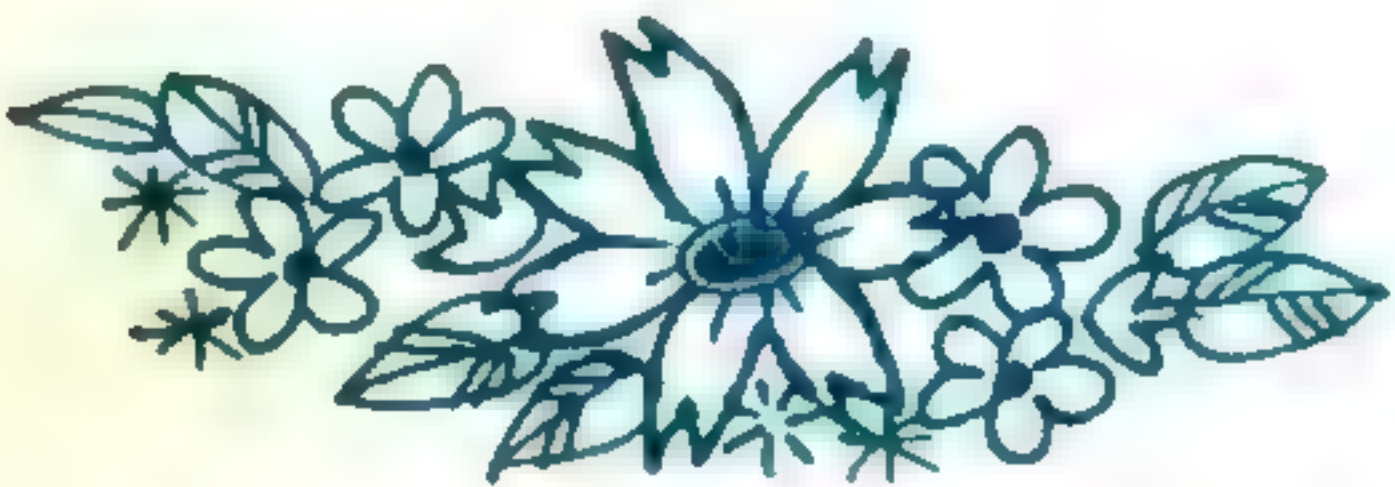

రసదృష్టితో చూస్తే ఈ సృష్టి అందాల సీమగా మనకు సాక్షాత్కరిస్తుంది. జగమంతా పచ్చదనాన్ని పులుముకున్న చెట్లు, దూరాన నీలాకాశం; ఆ ఆకాశం, సముద్రం వియ్యమందుకున్నట్లు సముద్రపు వొడ్డున మనకు కనిపించే దృశ్యం; పొద్దున్నే తూర్పు కొండపై తొంగిచూసే బాల బానుని సోయగా, సాయంత్రం వినీలాకాశంలో కుంకుమ రంగు చల్లి తల్లి గర్భంలోకి తరలి పోబోయే సూరీడు, పక్షిల వింత వింత రూపాలు; రంగులతో ప్రకృతికే వింత అందాన్ని, సోయగాన్ని పంచిపెట్టే పువ్వులు - ఇవన్నీ సృష్టిలో విరిసిన అందాలు.

ఆడవారి ఆదరానికి పాత్రమైన 'పూలు' మదిలో వింత వింత ఆలోచనల్ని రేకెత్తిస్తాయి. అసలు పూలతోనే దేవుడు చెలిమి చేశాడేమో! సృష్టి కారకుడైన బ్రహ్మదేవుడు పద్మం లోంచి పుట్టాడట! ఆ పద్మం-విష్ణువు నాభిలోంచి పుట్టింది.

ఆ విష్ణువు భార్య లక్ష్మీదేవికి పద్మాలంటే తగని ప్రీతి. అందుకే ఆమెకు 'కమలాదయ' 'పద్మాలయ' అనే పేర్లు కూడా వున్నాయి. శ్రీ పురుషులలో ఆకర్షణ రగిలించి సమస్త సృష్టికార్యం సాగేగా సాగిపోవడానికి కారణభూతుడైన మన్మథుడి పంచదాణలు పూలంటే మనం ఆశ్చర్యపోనక్కరలేదు. పత్రం, పుష్పం, ఫలం, తోయం-భక్తితో ఏది యిచ్చినా స్వీకరించగలనని శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ భగవద్గీతలో వెలవిచ్చే ఉన్నాడు. ఇక ఒక పువ్వు కోసం-అందునా తన కిష్టరాలైన సత్యభామ కోసం శ్రీకృష్ణుడు దేవలోకంపై దండెత్తి పారిజాత వృక్షాన్నే దేవలోకం నుండి

తెచ్చి భూలోకంలో పాతిపెట్టినట్లు పారిజాతావహరణ కావ్యం మనకు చెబుతోంది. ఈ పారిజాత సుమం హరిహరులకు ప్రీతి పాత్రమైనది. భీముడు ద్రావదీదేవి కోరిక తీర్చటానికి సౌగంధికా పుష్పాన్ని తేవటానికి పాపం ఎంత ప్రయాస

గుంటూరు సరస్వతి

పద్మాదో భారతం చెబుతోంది. ముక్కోటి దేవతల కార్యకలాపాలేమిటో మనకు తెలియవు గాని భూలోకంలో ఏదైనా మనకార్యం జరిగినప్పుడు మాత్రం 'పూలవాస' కురిపించటం వారికి ఆనందంగా కనబడుతోంది.

సూర్యుడు కమల బాంధవుడనీ, చంద్రుడు కలువ బాంధవుడనీ మనకు తెలుసు. ఆ సూర్య

దేవుడు ఉదయం నుంచి ఆస్తమయించాకా రక రకాల రంగులు సంతరించుకుంటే-ఆ రంగుల్ని రక రకాల పువ్వుల రంగులలో మన జానపదులు వర్ణించే తీరు వింటుంటే మనసు పరవశించి పోతుంది.

"పొడుస్తూ సూర్యుడు పొన్న పువ్వు బాయ శ్రీ సూర్యనారాయణ మేలుకో హరి సూర్య నారాయణా : మధ్యాహ్న సూర్యుడూ మంతెన్న పువ్వు బాయ శ్రీ సూర్య నారాయణ మేలుకో హరి సూర్య నారాయణా !"

ఒక్కసారి జానపదుల కథల్లోకి వెళ్తే పూలు చేసే సర్కస్ ఏట్లు ఇన్నీ అన్నీ కావు. మాట్లాడే పువ్వులు; రాజుల, రా రాజుల రోగల్ని తీడాల్లో మాయం చేసే పూలు-కొల్లలుగా సాక్షాత్కరిస్తాయి. ఫలానా పువ్వు తెచ్చి తన రోగం నయం చేస్తే, రాజుగారు ఆర్థ రాజ్యంతో పాటు తన పుత్రికా హృదయ సామ్రాజ్యాన్ని కూడా ఆ సాహసి పరం చేసేవాడు. పూలదండలు పట్టుకుని పట్టపుటేనుగు బయల్దేరిందంటే ఎవరో ఆకస్మాత్తుగా రాజై 'జాక్ పాట్' కొట్టేసే వాడు.

జానపదుల లోకంనుంచి బయటపడి సాహిత్య ఉద్యానవనంలోకి అడుగు పెట్టామంటే రకరకాల పూల సువాసనలు మన నాసాపుటాల్ని మత్తెక్కి

స్తాయి. సంప్రదాయ సాహిత్యంలో 'పుష్పలావిక' అని పూలమే ఆమ్మాయిలు ఆ రోజుల్లో బహు చమత్కారంగా. నర్మ గర్భంగా మాట్లాడి నవ్విస్తూ, కవ్విస్తూ సరసుల్ని రంజింప చేస్తుండే వారట! పూవు మీదే పద్యం రాసి 'ముద్దుపలుకు' బదిగల వాడుగా పేరుగన్న నంది తిమ్మన 'ముక్కు తిమ్మన' గా సాహిత్యంలో చలామణీ అవు తున్నాడు. అనేక పూల వాసనల్ని ఆస్వాదించి, ఆనందించే తుమ్మెద తన జోలికి రాలేదేమిటా అని సంపెంగ పూవుకు కోపం వచ్చిందట! అటు చూచి ఇటు చూచి ఎంచక్కా మగువ ముక్కు రూపాన్ని మక్కువతో పొందిందట! ఈ పద్యంతో నంది తిమ్మన పేరు 'ముక్కు తిమ్మన' గా మారి పోయింది. ఇక పూలపై కవికుమారుల రేఖనుల నుండి కమ్మని పద్యాలు జాలువారాయి. పూలకూ హృదయం వుందట! అవి ఆవేదన చెందుతాయట! అందుకే కాబోలు మధురకవి జంధ్యాల పాపయ్యశాస్త్రిగారు 'పుష్ప విలాసం'లో పూల ఆవేదనకు అక్షర రూపమిచ్చి 'అకటా : దయలేసేవారు మీ ఆడవారు' అనిపించారు. ప్రణయ సామ్రాజ్యంలో తేలియాడే ప్రేమమూర్తులు ఎంకి, నాయుడు బావలు. ఎంకికి 'పూలదాసలు', 'పూల మనసులు' తెలుసు నట! 'పూలతో వియ్యాలు', 'పూలల్లో కయ్యాలు' నేయటం ఆ యెంకికే సరిపోయిందేమో!

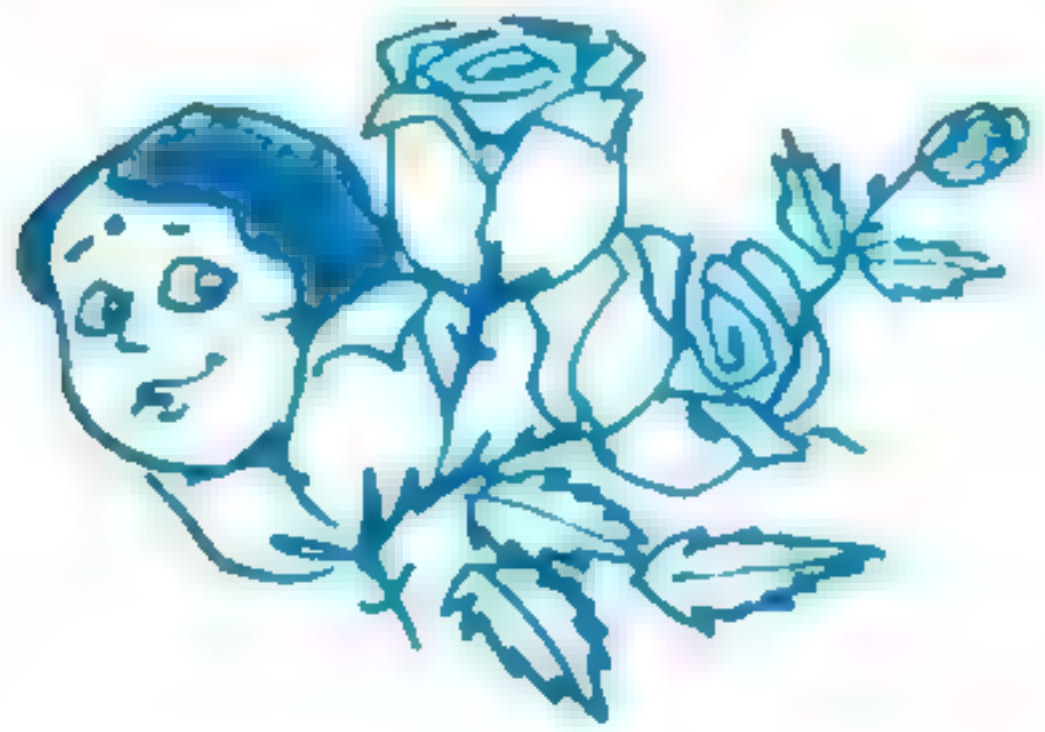
వర్తమానానికి వస్తే పూలు నిత్య జీవితంలో తొంగి చూస్తూనే వున్నాయి. భగవంతుని పూజకు ఉపకరిస్తూ శ్రీల కొప్పుల్లో చోటు చేసుకున్న యీ పూలు నాయకుల మెదల్ని కూడా ఆలంకరిస్తున్నాయి. ఒక జాతి సంస్కృతిని, సంప్రదాయాన్ని ప్రతిబింబించేవి పూలే. సంక్రాంతి పండుగ వచ్చినప్పుడు తెలుగు సీమలో బంతి, చేమంతి పూలు ముంగిళ్ళలో వాకిళ్ళలో గొబ్బి పూలుగా పెట్టినప్పుడు, తోరణాలుగా కట్టినప్పుడు కొత్త శోభను తీసుకొని వస్తాయి.

పూలనుండి సేకరింపబడిన తేనె ఎన్నో రోగాలను నివృత్తి చేయటమే కాక ఆరోగ్యాన్ని

మనకు ప్రసాదిస్తుంది. మన ముక్కుపుటాలకు హాయిగొలుపుతూ ఆనంద లోకాలకు తీసుకు పోయే వెంట్రు, అత్తల్లువంటి పరిమళ ద్రవ్యాలు పూలనుంచి తయారైనవే. మనం వంటకి 'అరటి పువ్వు', తల నూనెకు 'మందార పువ్వు' వాడుతుంటాము.

ఈ పూలు మన తెలుగు భాషను ఎంతో సంపన్నం చేశాయి. మన వాడుకలో ఎర్రగా వున్న పిల్లను 'రోజా పువ్వు' అంటున్నాం.

పల్లె పడుచును 'మొగరి పువ్వు', చెడ్డవారిని 'ఉమ్మెత్త పువ్వు', కన్యాత్వం కాపాడుకోలేని పిల్లను 'నలిగిన పువ్వు', తణతణానికి బుద్ధులు మార్చే వారిని 'ప్రాద్దుతిరుగుడు పువ్వు', అన్ని హంగులూ వుండి కోరించలేని వారిని 'అడవి పువ్వు', కన్యాత్వం కోల్పోని కోమలిని 'అనా చూత కుసుమం' అంటున్నాం. పెళ్ళి చూపు లకు వెళ్ళిన అమ్మడు బుగ్గలు సిగ్గుతో కెంపు లయినప్పుడు ప్రియుడు ఆ బుగ్గలను చూస్తూ 'గులాబీరేకు' అంటున్నాడు.

అన్నీ అమరిన వాడి జీవితం 'మూడు పూవు లారు కాయ' అంటున్నాం. కాలం కలసి వచ్చి నపుడు 'కాల సర్పం పూల దండ'యై మెడలో అలంకరిస్తుంది. వికటించినపుడు 'పూల దండ కాల సర్పమై' కాటు వేస్తుంది. వారు 'పూల మ్మిన చోటనే కట్టెలమ్ముతారు'. అన్నీ 'గగన కుసుమాలై' బాధలకు లోనవుతారు.

స్వచ్ఛతకు మల్లె పువ్వు, సౌకుమార్యానికి 'దిరిసెన పువ్వు' మనం పేర్కొంటున్నాం. పూల రంగడు (పదహారణల) నూరుపైసల తెలుగు వాడు.

'పువ్వు పుట్టగానే పరిమళిస్తుంది'దని గొప్ప వారైన వారి బాల్యకథలు మనకు ఉత్తేజం కలిగిస్తాయి.

'పూలలా పరిమళం వెదజల్లుతూ, ఆహ్లాదం పంచుతూ బ్రతకటమే ప్రతి ఒక్కరి కర్తవ్యం--' అనిపిస్తుంది పువ్వుల్ని చూసినప్పుడల్లా. □

వార్తలు

ఇచ్చాపురం 'విజయా మహిళా మండలి' వారు స్వాతంత్ర్య దినోత్సవ సందర్భంగా మూడు రోజుల పాటు వస్తు ప్రదర్శనా కార్యక్రమాన్ని ఏర్పాటు చేశారు. ఇందులో ఊరిలోని ప్రతి వనిత శ్రద్ధతో తయారు చేసిన అల్లిక వంచులు, బొమ్మలు, వర్ణ చిత్రాలు, డిజైన్ గుడ్డలు, ఇంకా కొన్ని విశేషాలు ప్రదర్శించారు. మూడు రోజుల కార్యక్రమాన్ని సమాప్తం చేస్తూ ఆటల పోటీలు నిర్వహించి అగస్ట్ 15 వాటి రాత్రి సమావేశంలో విజేతలందరికీ బహుమతులందజేశారు. ఈ మహిళా మండలికి ప్రత్యేక భవనం లేదు. అలాగే వీరు స్థాపించిన విద్యా కేంద్రానికి కూడా స్వంత వనతి లేక కాళ్ళానికి ఇబ్బందులకు గురి అవుతున్నారు ఇక్కడి 'లయన్స్ క్లబ్' వారు ఈ మహిళా మండలికి ఆర్థికంగా సహాయపడుతూ ఆదుకుంటు వ్నారు. ఈ మండలివారు అప్పడప్పుడు సాంస్కృతిక వినోద కార్యక్రమాలు కూడా నిర్వహిస్తూ స్థానిక శ్రీ లకు వారి ప్రజ్ఞా పాటవాలని ప్రదర్శించే అవకాశం కల్గిస్తున్నారు.

—రావి కామేశ్వరమ్మ

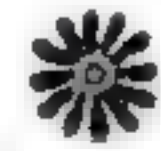

విద్యా వార్షికోత్సవ సందర్భంగా మహబూబ్ నగర్ ప్రభుత్వ బాలికా పాఠశాల వారు, ప్రధా నోపాధ్యాయురాలు శ్రీమతి వరలక్ష్మి అర్వర్యంలో ముగ్గులు, చిత్రలేఖనాలలో పోటీలు నిర్వహించారు.

విజయవల్లం లయన్ (లేడీ) క్లబ్ మాతన కార్యవర్గం: (మొదటి వరసలో ఎడమనుంచి) డాక్టర్ ఎమ్. నవ్యానమ్మ (ఉపాధ్యక్షురాలు), రంజిత్ బింద్రా (కోశాధికారి), గంగామూర్తి (కార్యదర్శి), వైదేహి కృష్ణారావు (సహకార్యదర్శి), డాక్టర్ ఎ. హైమవతిదేవి (అధ్యక్షురాలు)

ఎందరో మహిళలు ఈ పోటీలో పాల్గొన్నారు. ముగ్గుల పోటీలో శ్రీమతి నరసమ్మ, యమ్. జమునా రాణి, వెంకటలక్ష్మి; చిత్రలేఖనం పోటీలలో షమిమ్ పాతిమా, యమ్. గీతాంజలి-గెలుపొందారు.

"వనితా రోటరాక్టు" వార్షికోత్సవం:

విజయవల్లంలో యువతరం వనితల కోసం గత సంవత్సరం నవంబరునెలలో రోటరీ డిస్ట్రిక్టు-315 వారిచే మాతనంగా స్థాపించబడిన "వనితా రోటరాక్టు" మహిళా సమాజం ఇటీవల తమ ద్వితీయ ప్రతిష్ఠాపనోత్సవాన్ని జరుపుకుంది. ఇందులో 1977-78 రోటరీ సంవత్సరానికి ఎన్నికైన కార్యవర్గం: అధ్యక్షురాలు - కుమారి కె. పారిజాత, ఉపాధ్యక్షురాలు - కుమారి పి. భాగ్య లక్ష్మి, కార్యదర్శి - కుమారి కె. ఉమాదేవి, సంయుక్త కార్యదర్శి - కుమారి బి. భాగ్యలక్ష్మి, కోశాధికారి - కుమారి కె. లక్ష్మి.

విజయ మహిళా కళాశాల ప్రిన్సిపాల్ డా. శ్రీమతి పుత్తిలి కృష్ణమూర్తి ముఖ్య అతిథిగా పాల్గొన్నారు. ఈ సమాజం యంతవరకు నిర్వహించిన కార్య కలాపాలలో అగ్ని ప్రమాద బాధితులకు ప్రేమ సమాజం ద్వారా రస సహాయాన్ని అందజేయటం, ప్రేమ సమాజంలోని అనాథ బాలికలకు ఇట్టలమ వంచిపెట్టడం, బడి పిల్లలకు వలకలు, బలపాలు నోట్సు పుస్తకాలు వంచిపెట్టటం మొదలైనవి ఉన్నాయి. పాటల పోటీలు, రంగోలీ (ముగ్గుల) పోటీలు కూడా యీ వనితా రోటరాక్టు నిర్వ హించింది.

—విలేకరి

సంఘ సేవిక కామేశ్వరమ్మ కుప్పస్వామి

1921

రాజమండ్రిలో గొప్ప సభ. ఇసుకవేస్తే రాజమండ్రి జన సందోహం. ఆ జన సముద్రంలో ఒక నీటిబొట్టు - ఆ అమ్మాయి. ఆమె అక్కడ ఒక వారింటిది. అమిత బలంగా దూకుతున్న జనప్రవాహాన్ని అదుపులో పెట్టడానికి 'ఉదతా భక్తి'గా కృషి చేస్తున్నది ఆ యువతి. ఆమె పేరు-కామేశ్వరమ్మ. ఆ ప్రజావాహిని అక్కడ చేరడానికి కారణం - మహాత్మాగాంధీజీ రాక. గాంధీజీ ఉపన్యాసం, ఆ జనమోష. వారి పట్టుదల. కర్తవ్యం - కామేశ్వరిని కూడా ఉత్తేజపరిచాయి. తను కూడా 'స్వాతంత్ర్యసమరం'లోకి ఉరకాలని ఆమె నిర్ణయం చేసుకున్నది.

కామేశ్వరమ్మ స్వస్థలం రాజమండ్రి. పెద్ద కుటుంబానికి చెందిన అమ్మాయి. స్వదేశాభిమానం మెండుగా గల కుటుంబం-వారిది.

కందుకూరు వీరేశలింగం పంతులు, రఘుపతి వెంకటరత్నం నాయుడు, మార్గరెడ్ కజిన్స్ మొదలైన మహనీయుల పలుకుబడి-ఆమె మీద పనిచెయ్యసాగింది. తానూ, వారిలాగా దేశానికి ఇతోధికంగా నేవచెయ్యాలనుకున్నది.

1920లో కామేశ్వరమ్మ - బి.ఎ. డిగ్రీ పుచ్చు కున్నది. పట్టా తీసుకున్న తొలి వనితలలో ఆమెను ఒకరిగా పేర్కొనవచ్చు. మద్రాసు క్వీన్స్ మేరీస్. ప్రెసిడెన్సీ కళాశాలలో ఆమె చదువుకుని, మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయం నుంచి, ఆ డిగ్రీని స్వీకరించింది....

అంతకుముందు ఆమె రాజమండ్రిలోని 'విమెన్స్ ఇండియన్ అసోసియేషన్' కార్యక్రమంలో పాల్గొంటూ కార్యకర్తగా పని చేసింది....

గాంధీజీ ఉపన్యాసంతో ఉత్తేజితురాలైన కామేశ్వరమ్మ-మద్రాసు వచ్చి, సరోజినీనాయుడు,

కమలాదేవి వదోపాధ్యాయ, ముత్తులక్ష్మిరెడ్డి, రుక్మిణి లక్ష్మివతి-మొదలైనవారి సాంగత్యంతో- విదేశ వస్త్ర విహిష్కరణ మొదలైన స్వాతంత్ర్య పోరాట కార్యక్రమాల్లో విశేషంగా పాల్గొన్నది. స్వదేశీయ దుస్తుల వాడకంలో వున్న గొప్ప దనాన్ని, విశేషాన్ని వివరిస్తూ, ఎందరో ఆ దుస్తుల్ని ధరించడానికి దోహదం చేసింది.

శ్రీమతి కామేశ్వరమ్మ కుప్పస్వామికి ఇవాళ 88 సంవత్సరాలు. అయినా, ఆమె తన లక్ష్యాలను వదలలేదు; తను నమ్ముకున్న ఆదర్శాన్ని విడవలేదు.

కామేశ్వరమ్మ - టంగుటూరు ప్రకాశం, బోగ రాజు పట్టాభి నీతారామయ్య, మిలుసు సాంబమూర్తి మొదలైన నాయకుల సాహచర్యంలో దాస్య విమోచనోద్యమంలో పాల్గొని, లాటి దెబ్బలు తిన్నారు; వేలూరు కారాగారంలో శిక్షలు అనుభవించారు.

అయితే, 1930-32 ప్రాంతాల ఆరోగ్యం దెబ్బ తిన్న కారణంగా, ఆమె రాజకీయ ఉద్యమాలకి దూరం కావలసి వచ్చింది. ఉపరితీర్తుల వ్యాధి కారణంగా ఆమె - మైసూర్ టి. వి. కనిదోరి యమ్మలో చికిత్సపొందారు. ఆ సమయంలోనే ఆమె మైసూరు యూనివర్సిటీ ప్రొఫెసర్ బి. కుప్పస్వామిని-వివాహం చేసుకున్నారు. ఆ విధంగా, ఆమె ఆంధ్రదేశం వదిలి, మైసూరులో స్థిరపడ్డారు.

వివాహం అయిన తర్వాత, ఆమె రాజకీయోద్యమాల్లో అంతగా పాల్గొనలేకపోయారు. ఆమె అలాంటి ఉద్యమాల్లో పాల్గొంటే - ఆమె భర్త ఉద్యోగం వూడగలదని-మైసూరురాష్ట్రప్రభుత్వం ఆమెను హెచ్చరించింది. అప్పుడు కామేశ్వరమ్మ-గాంధీజీకి ఒక లేఖ రాస్తూ - "ఈ పరిస్థితుల్లో నన్నేం చెయ్యమంటారు?" అని అడిగారు.

తన కుటుంబక్షేమం దృష్ట్యా, ప్రత్యక్ష కార్యక్రమాల్లో పాల్గొనకుండా, తక్కిన ప్రజాహిత కార్యక్రమాల్లో పాల్గొనమని గాంధీజీ జవాబు రాశారు. అప్పట్నుంచి ఆమె శ్రీ సంక్షేమ సంఘాలలోనూ, హరిజనోద్ధరణ కార్యక్రమాల్లోనూ పాల్గొంటూ వచ్చారు.

1938లో కామేశ్వరమ్మ - "మార్కమండలి" అన్న నేవాసమితిని ఆరంభించారు. కష్టాలలో వున్న శ్రీలను ఆదుకోడం, వారికి సహకారం అందించడం-ఆ మండలి ముఖ్యోద్దేశం. తీరిక సమయాల్లో శ్రీలు 'టైలరింగ్' లాంటి పస్తు నేర్చుకోడానికి ఆమె కృషిచేశారు. అలాగే పేద శ్రీలను పోగుచేసి, వారిచేత నూలువడికించడం, గుడ్డనేయించడం చేయించేవారు. దానివల్ల వారికి కలిగే ఆదాయం, వారికి సహాయకారిగా వుండేది. చిన్న పిల్లలకు ఆ సమితి - ఒక బడిని కూడా నడిపేది.

1953లో కామేశ్వరమ్మ - అమెరికా పర్యటించారు. తన కార్యక్రమాలనూ, ఉద్దేశాలనూ అక్కడి వారికి వివరించడంతో - కొందరు అమెరికన్ వనితలు-మూడు కుటుంబని యంత్రాలు బహూకరించారు. తమ ఆదాయాన్ని పెంచుకోడానికి పేద వనితలకు, ఆమెపిన్లు దోహదం చేశాయి.

అప్పుడే ఆమె 'వెర్న వాసింగ్ హోమ్' అన్న విభాగాన్ని కూడా ఆరంభించారు. దానివల్ల ఆ ప్రాంతాలలో వుంటున్న అవసరమైన ప్రీలం దరూ అక్కడికి వచ్చి, దాదాపు ఉచితంగా తమ గుడ్డలను వుతుక్కుని, ఇస్త్రీ చేసుకునేవారు. ప్లేట్ విమెన్స్ వెర్ ఫేర్ డిపార్ట్ మెంట్ వారు, సెంట్రల్ సోషల్ వెర్ ఫేర్ బోర్డ్ వారు - ఆమెకు తమ సహాయ, సహకారాలు అందజేశారు.

'నేవాకేంద్ర' పేరుతో ఆమె మరొక సమితిని ఆరంభించి - మరుగుదొడ్లు, రోడ్లు, కాలువలూ, శుభ్రంచేసే పనివారి సంక్షేమానికి పాటుపడ్డారు. వారి పిల్లలకు చదువులు చెప్పించడం, వారి ఆరోగ్యాన్ని పరీక్షించడం - ఆ సమితి చేసేది. ఆలాగే, వయోజనులకు విద్యాబోధ కూడా చేసేది.

మైసూరు నీటి రోటరీ క్లబ్ సభ్యులు, వారి సరీమణులూ కలిసి ఒక ఉచిత చికిత్సా కేంద్రాన్ని

గలిగారు. పురాతన దాదస్తాలకూ, మూఢనమ్మకాలకూ స్వస్తి జరగడం - ఆరంభమైన రోజులవి. అప్పుట్లో జరిగిన మైసూరు మ్యూనిసిపల్ ఎన్నికలలో కామేశ్వరమ్మ - కాన్సిలర్ గా ఎన్నికైనారు. ఆ విధంగా ఆమె మైసూరులోని 'తొలి వనితా కాన్సిలర్'.

మైసూరులో వుంటున్నా, కామేశ్వరమ్మకు ఆంధ్ర దేశంతో సంబంధాలు తెగిపోలేదు. ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయ వెనెట్ సభ్యురాలిగానూ, ఆంధ్ర ప్రదేశ్ కాంగ్రెస్ కమిటీ సభ్యురాలిగానూ - పనిచేశారు.

కామేశ్వరమ్మగారి భర్త మద్రాసు, ఢిల్లీ పట్టణాల్లో ఉద్యోగం చేసినప్పుడు, మద్రాసు రాష్ట్ర రెడ్ క్రాస్ సొసైటీకి ఆమె కార్యదర్శి; మద్రాసు ఏల్డర్ వెన్యూరబోర్డ్ లో సభ్యురాలు. రాయలసీమలో కరువు ఏర్పడిన రోజుల్లో, ఆమె రాయలసీమ జమినివారణ సంఘానికి ఉపాధ్యక్షురాలిగా వుండి,

అరిండియా విమెన్స్ కాన్ఫరెన్స్ లో, తొలి నుంచీ ఆమెకు ఎంతో సంబంధం వున్నది. ఆ సంఘంలో ఆమె ఉన్నత హోదాలలో వుంటూ ప్రీలకు ఎంతో సేవచేశారు.

కామేశ్వరమ్మ ఎన్నో సభలు, సమావేశాలలో పాల్గొన్నారు; వివిధ విషయాలమీద ఉపన్యాసాలు చేశారు. ఆలాగే మద్రాసు, మైసూరు, హైదరాబాదు రేడియోలలో కూడా అనేకసార్లు పాల్గొన్నారు....

కామేశ్వరమ్మ కుప్పుస్వామి - మంచి వక్త. తెలుగు, ఇంగ్లీషు, కన్నడ భాషలలో ఆమె అనర్గళంగా మాట్లాడతారు. దేశ ప్రగతికి, ప్రీ సంక్షేమానికి సంబంధించిన ప్రతి కార్యక్రమం లోనూ ఆమె ముందంజ వేస్తారు. బెంగళూరులోని పలు వనితా మండలులు, ఆమెను పలుసార్లు సన్మానించాయి; తమ కృతజ్ఞతలను వెల్లడించు కున్నాయి....

కామేశ్వరమ్మ తను నమ్ముతున్న ఆదర్శాన్ని విదవకుండా, పట్టుదలగా పనిచేస్తూనే వున్నారు; ఆదర్శ వనితగా కొనియాడబడుతునే వున్నారు.

—క. కు.

ఏర్పాటు చెయ్యడానికి ఆమె దోహదం చేశారు. ఈ చికిత్సా కేంద్రం - 'నేవాకేంద్ర'లో ఒక విభాగంగా వుండేది. కేంద్ర సాంఘిక సంక్షేమ సంస్థవారి సహకారంతో, ఆ సంస్థలు దాగా నడవసాగాయి. రెడ్ క్రాస్ వారి సహాయంతో, కామేశ్వరమ్మ - పిల్లలకు ఉచితంగా పాలు సరఫరా చేసేవారు. ఆ సమయంలోనే ఆమె, కొంతమంది హరిజనుల పిల్లలను బడులలో ప్రవేశపెట్ట

పెద్ద మొత్తాలను నిధికి సేకరించారు. మద్రాసులో బాలల 'కోర్ట్' లకు ఆమె ఆనరరీ ప్రెసిడెన్సీ మాజిస్ట్రేట్ గా కూడా వుండేవారు.

ఢిల్లీలో వున్నప్పుడు - బుద్ధిమాంద్యత (మెంటల్ రిటార్డెడ్) గల పిల్లలను సంరక్షించే సంఘానికి అధ్యక్షురాలిగానూ, పేరెంట్ - టీచర్ అసోసి యేషన్ కు ఉపాధ్యక్షురాలిగానూ పనిచేశారు.

అది అటు చిన్నదీ, ఇటు పెద్దదీ కాని ఓ మోస్తరు పల్లెటూరు. అక్కడి మనుషులు అమాయకతకూ మూర్ఖత్వానికీ మధ్య ఉన్నారు. రాజులూ, రాజరికాలూ నశించి చాలా ఏళ్ళు గడిచాయి..... కాని భూపతి మటుకు ఆ గ్రామానికి 'మకుటం లేని భూపతి.' దేశమంతటా భూపతి మితి చట్టం వచ్చింది. కాని భూపతి మాత్రం

తన పేరును నింబెట్టుకున్నాడు. (అతని భూములు పోలేదు!)

చట్టం రాకమునుపే అది వస్తుందని తెలిసిన భూపతి, తన భూములన్నిటినీ కొడుకులు, కూతుళ్ళు, అల్లుళ్ళు పేరిట రిజిస్టర్ చేయించాడు.

భూములు ఇంకా మిగిలితే - తన మీసాలు చూసి బెదిరే ఇంటి నొకర్లు - సారీ-దానిసం

పేర్లతో భూమి పట్టాలు వ్రాయించాడు.

ఆ ఊరి పారిమేర దాటగానే పంటపొలాలు కనబడతాయి. ఆ పొలాల మధ్యగా ఓ మైదన్నర దూరం కారి దాటిన నదీస్త్రే ఆ ఊరి చెరువు ఉంది.

ఆ చెరువు నెవరో పూర్వం మహారాజు కట్టించాడు. కాని దానిని అందరూ 'భూపతి చెరువు'

అని పిలుస్తారు. ఎందుకంటే భూపతి ఆ చెరువును తన వంశీకులే కట్టించారని చెబుతాడు. చెరువులోని నీళ్ళు సగానికి పైగా భూపతి పొలంకే మళ్ళించబడతాయి.

ఆ చెరువు గట్టుకి ఎడమ ప్రక్కగా వెళ్ళితే, చెట్టుచేమంతో ఆ ప్రదేశమంతా ఓ చిట్టదవిలా కనబడుతుంది.

అక్కడ దేశంలోని ప్రధాన పరిశ్రమ లన్నిటిని తన కైవసం చేసుకుని మార్కెట్ ను కంట్రోలు చేస్తూ విద్రవీగే గుత్త పెట్టుబడి దారునిలాగా శాఖోపశాఖలుగా విస్తరించి, ఊడలు పాతుకు పోయిన ఓ పెద్ద మర్రిచెట్టు అందరినీ ఆకర్షిస్తుంది. ఆ దారిన సాగిపోయే దాటసారులు ఆ చెట్టును ఆశ్రయించి విక్రాంతి తీసుకోవడానికి వీలుగా పెద్ద పెద్ద కొందరాళ్ళు అక్కడ వేయబడ్డాయి.

*

‘రంగడు చచ్చాడు!’

‘నిన్న మాపడేశ వరకూ ఉక్కు కడ్డీలా ఉన్న వాడు రాత్రికి రాత్రి ఎట్లా చచ్చాడేంటి?’

‘పాపం వాడికి దేముడు రాసిన ఆయుస్సు తీరిపోయిందేమో! చీకడేశ పొలంకాడినుండి వస్తుంటే మర్రిచెట్టు దగ్గర దయ్యం పిసి కేసిందట!’

ఏ నోట విన్నా ఇదే వార్త ‘పొగలా’ గప్పు మని ఆ ఊరంతా వ్యాపించింది. కాని వీరయ్య మాత్రం ఆవరించిన ఆ పొగను ‘ఉష్’ మంటూ ఊదేసినట్లుగా తేలిగ్గా తీసి పారేస్తూ, పకపకా నవ్వాడు.

‘దెయ్యాలు భూతాలు మన భ్రమలేరా తిక్క సన్నాసుల్లారా! మనుషుల్ని మించిన దెయ్యాలు ఏదీ లేవు! వాడిని మా దొరబాడే (భూపతి) సంపించాడు’ అని అన్నాడు.

రంగయ్య తండ్రి ఓసారి భూపతి దగ్గర నూరు కూపాయలు అప్పు చేశాడు. దానికి వడ్డీనే సతీగా చెల్లించలేని అతడి దుర్బర పరిస్థితి చూసి భూపతి చాలా బాధ పడిపోయాడు (అప్పు తీర దేమోనని). తన దగ్గరే పనికి కుదుర్చుకున్నాడు.

ఆ విధంగా భూపతికి తన శరీరాన్నే అర్పించిన రంగడి నాన్నకి చివరికి ఎముకలు మాత్రం మిగిలాయి.

కాలవాహినిలో .... మిగిలిన ఆ ఎముకల్ని

ఒక పెద్ద మనిషి అనారోగ్యంతో బాధ పడుతున్న తన భార్యను ఆసుపత్రిలో చేర్చాడు. చేర్చిన పదిహేను రోజుల తర్వాత అతను ఆసుపత్రికి వెళ్ళి చూస్తే, ఆమె - ఆమె కోసం కేటాయించిన బెడ్ మీద లేదు! అక్కడ డ్యూటీలో ఉన్న నర్సు ఆ బెడ్ మీది రోగి రెండు రోజుల క్రితం చనిపోయిందని చెప్పింది. అది విని ఆ పెద్ద మనిషి ఇంటికి తిరిగి వచ్చి భార్యకు శ్రాద్ధకర్మ జరిపించాడు. మరో రెండు రోజుల తర్వాత అతని భార్య ఇంటికి వచ్చింది. తాను అప్పుడే ఆసుపత్రినుంచి వస్తున్నట్టు ఆమె చెప్పినా ఆ భర్త నమ్మలేదు. నమ్మకపోగా ఆమెను ఇంట్లోకి రానివ్వలేదు. దాంతో ఆమె పుట్టింటికి వెళ్ళింది. భర్త ప్రవర్తనతో

ఆమె జబ్బు తిరగబెట్టి మరుసటి రోజే ఆమె మరణించింది.

ఈ సంఘటన ఇటీవల పశ్చిమ బెంగాలులోని మిడ్నపూర్ లో జరిగింది.

మట్టిలో కలిపేందుకు భూపతి రంగడికి అప్పిచ్చి దిక్కులేని రంగడిని తన బానిసగా చేసుకుని దిక్కు కల్పించాడు.

ఆ బానిస బ్రతుకులోనే పడేశ రంగడు పారి కేశ్వరాడయ్యాడు.

పెరిగిన వయస్సుతో పాటు తన చుట్టూ ఉన్న పరిస్థితుల్ని, సమాజంలో వస్తున్న నిజమైన మార్పుల్ని, సమవాదపు నినాదాల్ని ఆకళింపు చేసుకున్నాడు రంగడు.

ఇంత కాలం ఆసుభించిన బానిస బ్రతుకుపై అతనికి ఏవగింపు కలిగింది. తనూ ఓ మనిషే నన్న విషయం తొలిసారిగా తెలుసుకున్న తర్వాత అతనిలోని ‘విప్లవ హృదయం’ మేల్కొని దౌర్జన్యానికి ఎదురు తిరిగింది.

బానిస బ్రతుక్కి స్వస్తి చెప్పి, చట్టానికి భయపడి భూపతి తన పేర వ్రాసిన భూమిని

అమ్మి పట్నం వెళ్ళి బ్రతకాలనుకున్నాడు. కాని, పాపం....ఆ నిర్ణయం తీసుకున్న మరుసటి రోజే దయ్యం వాత బడ్డాడు!

వీరయ్య అనిన మాటలు విని, అక్కడున్న వారతడిని పిచ్చివాడిని చూసినట్లు చూసి, తెలివిగా నవ్వారు.

దయ్యాలు లేవని వాదించే వీరయ్య దొరణి- అక్కడున్న రక్తం చల్లారిన వృద్ధ మహాజనుల రక్తాన్ని వేదెక్కించింది.

‘ఒరేయ్! నీ పిచ్చి వాగుడుతో దేముడు లాంటి దొరగారిపై లేని నిండలు వేయకు! ఆయనగారు వాడిని కన్న దిద్దలా చూసుకున్నారు. వాడి అబ్బి చచ్చాక తన యింట పని యిచ్చాడు. దిక్కులేని వాడని వాడిపేరిట పొలం రాశాడు. చేసిన మేలుని మరిచి కొవ్వేక్కి వాడు ఎదురు తిరిగినా దొరగారు పల్లెత్తు మాట అనలేదు. వాడిని మర్రి చెట్టుకాడ దయ్యం సంపనే లేదంటుందా? గదా....! నీకు నిజంగా మగతనం ఉంటే ఇయ్యాల అర్థరాత్రికాడ ఆ మర్రిచెట్టుకాడి కెళ్ళి దానిమీద మేకు కొట్టి రావాలే! ఐదొందలు ఊరి

‘శ్రావ్యరంజ’

తరపున నీతో పందెం కాస్తున్నాం! అన్నారు వాళ్లు.

*

అర్థరాత్రి పన్నెండు గంటల సమయం....

నిండు అమావాస్య. దట్టమైన కాలు చీకటి ఎటు చూచినా స్వైర విహారం చేస్తోంది.

'ఏ క్షణంలో ఏం జరుగుతుందో'నని ఈవిరి బిగబట్టి తొంగి తొంగి చూస్తున్నట్లున్నాయి మిణుకుమిణుకు మంటున్న నక్షత్రాలు.

ఎన్నికలకు ముందు ప్రజలకు వాగ్దానాలు చేసి గెలిచిన తర్వాత ఐదేళ్ళవరకూ ప్రజలతో నాకేం పని అనుకునే ప్రజానాయకుడిలాగా చంద్రుడి ఆచూకీయే లేదు.

ఆ సమయంలో....

పొలాల గట్ల వెంటిడి ఓ తెల్లటి ఆకారం వినవిసా నడిచి వెళుతున్నది. ఎవరైనా చూస్తే దాన్ని దయ్యమని భావించి హడలిపోయే ప్రమాద ముంది.

ఊని....అతడు వీరయ్య! తెల్లటి జుట్టు, తెల్లటి పంచె దరించి ఉన్నాడతను. ఆ భయంకర వీరవ నిశ్శబ్దంలో అతని చెప్పల 'కిర్రు' చప్పుడు మాత్రం స్పష్టంగా వింతగా వినబడుతోంది.

దేహమంతా వంకరలు తిరిగి పోవాలివ ఆ చలిలో అతను అదేం పట్టనట్లు హుషారుగా నడుస్తున్నాడు.

కారణం...అంతకు క్రితమే పిచ్చి పిచ్చి ఆలోచనలు రాకుండా హుషారుగా ఉండడం కోసమై రెండు నీసాల సారా పట్టించి మరీ వచ్చాడతను.

వీరయ్య వడివడిగా నడుస్తున్నాడు.

కీచురాళ్ళ రొద....చెరువు నీరు కాలవల గుండా ప్రవహిస్తున్న గలగలమనే ధ్వని.... కప్పుల బెక బెకలు...పంట పొలాలను సున్నితంగా ఈపుతూ చలిగాలి చేస్తున్న వింత సవ్వడులా మౌనం రాజ్యం చేస్తున్న ఆ వాతావరణంలో తెలియని అనుభూతులను కలిగిస్తున్నాయి.

అతనికి అకస్మాత్తుగా "జాగ్రత్తగా వెళ్ళిరా మావా!" అంటూ కనుల నిండా నీరు నింపు కుని....తనను సాగనంపిన భార్య లచ్చి గుర్తుకి వచ్చింది.

"దెయ్యాలతో చెలగాటలేవిటి మావా! లేనిపోని పందాలతో నీ పానానికే ముప్పు తెచ్చుకుంటుందవ్! ఆ రంగడిని సంపద దెయ్యమే నిన్ను సంపదని మారేవిటి!"

లక్ష్మి అనిన ఆ మాటలకి తనేం జవాబు చెప్ప లేదు! ఏం చెప్పినా ప్రయోజనం లేదు!

'తన భార్య లచ్చి...ఆ ఈరి ప్రజలు! ఈ ఆమాయకత, మూర్ఖత్వం వేళ్ళతో సహా నాశనమయ్యేదాకా సమ సమాజ - నవ సమాజ నిర్మాణం సాధ్యం కాదేమో!'

వీరయ్య తన నడుముకు బిగించుకున్న తువ్వాయిలో దోపుకున్న బాకును ఓసారి తడిమి చూసుకున్నాడు.

దానిని ముందు జాగ్రత్త కోసం తెచ్చాడు.

రంగడిని భూపతే 'ఐతం' చేయించాడని తన విశ్వాసం. ఒక వేళ తనూ ఇప్పుడా పరిస్థితి నెదుర్కొనవలసి వస్తే? పరవాలేదు! తన చేతిలో ఆయుధమున్నంత వరకూ ఎవరూ తన చాయలకు కూడా రాలేదు! వీరయ్య తన గుండె నిబ్బరానికి అనుగుణంగా తనకు తెలిక తానే మీసాలు ఓసారి దువ్వుకున్నాడు. అతని మెదడుని ఆలోచనలు ఈగల్లా యుమ్మని మునురుతున్నాయి. తనింత వరకూ దయ్యాల లేవనీ విశ్వసిస్తూ, అదే దైర్యంతోనే పందెం కట్టాడు! రంగడు భూపతిని ప్రతిఘటించడమూ, భూపతి ఎత్తుగడలా తెలిసిన తను 'ఇది దెయ్యం పనికాదు. భూపతే చంపించాడు!' అని చెప్పాడు. కాని ఒక వేళ భూపతి కాకుండా ఇది నిజంగా దయ్యం పనే అయి ఉంటే! రంగడిని చంపిన దయ్యమే తన ఎదుటికి వస్తే?

అకస్మాత్తుగా మనసులో జనించిన ఈ ఆలోచన వీరయ్యను ఆపాదమస్తకం ఓ విచిత్రమైన అనుభూతికి లోనుచేసింది. అతని 'హృదయ స్పందన' విచిత్రంగా మారిపోయి, మెదడూ-మనసూ ఎందుకో బరువుగాతోచాయి....

అతను ఒక్కసారిగా ఉరిక్కినట్టాడు. దగ్గర లోనే ఎక్కడో నక్క కూత వినబడింది. వాస్తవ ప్రపంచంలోకి వచ్చి చుట్టూ పరిశీలనగా చూశాడు. చెరువు దగ్గరికి వచ్చేవాడు తను. ఆస్తవ్యస్తపు ఆలోచనలతో తన ఉనికిని తానే మరిచిపోయిన వీరయ్యకు తాను అంతదూరం నడిచాడన్న విషయం అప్పుడే గుర్తుకు వచ్చింది.

తనలో మానసికంగా వస్తున్న మార్పులు, భావాలు - అతనికి ఆశ్చర్యం, సిగ్గు ఒకేసారి కలిగించాయి. ఓ క్షణం అలాగే నిలబడి, ఓడి తీసి వెలిగించుకున్నాడు. తిరిగి తన కర్తవ్యం స్ఫురించి ముందుకు అడుగు వేయబోయిన వాడు

గబుక్కున వెనుక దుగు వేశాడు. నల్లటి కృష్ణ సర్పం అతని కాళ్ళ ముందు నుండి జరజరా ప్రాకుకుంటూ వెళ్ళిపోయింది. దాన్ని త్రొక్కివలసిన ప్రమాదం తృటికాలంలో తప్పిపోయింది.

వీరయ్య తిరిగి వడివడిగా చెరువుకి ఎడమ వైపుగా నడువసాగాడు. అతను చేరవలసిన గమ్యం-మర్రిచెట్టు వచ్చేసింది. ఓడిని అర్పి చెట్టు వైపు అతను పరికించి చూశాడు. తీవ్రమైన గాలి తాకిడికి ఆ విశాలమైన చెట్టు అకులన్నీ గలగల మంటూ శబ్దం చేశాయి. ఎందుకో ఆ సవ్వడి వీరయ్య మనస్సుకి ఎవరో తనని చూసి నవ్వి నట్లుగా లోచింది.

అతను క్రింద వేయబడ్డ రాళ్ళ పైకి ఎక్కి మ్రానును పట్టుకుని పైకి ఎగబ్రాకాడు. చాలా ఎత్తువరకు ఎక్కిన తర్వాత చెట్టు మధ్య భాగంలో కూచుని, కొద్ది క్షణాలు స్తిమితంగా, విశ్రాంతిగా కనులు మూసుకున్నాడు. ఆ తర్వాత జేబులో నుండి మేకును తీసి ఆ చీకటిలో తను కూచున్న ప్రదేశాన్ని కళ్ళు చిట్టించి చూసి ఓ చోట దాన్ని బాకు విడిలో దిగిగొట్టాడు.

'ఈసాటి పనికి నాయాళ్ళు ఐదొందలు పందెం గట్టాడు. పొలిమేర దాటగానే సొమ్ము వసూలు చేసి, రంగడిని దయ్యం సంపనేలేదని దండోరా వేయిస్తాను!' అని అనుకుంటూ వీరయ్య చెట్టు దిగే ప్రయత్నం చేయసాగాడు. అతను మ్రానును పట్టుకుని కొద్దిగా క్రిందకు జారాడో లేదోకాని.... పైనుండి అతని పంచె నెవరో లాగినట్టయింది....

ఆ ఒక్కక్షణం!

ఆ ప్రదేశంలోని చీకటి అంతా వీరయ్య మెదడునే చొచ్చుకుని వచ్చినట్లు లోచింది. అతని గుండె విపరీతమైన వేగంతో కొట్టుకోసాగింది.

అతనికి ఆపాదమస్తకం చెమటలు పోయ సాగాయి. తను పైకి ఎక్కినప్పుడక్కడ ఎవరూ లేరు. ఈ కొద్దినేపట్లో తన వస్త్రాన్ని లాగుతున్న దెవడు?

ఎక్కడో మూల దాగిన ఒకే దైర్యపు కిరణాన్ని పుంజుకుని అతడు దృష్టిని పైకి సారించాడు....అక్కడ ఉన్నదే కటిక చీకటి. ఆ చీకటిలో, మనకదారిన అతడి కళ్ళకి ఏమీ కన్పించలేదు! భూమికి చాలా ఎత్తులో ఉన్నాడు అతను. క్రింద వేయబడ్డ కొండరాళ్ళు మటుకు అతని కళ్ళకు మసక మసకగా కనిపించ సాగాయి.

అతను మరోసారి క్రిందికి దిగే ప్రయత్నం చేయసాగాడు.

ఈసారి మరింత గట్టిగా తన పంచెను ఎవరో లాగినట్లుగా తెలుసుకున్న మరుక్షణమే వెయ్యి కిలోవాట్ల విద్యుత్తు ఒక్క సారిగా తన దేహంలో ప్రవహించినట్లయింది అతనికి. భయం ముందు ధైర్యం ఓడిపోయింది. మ్రాసును పట్టుకున్న చేతులు పట్టు తప్పాయి.

ఒక హృదయ విదాకరమైన కేకతో పాటు భక్కుమంటూ రక్తం క్రక్కుకొని వీరయ్య మర్రి చెట్టు క్రింద కొండ రాళ్ళపై పడిపోయాడు.

*

తెల్లవారింది.

ఇంకా యింటికి తిరిగిరాని భర్త గురించి మనస్సుకీడు శంకిస్తుండగా లచ్చి-గ్రామస్థులను తోడు తీసుకుని మర్రిచెట్టు దగ్గరకు బయలు దేరింది. ఇంకా కొద్దిదూరంలో ఉండగానే చెట్టు కింద కొండరాళ్ళపై గుర్తు పట్టడానికి వీలేకుండా రక్త సిక్త దేహంతో చచ్చి పడి ఉన్న వీరయ్యని చూసి 'మావాః' అంటూ అరిచి, స్పృహ తప్పి కుప్పలా కూలిపోయింది.

వీరయ్య కోరి దయ్యం వాత బద్ధాదని, చావు తెచ్చుకున్నాడని ఊరంతా సానుభూతి చూపింది.

వీరయ్య చచ్చినా, పందెం ప్రకారం చెట్టుపై మేకు కొట్టాకే చచ్చాడని పందెం దబ్బు ఐదువందలు లచ్చి చేతికిచ్చారు.

ఆ దబ్బుతో లచ్చి - వీరయ్య అంతిమ యాత్రలు ఏరోటు లేకుండా జరిపించింది. ఈ కార్యక్రమాలు చేసిన ఆ ఊరి శాస్త్రి గారే రంగడు, వీరయ్యల దయ్యాలు తిరిగి పూర్లో ప్రవేశించకుండా గ్రామశాంతి కై 'దిగ్బంధనం' చేశాడు.

ఆ రోజు నుండి పగటివేళ ఒంటరిగా గాని, చీకటి వేళల్లో కలిసి కట్టుగా గుంపుగాగాని ఎవరూ చెరువు పక్కగా వెళ్ళడమే మానివేశారు. తర్వాత ఆ వూళ్ళో అప్పుడప్పుడూ రంగడు, వీరయ్యల దయ్యాలను చూసినట్లు కథలుగా కూడా చెప్పుకున్నారు.

కాని....యింతవరకూ కూడా వీరయ్య ఎక్కిన చెట్టుపై, మేకుతో పాటు దిగగొట్టబడ్డ అతని పంచె తాలూకు గుడ్డముక్కను మాత్రం ఎవరూ గమనించలేదు : □

వంటయింట్లో...

మనం తినే ఆహారంలో కూరగాయలు అతి ముఖ్యస్థానం వహిస్తాయి. ఈ కూరగాయలలో ప్రోటీన్లు, విటమిన్లు అధికంగా వుంటాయి. కూర గాయలు కావేటప్పుడు లేతవి, కాజావి ఎంచు కోడంలో ఎంత జాగ్రత్త అవసరమో కోసుకొనేటప్పుడు లేదా తరుగుకొనేటప్పుడు కూడా అంత జాగ్రత్త అవసరం.

అరటికాయలు ఉంటాయి చూడండి. అవి తరిగేటప్పుడు చేతులకి నూనె రాసుకొని, కాయలను నీళ్ళలో మంచి తరగారి. లేకపోతే చేతినిండా జిగురు అంటుకొంటుంది. తరిగిన ముక్కలు కూడా నీళ్ళలోనే తరగారి. లేకపోతే వల్లగా అవుతాయి. ఇలాగే అరటి వుప్పులు కూడా తరిగి కూరకి సిద్ధం చేసేముందు చేతులకి నూనె రాసుకొని చేయాలి. అరటి దవ్వ (దూట) తరిగేటప్పుడు, కొద్దిగా మజ్జిగ-నీళ్ళలో కలిపి దానిలోకి తరిగిన ముక్కలు వెయ్యాలి. అలా అయితే కూర నల్లబడకుండా వుంటుంది.

కాజా దొండకాయలు తరిగినప్పుడు కూడా చేతులకి కొద్దిగా నూనె రాసుకోవాలి. కాయలలో నించి వచ్చే నీరు చేతులకి అంటుకొని, చిన్న మట్టి రంగుగా అయి, వ్రేళ్ళపై చర్మం బిగుసు కున్నట్లు అవుతుంది. చాలాసేపటివరకు పోదు.

ఇక-వంకాయలు తరిగినప్పుడు-తరిగిన ముక్కలు, నీళ్ళలోకి తరగారి. లేకపోతే నల్లబడతాయి. వేనంగిలో వచ్చే వంకాయలు చిన్న చేదు (కనరు) గా వుంటాయి. ఇవి తరిగేటప్పుడు, నీళ్ళలో కొద్దిగా ఉప్పువేసి, ఆ నీళ్ళలోకి తరగారి. ఉడికించేటప్పుడు కూడా ఉప్పు, వసుపుతోబాటు కొద్దిగా బెల్లం కాని, పంచదార కాని వేసి ఉడికించితే, ఆ చేదు పోతుంది.

బెండకాయలు కొన్నింటికి నూగు ఉంటుంది. అది మన చేతులకి ముళ్ళలా గుచ్చుకొంటుంది. అటువంటి బెండకాయలని-ముచ్చికలు వట్టుకొని,

గోనె గుడ్డమీద గట్టిగా రాయాలి. అలాచేస్తే కాయలపైని ఉండే నూగు పోతుంది. బెండకాయల కూర వండేటప్పుడు కొద్దిగా మజ్జిగకాని, కొద్దిగా చింతపండుగాని వేసి ఉడికించాలి. అలా చేస్తే ముక్కలు విడిపోకుండా వుంటాయి. ఈ వులుపు తగిలితే బెండకాయ జిగురు కూడా పోతుంది.

కాకరకాయలు నన్నగా, తెల్లగా, పొడవుగా వుండేవి ఎంచుకోవాలి. వీటికి ఎక్కువ చేదు ఉండదు. ముదురాకు వచ్చగా, పొట్టిగా ఉండే కాయలు ఎక్కువ చేదుగా ఉంటాయి. ఇవి కూడా కూర వండేటప్పుడు కొద్దిగా పంచదారగాని, బెల్లం గాని వేసి ఉడికిస్తే, చేదు తగ్గుతుంది.

ఉల్లిపాయలు వారిచేటప్పుడు, నీళ్ళలో మంచి వారిస్తే తొక్కలు నురుగుగా వస్తాయి. ఉల్లి తొక్కు ఇందినిండా ఎగరకుండా కూడా వుంటుంది.

పొటల్సు, అరటికాయలు మనం ఇంటికి తెచ్చాక నీళ్ళలో వడేసి ఉంచాలి. అలా అయితే కాజాగా ఉండి, వాడకుండా, పండిపోకుండా ఉంటాయి.

కూరలు వండేటప్పుడు, కొద్దిగా నీరుపోసి ఉడికించాలి. కూరలలోని విటమిన్లు ఆ నీటిలో చేరుతాయి. ఆ నీరు అలా-కూరలలోనే ఇగిరించాలి. లేదా చాచు, పులుసు వంటి వాటిల్లో వాడాలి; కాని బైట వొంపకూడదు. అలావొంపుతే, కూరలలోని బలం అంతా పోతుంది.

కంద, సొరకంద, చేమ మొదలైన దుంప కూరలైతే మాత్రం ముందు ఉప్పువేసి, ఉడికించి వార్చేయాలి. (నీరు వొంపేయాలి) లేకపోతే నోటికి దురదగా వుంటుంది.

పొట్లకాయ కూర చేసినప్పుడు, అందులో కొద్దిగా ముప్పుల వప్పుపొడిగాని, మసాలాగాని వేసి వండు కొంటే, ఆ వాసన ఉండదు.

పాలు ఇత్తడి గిన్నెలలో కాచినప్పుడు, చల్లారాక గాజు వాటిల్లోకైనా, స్టీలు గిన్నెలలోకైనా తీసెయ్యాలి. లేకపోతే ఆకు వచ్చగా అయిపోయి, కిలుం పడతాయి. పాలు తోడుపెట్టినప్పుడు సిల్వరు గిన్నెలో తోడు పెట్టినట్లైతే చాలా తక్కువ మజ్జిగ వెయ్యాలి. సిల్వరు గిన్నెలలో ఎక్కువగా పులుపెక్కుతుంది. స్టీలువిగాని, గాజువికాని అయితే కొద్దిగానే పులుస్తుంది.

—బులుసు రామలక్ష్మి

ఇక్కడ కనిపిస్తున్న ఇద్దరు అమ్మాయిలు-
'రాయప్రోలు' వారి అమ్మాయిలు-అనూరాధ,
మనోరమ. ఇద్దరూ హైద్రాబాదులో చదువు
కుంటున్నారు.

'రాయప్రోలు' అనగానే ప్రసిద్ధ మహాకవి
రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారు గుర్తుకొస్తారు.
ఈ విద్యార్థినులిద్దరూ ఆయన మనవరాళ్ళు.
తండ్రిగారు రాయప్రోలు మార్తాండం కూడా
కవిత్వం రాస్తారు. తల్లి రాజేశ్వరి, దేశభక్త
భోగరాజు పట్టాభి సీతారామయ్యగారి మనవ

మనోరమ

అనూరాధ

రాలు. అలా ఈ ఇద్దరు అమ్మాయిలూ
కవిత్వాన్నీ, దేశభక్తిని 'వారసత్వం' గా
తెచ్చుకున్నారు. ఇద్దరూ యమ్ ఎఫ్. ఏ
చదువుతున్నారు. ఇద్దరికీ 'స్కాలర్‌షిప్స్'
వున్నాయి. 'ఇండియన్ కౌన్సిల్ ఆఫ్

రాయప్రోలు
సాహితీమణులు

అగ్రికల్చరల్ రిసెర్చ్ వారు 'జూనియర్ పెలోషిప్' ఇచ్చారు.

అనూరాధ 'కవిత' రాస్తుంది. ఆమె కవిత్యం పత్రికల్లో అచ్చయింది. ఆలిండియా రేడియోలో ప్రసారమైంది. ఎమ్ ఎస్. సి లో పెసరి పోషక శక్తి మీద పరిశోధన చేసి, సిద్ధాంత వ్యాసం రాసి-పరీక్షకుల మెప్పు పొందింది.

చిన్న ప్రశ్న:

"తక్కిన జీవరాసులలాగే, మనిషికి కూడా మాటలేకుండా వున్నట్టయితే—ఎలా వుండేది?"

ఈ ప్రశ్నకు ఒక్క వాక్యంలో సమాధానం రాయాలి. వచ్చిన సమాధానాలలో ఎవరి సమాధానం బాగుందనిపిస్తే—వారికి "చిన్న బహుమతి"ని పంపుతాము. సమాధానం కార్డు మీదనే రాసి, ఈ నెల 31వ తేదీ లోగా మాకు చేరేలా పంపాలి. సమాధానం చేయడానికి రంగం నైనా వుండవచ్చును; సమంజసంగానైనా, భావగర్భితంగానైనా వుండవచ్చును. కార్డు మీద వనిత చిరునామా రాస్తూ - పైన - "చిన్న ప్రశ్న" అని రాయాలి.

సమాధానం: వనంబర్ 15వ తేదీ వంటికలో

వ్యాసరచన పోటీలలో కూడా పాల్గొని, అనూరాధ చాలాసార్లు బహుమతులు పొందింది. ఐ.ఎస్.సి (హోమ్ సైన్స్) లో 'ప్రథమశ్రేణి'లో ఉత్తీర్ణురాలు కావడంతో—ఆమెకు 'జవహర్ లాల్ నెహ్రూ మెమోరియల్ ఫండ్ అవార్డ్' లభించింది. ఇదే బహుమతి చెల్లెలు మనోరమకు కూడా లభించడం విశేషం.

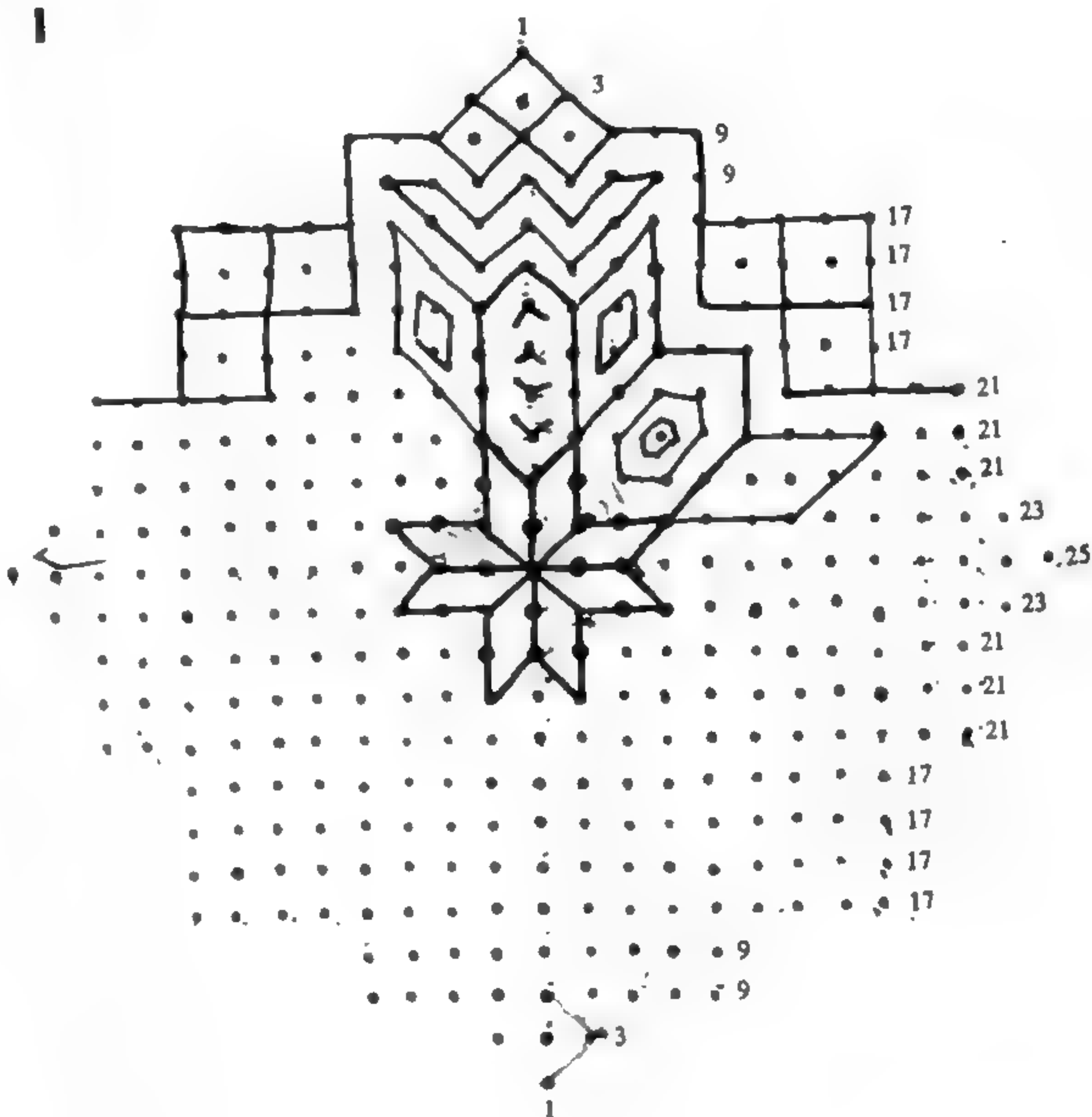
మనోరమ చిత్రకారిణి. ఆయిర్ పెయింటింగ్స్ కూడా చేస్తుంది. 'మిమిక్రీ' విద్యలో కూడా ఆమెకు ఉత్సాహం వున్నది.

—కె. లలితారావు

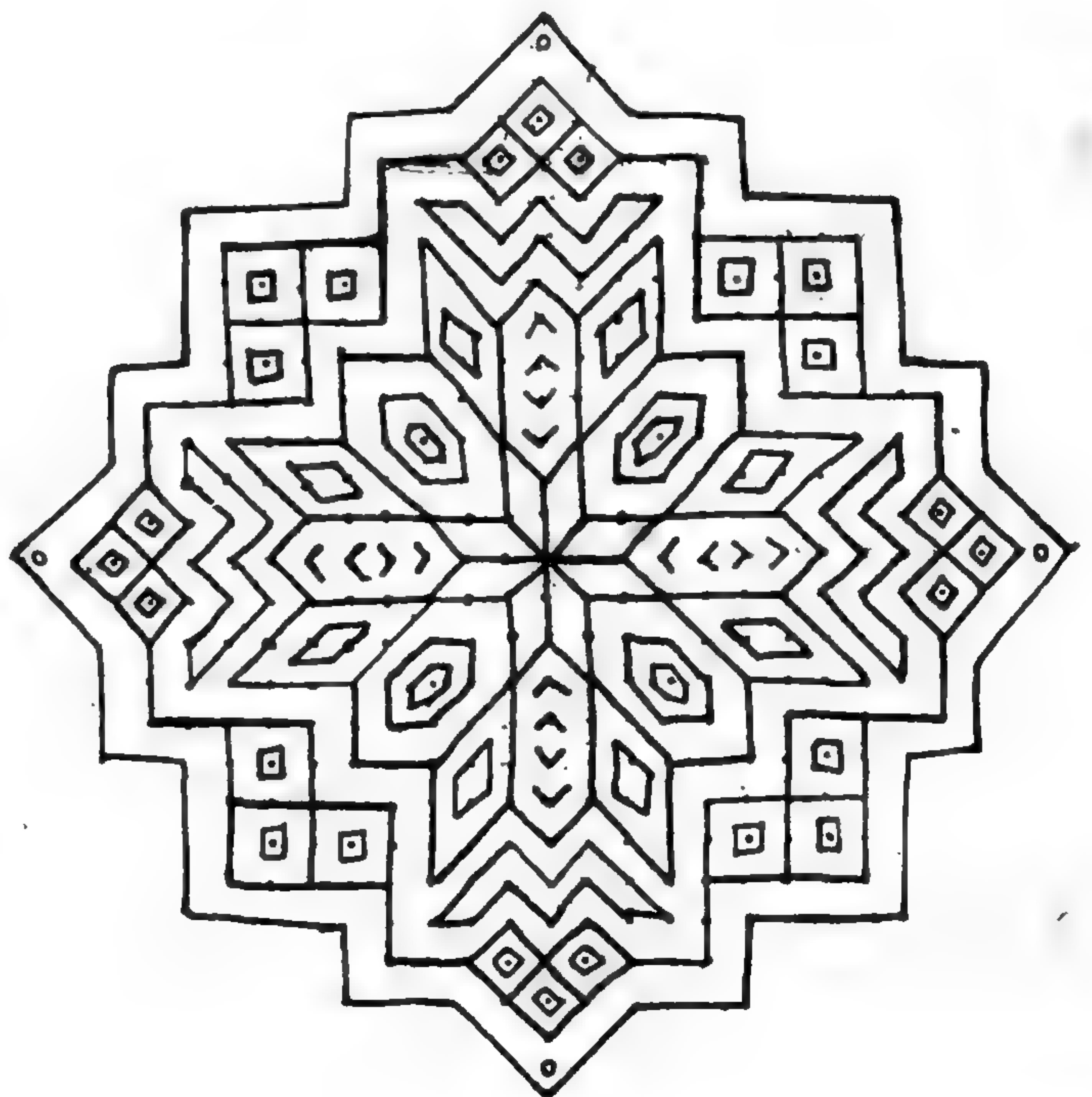
కల్యాణవేదిక ముగ్గు

ఈ కల్యాణవేదిక ముగ్గులో పెద్ద పెద్ద గదులూ, చిన్న చిన్న గదులూ వుంటుంది. ఆ చుక్కలను హాళిమా అలంకరించితే బావుంటుంది. చిత్రం-1లో ఈ ముగ్గు వెయ్యేదానికి అవసరమైన చుక్కల వివరాలు ఉన్నాయి. ప్రతి వరుసలోని చుక్కల సంఖ్యను ఉన్న సంఖ్య అయిన వరుసలలో ఉంచుతే బావుంటుంది!

—కొనకళ్ళ తేజస్కుమారి

2

అంతుర్జాతీయ - "బొమ్మల కొలువ"

బొమ్మల ప్రపంచంలో ఇంకెక్కడా అలాంటి 'బొమ్మల మ్యూజియమ్' లేదు-అంటే అందులో అతిశయోక్తిలేదు. ఆ బొమ్మల మ్యూజియమ్ ఎక్కడ వున్నదీ అంటే-న్యూఢిల్లీలోని 'నెహ్రూ హౌస్'లో వుంది. ఎన్నిరకాల బొమ్మలు! ఎన్ని దేశాల బొమ్మలు!! దీన్ని - 'ఇంటర్నేషనల్ థర్స్ మ్యూజియమ్' అన్నారు. ఈ 'మ్యూజి

యమ్'ను నిరంతరం పెద్దా చిన్నా అందరూ ఎంతో ఉత్సాహంగా సందర్శిస్తూనే వుంటారు.

మనం మ్యూజియమ్లోకి అడుగుపెట్టగానే రకరకాల నైజుల్లో, వాటి జాతీయ విధానానికి తగ్గ రంగురంగుల దుస్తులతో-బొమ్మలు కనిపిస్తాయి. అద్దాల పెట్టెల్లో వున్న ఒక్కో బొమ్మను చూస్తూ వుంటే, ఆ బొమ్మ-ఆ దేశానికి 'ప్రతినిధి'లా ఆ దేశపు 'రాయబారి'లా మూగగా నించుని చూస్తున్నట్టు అనిపిస్తుంది.

ఈ మ్యూజియమ్ నిర్వాహకురాలు కుమారి యమునాశంకర్ - తన తండ్రి శ్రీ శంకర్ (శంకర్స్ వీక్లీ)కు బొమ్మలపట్ల వున్న మోజు, ఉత్సాహం ఎలాంటివో తెలియజేశారు. ఆయన ఎప్పుడు విదేశం వెళ్ళినా, 'కాంతాక్లాస్'లా రకరకాల బొమ్మలతో దిగేవారట.

1954లో ఢిల్లీలో శ్రీ శంకర్ - ఈ బొమ్మలన్నిటినీ పెట్టి - ఒక 'ఎక్స్‌బిషన్' నడిపారు. దాన్ని చూడ్డానికి వచ్చినవారి ఉత్సాహం చెప్పడానికి లేదు! ఆ ఉత్సాహం చూసి, ఆయన-ఆ బొమ్మల ప్రదర్శనను మన దేశంలోని పెద్ద పట్టణాల్లో కూడా ఏర్పాటు చెయ్యాలని వూహించారు. కాని,

కొన్నిచోట్ల జరిగిన ప్రదర్శనల తర్వాత, అలాంటి ఏర్పాట్లు చెయ్యడం బాగా ఖర్చుతో కూడుకున్నదని, శ్రమతో కూడుకున్నదని (బొమ్మలన్నీ చాలా సున్నితమైనవి. పైగా అన్నీ అద్దాల పెట్టెల్లో వుంటాయి!) భావించి-కాశ్వతంగా ఒక్క చోటనే ఉంచడం బావుంటుంది అనుకున్నారు. ఆ విధంగా 'థర్స్ మ్యూజియమ్' ఏర్పాటు చెయ్యాలన్న

ఆయన పూహ, ప్రాణం పోసుకోడానికి పడేట్టు వట్టింది. 1985లో, ఈ బొమ్మలన్నింటినీ కొలుపుగా తీర్చి ఉంచడానికి 'నెహ్రూ హౌస్' నిర్మించబడింది.

ఈ మ్యూజియంలో ఈ బొమ్మలతో పాటు- బి. సి. రాయ్ స్మారక బాలర గ్రంథాలయం, చిల్డ్రెన్స్ బుక్ ట్రస్ట్, శంకర్స్ ఇంటర్నేషనల్ పెయింటింగ్ పోటీలలోని పెయింటింగ్స్ - వున్నాయి.

ప్రస్తుతం, ఈ 'కొలుపు'లో - 85 దేశాలకు చెందిన బొమ్మలు ఐదువేలకు పైగా వున్నాయి. ఇందులోని చాలా బొమ్మలు, విదేశాల నుంచి వచ్చే ప్రముఖులు తెచ్చి యిచ్చినవి. "ఇంతకు ముందు మెక్సికన్ బొమ్మలు లేవే - అనుకునే

యూరోపియన్ దేశాలకు చెందిన బొమ్మలు చూసినప్పుడు, వారి జీవితం ఎంత చక్కగా వర్ణమయంగా వుంటుందో తెలుస్తుంది. ఈ బొమ్మలన్నీ ఇలా వుండగా మన దేశంలోని వివిధ రాష్ట్రాలకు చెందిన బొమ్మలన్నీ ఒకచోట వుండి-అందంగా వలకరిస్తాయి. గుజరాత్, మహారాష్ట్ర, పంజాబ్ రాష్ట్రాల బొమ్మలు రంగురంగుల దుస్తులతో, ఆత్యంత సుందరంగా వెలిగిపోతూ వుంటాయి. అలాగే, కేరళకు చెందిన 'కథాకళి' బొమ్మలు నాట్యం చేస్తున్న భంగిమలలో కళాత్మకంగా కనిపిస్తాయి. అవి చూస్తున్నప్పుడు, అక్కడి వారి నాట్య వస్త్రధారణ, ఆభరణాలు, అలంకారాలూ విశదంగా అర్థమవుతాయి.

ఇంకో విశేషం ఏమిటంటే-ఈ మ్యూజియమ్ కు

చిన్న ప్రశ్నకు సమాధానం:

నెహ్రూజీ 15వ తేదీ సంచికలో ఇచ్చిన 'చిన్న ప్రశ్న'కు వచ్చిన సమాధానాలలో బాగున్న సమాధానం :

మేక అన్న మాట: "మిత్రమా! నాకు ఆయువు తీరిపోతున్నట్టుగా ఒక కల వచ్చింది. నువ్వు నన్ను చంపి తింటే, మరణానంతరం నాకు ఉత్తమగతులు కలుగుతాయని కూడా కలలో తెలిసింది. ఒక మిత్రుడికోసం నన్ను నేను త్యాగం చేసుకుంటాను. ఒక మిత్రుడి మంచికోసం కాదనక నా కోరిక తీర్చు!" తన మిత్రుడి కోర్కె తన కర్తవ్యంగా భావించి - ఆ పింహం మేకను చంపవలసివచ్చింది.

ఇది పంపినవారు :

సి. జగన్మోహని, గుడిపేరి, శ్రీకాకుళం

[ప్రకటించిన ప్రకారం, 'చిన్న బహుమతి'ని ఈ మేక పంపివేళాము. వ. సం]

వాళ్లం. కాని, మెక్సికన్ అధ్యక్షుని సతీమణి, ఎంతో శ్రద్ధ తీసుకుని ఈ మధ్యనే ఎన్నో బొమ్మలు పంపించారు. అలాగే, పోర్చుగల్, యాగోస్లావ్, గ్రీక్ దేశాలు కూడా వారివారి బొమ్మలను మ్యూజియమ్ కు బహూకరించారు!" అని చెప్పారు-యమునాశంకర్.

మనం ఆ బొమ్మల్ని చూస్తూ వుంటే-అయా దేశాల ఆచార వ్యవహారాలు, సంస్కృతి, వస్త్రధారణ-అన్నీ తెలుస్తాయి. వారి వారి దేశ చరిత్రలు కూడా తెలుస్తాయి. అందమైన లేసులు, రంగురంగుల దుస్తులతో వున్న స్పానిష్ బొమ్మలు కనువిందు చేస్తూ వుంటాయి. అలాగే జపాన్ బొమ్మలు కూడా వారి 'గైషా' దుస్తుల్లో అతి ఆకర్షణీయంగా కనిపిస్తాయి.

ఒక 'వర్క్ షాప్' కూడా వుంది. లభ్యంకాని బొమ్మల సమూహాలను పెట్టుకుని - ఈ వర్క్ షాప్ లో అలాటి బొమ్మలు తయారుచేస్తారు. "కథాకళి బొమ్మలకు వేసిన చిన్న చిన్న పూసల ఆభరణాలన్నీ నేను చేసినవే. అబ్బ! అవి చెయ్యడానికి ఎంత ఓపిక కావాలి!" అన్నారు-యమునాశంకర్, ఆ విషయం చెబుతూ.

ఆ వర్క్ షాప్ లో దేశదేశాలకు చెందిన పెద్ద బొమ్మల కేటలాగు వుంది. దొరకని బొమ్మలేవైనా వుంటే - ఆ కేటలాగులో చూసి, ఆ విధంగా తయారు చెయ్యడానికి ఆ వర్క్ షాప్ ఎంతో శ్రమపడుతుంది!

మనం సంవత్సరానికి ఒకసారి, దసరాల్లో బొమ్మల కొలుపు పెడతాము. కాని, ఇక్కడ

నిరంతరమూ దసరాయే; నిత్యమూ కొలువే. ఐదుట పూళ్ళనుంచీ, విదేశాలనుంచీ వచ్చే యాత్రికులు విరిగి ఈ 'మ్యూజియమ్' దర్శిస్తారు. సగటున రోజూ దాదాపు ఐదువందల మంది చూస్తున్నట్టుగా-లెక్క. అంతమందికీ ఈ కొలుపు కన్నులవిందు చేస్తూ విజ్ఞానాన్ని వినోదాన్ని అందిస్తూ, పెద్దా చిన్నా అందర్నీ ఆహ్లాదపరుస్తూ వుంటుంది!

—క. కు.

అత్తయ్య

“అత్తయ్య....”

“.....”

“అత్తయ్య....”

“.....”

“అత్తయ్య....”

“ఏం?....ఎందుకా గావుతేకలు? ఏం మునిగిందీ?”

“....అ అ అ అబ్బే....ఏం లేదు, కాఫీ పట్టుకొచ్చానూ....”

“పట్టుకొస్తే అక్కడ పెట్టు. దానికోసం చెవిటిదానిముందు తేకలు వేసినట్టు, ఆ తేక రెండుకూ?....అబ్బిబ్బి....ఒక్క ఊం ప్రకాంతంగా రామా కృష్ణా అని చదువు టుందాం అంటే, వుండనివ్వరుగదా....”

“....అహ....అదికాదత్తయ్య. కాఫీ కలిపి చాలాసేపయింది. ఇంకా పూరుకుంటే చల్లారిపోతుందనీ....”

“అహ! కలిపి చాలాసేపయితేనేగాని, నేను జ్ఞాపకం రాలేదన్నమాట! అవున్నే. నేనెందుకు జ్ఞాపకం వస్తానూ? అదే నీ మొగుడయితే, కలిపకుండానే వెళ్ళి పిలుచుకొస్తావు—”

“అవేం మాటలత్తయ్య. ఎప్పుడూ ముందు మీకిచ్చిన తర్వాతనేగదా ఆయన కిస్తున్నాను....”

“ఎవరికి ముందు ఇస్తే మాత్రం ఏం బావుకోవాలి గనక? నువ్వు ఎప్పుడు ఇచ్చినా అది చల్లారే వస్తుంది!”

“అందుకనే అత్తయ్య అప్పట్నుంచీ పిలుస్తున్నాను....”

“పిరివడం ఏమని? వచ్చి ఇక్కడ పెట్టొచ్చుగా.”

“అదే — పెట్టేముందే, మీరు చూడ రేమోనని, పిలిచానూ....”

“చూడకపోదానికి నాకేం కళ్ళు మూసుకు పోలేదమ్మా. నీ ధర్మమా అని—ఈ నాటికీ పొద్దుపోయినా సరే, సూదిలో దారం ఎక్కించగలను!”

“చూడకపోవడం అంటే, అలా అర్థం చేసుకుంటే ఎలా చెప్పండత్తయ్య. మీరు పుస్తకం చదువుకుంటూ ఆ ధ్యానంలో వున్నారుగదా అని, పిలిచాను!”

“అవును. ఏ ధ్యానంలోనూ వుండ కూడదు. ఎప్పుడూ నీ ధ్యానంలో నే వుండాలి. నువ్వు ఎప్పుడు కాఫీ ఇస్తావో, నువ్వు ఎప్పుడు అట్టుముక్క పెడతావో అని, వెయ్యి కళ్ళతో ఎదురు చూస్తూ కూచోవాలి. ఈ జన్మకి ధ్యానాలూ, జపాలూ!....”

• “మీరు ఎదురుచూడడం ఎందుకత్తయ్య. మీకు ఎప్పుడేం కావాలో గుర్తుగా తెచ్చి నేనే ఇస్తున్నానుగదా.”

“ఇదోటా! అక్కడికి నేనేదో మహా రాణీలా టోగం అనుభవిస్తున్నానని నలుగురూ అనుకోవాలనా ఏమిటి? నాకు ఎప్పుడేం కావాలో కనిపెట్టి, పాపం-నోటికి అందిస్తున్నావు”

“అలా అని నేను అన్నానా అత్తయ్య. మిమ్మల్నెందుకు శ్రమపెట్టడం అని, నాకు తోచినట్టుగా నేనే ఏదో చేసిపెడుతున్నాను....”

“అవును! నీకు తోచినట్టుగానే చేస్తావు. నాకు తోచినట్టు ఎందుకు చేస్తావు? నీకూ నీ మొగుడుకీ ఏం కావాలో, ఆలోచించుకుని అది వండుతావు. అదే — నా ఎదనా కొడతావు. ఆ మాట నువ్వు వేరే చెప్పాలా తల్లీ! నీ చేతి ప్రసాదం తినలేక వస్తున్నాను”

“....నాకు వంటా అదీ సరిగా రాదని మొదట్నుంచీ చెబుతూనే వున్నాను అత్తయ్య....అయినా....”

“వంట నేర్చుకుండా మరేం నేర్పింది మీ అమ్మ? అవ్వ! ఆడదానికి వంట చెయ్యడం తెలియకపోవడం ఏమిటి— విద్వారం కాకపోతే! నీపాటి చదువులు మేమూ చదువుకున్నాం—నీలా, ఇస్కూళ్ళకి వాటికి వెళ్ళకపోతే వెళ్ళకపోయిందొచ్చు గాక! మరి మాకు రాలేదూ వంటలు! చూడూ! ఒంటి చేత్తో వందమందికి వండి వార్చగల తెలివి లేటలున్నాయి నాకు. ఒకడూ నేర్పితే వస్తాయా—స్వతహాగా శ్రద్ధ వుండాలి. ‘వంట రాదు వంట రాదు’ అని—జీవితం అంతా నువ్వు వుడతేసిన కూడు తినలేక నేను గదా చావాలి! నీకేం, నీకు బాగానే వుంటుంది!”

“పోనీండత్తయ్య. కాఫీ తీసుకోండి. చల్లారిపోతుంది....”

“చల్లారిపోవడం ఏమిటి తల్లీ, చల్లారే పోయింది! హయ్యో ఖర్మ! ఇంతకంటే నీళ్ళ చుక్కలు వేడిగా వుంటాయి!”

“వెచ్చజేసుకురానా అత్తయ్య!”

“అదోటా—దాంతో వున్న కాఫీ వాసన కూడా పోదానికా?”

“పోవీ, మళ్ళీ కలుపుకొస్తానులెండి.”

“ఎందుకమ్మా అదో దండగ. మా అత్త గారికి రెండేపిసార్లు కాఫీలు కలిపాలి అని వూరంతా చెప్పడానికా!....చాలమ్మా చాలు! ఈ జన్మకి ఈ కాఫీ చాలు!....”

—ఆర్. రేవతి

మొన్న మొన్నటివరకూ మన దేశాన్ని పాలించిన శ్రీమతి ఇందిరాగాంధీ-అదర్శ వనితగా కొనియాడబడిన ఇందిరాగాంధీ-దేశదేశాల చేత గౌరవింపబడిన ఇందిరాగాంధీ-ఇవాళ ఇంకొక రకమైన "వార్తలలో" కనిపించడం మాని నప్పుడు-అశ్చర్యంగానే కాదు-అమితాశ్చర్యంగా కూడా వుంటుంది. 'అవినితి'కి పాల్పడినట్లుగానూ, పదవిని దుర్వినియోగం చేసినట్లుగానూ ఆమె మీద ఆరోపణ జరిగి, పరిస్థితి 'ఫైదు'వరకూ వెళ్ళింది. ఆమెతోపాటు, ఆమె మంత్రివర్గంలోని నలుగురు సభ్యులు కూడా 'అరెస్ట్' అయ్యారు.

శ్రీమతి ఇందిరాగాంధీ రాజకీయ జీవితంలో ఇదొక చిత్రమైన మలుపు.

1975 జూన్ 12నాడు అలహాబాదు హైకోర్టు శ్రీమతి ఇందిరాగాంధీ ఎన్నిక చెల్లదని శ్రీ రాజ నారాయణ్ పెట్టుకున్న అర్జీని అంగీకరించడంతో భారతదేశం మొత్తం మీద ఒక గొప్ప సంఘటనం చెలరేగింది. ఆ తర్వాత శ్రీమతి గాంధీ సుప్రీమ్ కోర్టుకు ఆపీలు చేయడం; 1975 జూన్ 23న దేశం అంతరంగిక భద్రత దృష్ట్యా రామ అత్యవసర పరిస్థితిని ప్రకటిస్తున్నట్లు శ్రీమతి గాంధీ పేర్కొనడం, ఆ సందర్భంగా రాజకీయ నాయకులను ఫైదు చెయ్యడం -కొన్ని 'చారిత్రాత్మక' సంఘటనలు.

అత్యవసర పరిస్థితి అమలులో ఉన్న 18 నెలలలోనూ శ్రీమతి గాంధీ నియంతలా వ్యవహరించారనీ, తమ కుమారుడు సంజయ్ గాంధీ ఏ పదవిలోనూ లేకున్నా అతనికి అంతరేపి అధికారం కల్పించారనీ ఆమె మీద ఆరోపణలు.

మార్చిలో జరిగిన రోక్ సభ ఎన్నికలలో ఓడిపోయిన శ్రీమతి ఇందిరాగాంధీ తమ చుట్టూ వస్తున్న పరిణామాలను గమనిస్తూ, కొన్నాళ్ళదాటు 'అజ్ఞాతవాసం'లో ఉన్నట్లుగానే ఉన్నారు. ఆమె రాజకీయాల నుంచి విరమించి తమ కమతాన్ని చూసుకోవడానికి వెళ్ళిపోతారని కొందరు అనుకున్నారు. మరి కొందరు ఆమె రాజకీయాల నుంచి విరమిస్తారనుకోవడం పొరబాటన్నారు. కాంగ్రెస్ అధ్యక్ష పదవికి జరిగిన ఎన్నికల దగ్గరి నుంచి, కాంగ్రెసు కార్యవర్గం ఎన్నికలదాకా ఆమె ప్రధానం కవిసేస్తూనే ఉందని రాజకీయ విమర్శకుల అభిప్రాయం.

మార్చి ఎన్నికల తర్వాత, తొలిసారిగా జూలైలో ఢిల్లీ నుంచి కదిలి ఆమె అధ్యక్ష విసోదాదావే

వర్తమాన వనిత: ఇందిరాగాంధీ

ఉంటున్న పానార్ ఆశ్రమానికి వెళ్ళారు. అలా ప్రారంభమైన శ్రీమతి గాంధీ ప్రయాణాలు ఆ తర్వాత ఆమెను బీహార్ లోని బెర్హీ, అక్కడి నుంచి పట్నాలో శ్రీ జయప్రకాష్ నారాయణ్ దగ్గరికి తీసుకు వెళ్ళాయి. ఆ ప్రయాణం సందర్భంగా ఎందరో ప్రజలు ఆమెను చూడడం కోసం ఎగబడ్డారు. అప్పట్లో ఆమెను ఒక పత్రికా విలేకరి ఆమె మళ్ళీ రాజకీయ రంగంలోకి ప్రవేశిస్తున్నారా అని ప్రశ్నించాడు. రాజకీయాలలో ప్రవేశించడం అన్న మాటకు ప్రజలకూ, దేశానికీ పేద చెయ్యడమే అర్థమైతే రాము ఆ పేద చేశామనీ, ఆ పేద చెయ్యడం మానబోమనీ

ఆమె అందుకు సమాధానం ఇచ్చారు.

శ్రీమతి గాంధీ అలా ప్రయాణాలు చేస్తున్నప్పుడే సి. బి. ఐ. వారు-ఆమెకు సన్నిహితంగా ఉన్న శ్రీయుతులు సి. సి. నేథీ, యశ్ పార్ కపూర్, ఆర్. కె. ధవాన్ మొదలైన వారిని ఫైదు చేసి కేసులు పెట్టారు. అది అలా ఉండగా హర్యానాలో మాజీ రక్షణ మంత్రి శ్రీ బిప్పి లాల్ ను ఫైదు చేసి ఫైర్ మీద విడిచిపెట్టారు.

ప్రభుత్వం తనను కూడా అరెస్టు చెయ్యవచ్చుననీ, తాను అందుకు సిద్ధమేనని శ్రీమతి ఇందిర ఒకసారి అన్నారు. ఇంకొకసారి తనవంటి అబలను అరెస్ట్ చెయ్యడానికి ప్రభుత్వం భయపడుతున్నదని అన్నారు. ఇటీవలే కాళ్ళిరుక్కు పెళ్ళినప్పుడు అత్యవసర పరిస్థితి విధించడం నబబే అన్న తమ వాదాన్ని మళ్ళీ వినిపించారు ఆమె.

శ్రీమతి ఇందిరాగాంధీని ఫైదు చెయ్యడానికి సి. బి. ఐ. వారు రెండు ఆరోపణలు చేశారు. వాటిలో మొదటిది: కొందరు పారిశ్రామిక వేత్తలతో కలిసి కుట్రపన్ని కాంగ్రెస్ పార్టీ ఎన్నికల ప్రచారం కోసం వంద జీపులు సంపాదించడం; ఆ జీపులకోసం ఖర్చుపెట్టిన రూ. 40 లక్షలను కాంగ్రెస్ కాక, వివిధ పారిశ్రామిక సంస్థలు చెల్లించడం. (ఈ మొదటి ఆరోపణలో శ్రీమతి ఇందిరాగాంధీతోబాటు శ్రీయుతులు సి. సి. నేథీ, ఎన్. ఆర్. భటియా, ఆర్. కె. ధవాన్, ఎన్. డి. మాన్ చందా, సురేష్ వాసుదేవ మొదలైనవారు నిందితులు). రెండవది - 'బొంబాయి హై'లో చమురు తీయడానికి సంబంధించి ఒక ప్రైవేటి కంపెనీకి కాంట్రాక్టు ఇవ్వడానికి సంబంధించినది. ఆ కాంట్రాక్టువల్ల భారత ప్రభుత్వానికి రూ. 11 కోట్లు నష్టం అన్నారు. (ఈ రెండవ ఆరోపణలో శ్రీమతి ఇందిరాగాంధీతోబాటు మాజీ మంత్రి శ్రీ కె. డి. మాలవీయ, పెట్రోలియం మంత్రిత్వశాఖ కార్యదర్శిగా ఉన్న శ్రీ వోహ్రా నిందితులు).

ఆమె అరెస్టును వ్యతిరేకిస్తూ, సమర్థిస్తూ వివిధ రాజకీయ వేత్తలు వెలిబుచ్చిన అభిప్రాయాలు ప్రపంచం దృష్టిని ఆకర్షించాయి. 'శ్రీమతి గాంధీ భవిష్యత్తు ఎలా ఉంటుంది?' అన్నది మార్చిలో రోక్ సభ ఎన్నికల పరిణామ వచ్చినప్పటి నుంచి ఎందరినో ఆకర్షిస్తున్న ప్రశ్న. ఆ ప్రశ్నకు సమాధానం ఎలా వుంటుందోనని కాలం ఎదురు చూస్తున్నది.

కావాలి అనుకుంటే కావలసినంత వినోదం!

రేడియో సిలోన్

రేడియో కార్యక్రమాల్లో ఇంటిల్లిపాదికి అనందం కలిగించాలంటే - 'రేడియో సిలోన్' కు మించినది లేదు! ఇంగ్లీషు, హిందీ, తెలుగు, తమిళం, కన్నడ, మలయాళ భాషల కార్యక్రమాల్లో స్పష్టత, స్వచ్ఛత కావాలంటే 'రేడియో సిలోన్' వినవలసిందే! రేడియోలో అన్ని స్టేషన్లూ త్రిపు చూడండి - ఏ స్టేషన్ విస్పష్టంగా విన వస్తుందో అది, కచ్చితంగా 'రేడియో సిలోన్'.

విదేశాలలో వ్యాపారాభివృద్ధి కోరుకునే ప్రకటన దారులు ఈ విలాసాన్ని సంప్రదించండి.

రేడియో అడ్వర్టైసింగ్ సర్వీసెస్

ఎవిర్ కోర్ట్

లాండ్స్ డౌన్ రోడ్

బొంబాయి 400039

టెలిఫోన్ : 213048/7

గ్రామ్యు : RADONDA

30, ఏప్రిల్ బ్రస్ట్ క్రాస్ స్ట్రీట్

మండవల్లిపాక్కం

మదరాసు 600028

టెలిఫోన్ : 73738

గ్రామ్యు : RADONDA

ఇంగ్లీషు-ప్రతిదినం

0600 to 1000 hrs

15525 KHZ (19 మీ)

9720 KHZ (31 మీ)

6075 KHZ (49 మీ)

1800 to 2300 hrs

15425 KHZ (19 మీ)

9720 KHZ (31 మీ)

7190 KHZ (41 మీ)

హిందీ-సోమవారం

0600 to 1000 hrs

1200 to 1400 hrs

1900 to 2300 hrs

మండి శనివారం వరకు

11800 KHZ (25 మీ)

7190 KHZ (41 మీ)

11800 KHZ (25 మీ)

6075 KHZ (49 మీ)

హిందీ-ఆదివారాలు మాత్రం

0600 to 1400 hrs

1900 to 2300 hrs

11800 KHZ (25 మీ)

7190 KHZ (41 మీ)

11800 KHZ (25 మీ)

6075 KHZ (49 మీ)

తమిళం-ప్రతిదినం

1630 to 1900 hrs

11800 KHZ (25 మీ)

6075 KHZ (49 మీ)

మలయాళం-ప్రతిదినం

1530 to 1630 hrs

11800 KHZ (25 మీ)

7190 KHZ (41 మీ)

6075 KHZ (49 మీ)

తెలుగు-ప్రతిదినం

1430 to 1530 hrs

11800 KHZ (25 మీ)

7190 KHZ (41 మీ)

కన్నడం-ప్రతిదినం

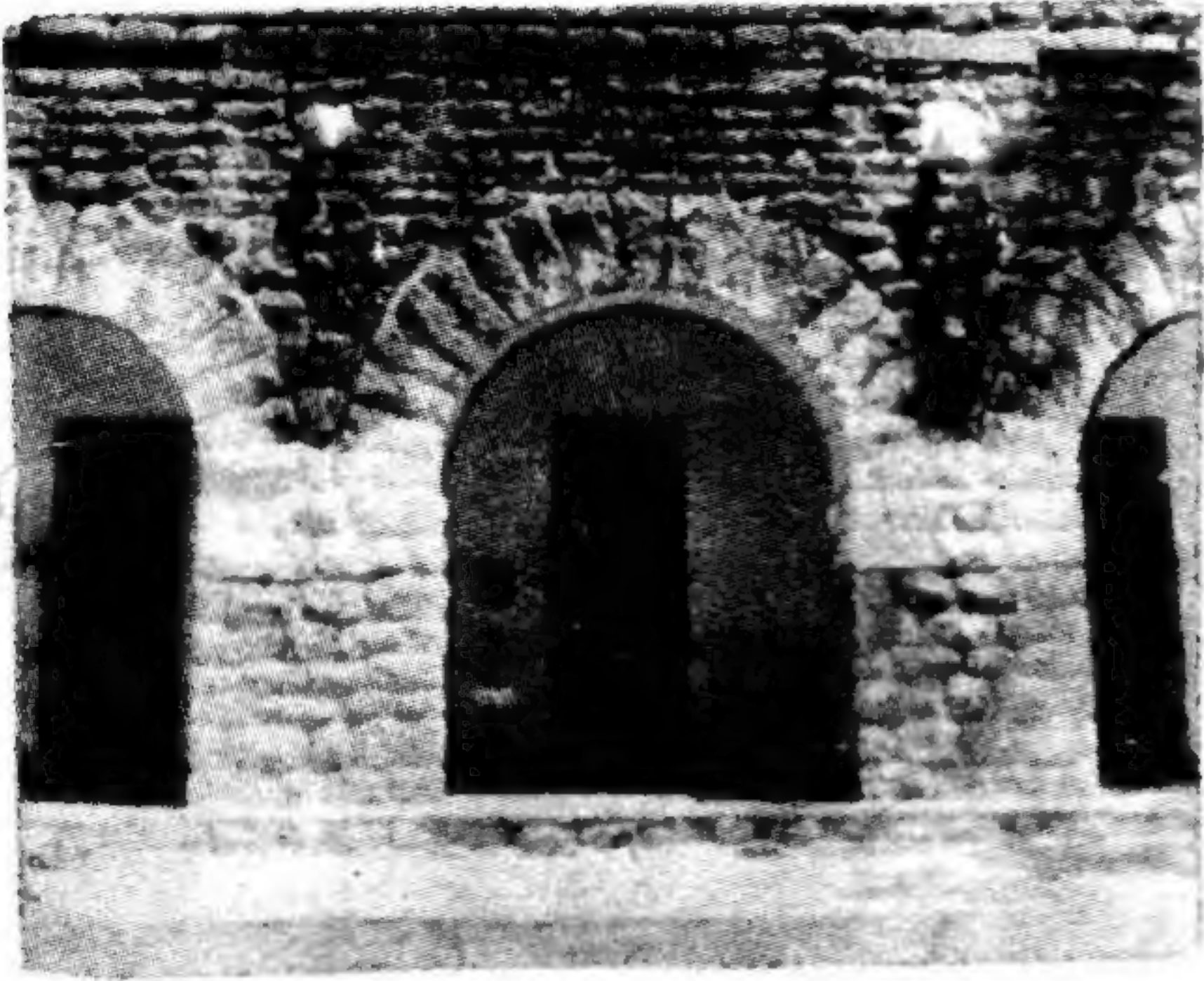
1400 to 1430 hrs

11800 KHZ (25 మీ)

7190 KHZ (41 మీ)

స్త్రీలు కూడా నేరాలు చేస్తారా?

నగలు తీసుకుని
యజమానిని మోసం
చేర్చిన అలమేలు కథ....

“మాకు ఆరు మంది పిల్లలు. నా భర్తకు చాలీ చాలని ఆదాయం. ఆయన జీతం ఇంటి ఖర్చులకే చాలేదికాదు. డబ్బు కావాలని ఆయనను బాధించడం నాకు ఇష్టం ఉండేది కాదు. కనుక నేనూ విరామ సమయంలో ఏదన్నా పని చేద్దామని అనుకున్నాను....” అంటూ తన వృత్తాంతం ప్రారంభించింది అలమేలు. ఆమె వేలూరు జైలులో శిక్ష అనుభవిస్తున్న ఫైదీ.

“నా ఆశయం మంచిదే - కాని నేను ఎన్నుకున్న ఆ ఉద్యోగం....? వజ్రాల కమ్మలు. బంగారు నగలు, తక్కిన నగలు అమ్మిపెట్టే కమిషన్ ఏజంట్ ఉద్యోగం సంపాదించాను నేను. ఒక నగను అమ్మి పెడితే నాకు వంద రూపాయలకు

సాగుతుండేది.

“మా ‘యజమాని’ నుంచి నగను అమ్మి పెట్టడానికి తీసుకునే ముందు ఆ నగ ధరలో సగం ముందుగానే ఇచ్చేసేదాన్ని. మిగిలిన డబ్బును నగను అమ్మాక వసూలు చేసి యిచ్చేసేదాన్ని. అలా నా నగల వ్యాపారం సక్రమంగా సాగిపోతుండేది. క్రమంగా మా ఆర్థిక స్థితి కూడా కాస్త మెరుగయింది.

“ఒక రోజు మా యజమాని నన్ను వెతుక్కుంటూ వచ్చి తనకు వెంటనే ఐదువేల రూపాయలు కావాలని అడిగాడు.

“నేను ‘మీకు నేను డబ్బేమీ బాకీ లేనే?’ అని చెప్పి, డబ్బు ఇవ్వడానికి నిరాకరించాను.

త్వరలోనే అనుభవించగలరు’. అని చెప్పి వదిలిపోయాడు.

“ఆ తర్వాతి వారమే నేను మా యజమాని నుంచి నగలు తీసుకుని మోసగించానన్న అభియోగం మీద నాకు కోర్టు నుంచి సమ్మెస్టు వచ్చాయి. మా యజమాని నగలు అమ్మి పెట్టమని నాకు ఇచ్చినప్పుడల్లా, నేను వాటిని తీసుకున్నట్లు సంతకం పెట్టి ఇచ్చిన పట్టిక - ఆ అభియోగానికి ఆధారం.

“నా దగ్గర నగలు కొన్నవారు సాక్షులుగా విచారించబడ్డారు. వాళ్ళు నా దగ్గర తాము నగలు కొన్నట్లు చెప్పారు.

వేలూరు జైల్లో శిక్ష అనుభవిస్తున్న ఒక నేరస్థురాలి యధార్థగాథ

మూడు రూపాయల చొప్పున కమిషన్ లభిస్తుంది. అదీకాక, నగలు కొంటున్న వారి దగ్గరి నుంచి కూడా కాస్తోకాస్తో కమిషన్ సంపాదించేదాన్ని.

“నేను అమ్మే నగలు దొంగతనంగా రవాణా అయి వచ్చినవి. అందువల్ల వాటిని బయట బజారులో అమ్మే ధరలకన్నా నూరు, నూట యాభై రూపాయలు తక్కువ ధరకే అమ్మేదాన్ని.

“మా ‘యజమాని’ ప్రతి నగకూ ఒక ధర నిర్ణయించి ఆ నగను నాకు ఇచ్చేవాడు. నా వాక్యా తుర్యం కొద్దీ ఆ నగలను ప్రతి గ్రామముకూ రూపాయి ఎక్కువ చెప్పి అమ్ముతూ ఉండేదాన్ని. బాగా డబ్బున్న వాళ్ళూ, చదువుకున్న వాళ్ళూ ఉండే ప్రాంతాలలో నా నగల వ్యాపారం జోరుగా

“అలా నిరాకరించడానికి కారణం-అంతకు ముందే నేను నా భర్త చేసిన హెచ్చరిక ప్రకారం నగలు అమ్మే ఉద్యోగానికి స్వస్తి చెప్పాలనుకోవడమే.

“మా యజమాని-‘నా దగ్గర నగలు తీసుకొని, అమ్మి డబ్బు సంపాదించే కదా మీరు ఈ స్థితికి వచ్చారు? కనీసం కృతజ్ఞత చూపుకోవడానికైనా నాకు సహాయం చేస్తారనుకుంటే- మీరు నిరాకరించారు. దాని ఫలితం మీరు

[ఈ యధార్థగాథలోని సంఘటనలన్నీ యధార్థాలే ఇందులోని పాత్రల పేర్లు, ఊళ్ళ పేర్లు మాత్రం మార్చబడ్డాయి. —వ. సం]

“న్యాయస్థానం వారు ‘అలమేలు దోషి! కనుక ఆమెకు తొమ్మిది నెలల కఠిన శిక్ష విధిస్తున్నాము’ అని తీర్పు చెప్పారు.

“ఈ ఉద్యోగం వద్దని నా భర్త మొదటి నుంచీ చెబుతూనే ఉన్నారు. ఆయన మాట విననందుకు నాకు మంచి శాస్త్రీ జరిగింది.

“తీరిక వేళల్లో డబ్బు సంపాదించాలని నేననుకున్నదాంట్లో తప్పులేదు. కాని నేను ఎన్నుకున్న మార్గం-సరైనది కాదు.

“భర్త మాటలు పాటించకుండా యధేచ్ఛగా ప్రవర్తించే నాలాంటి వారికి ఇటువంటి శిక్ష పడడం సబబే అనుకుంటూ శిక్ష అనుభవిస్తున్నాను” అన్నది అలమేలు.

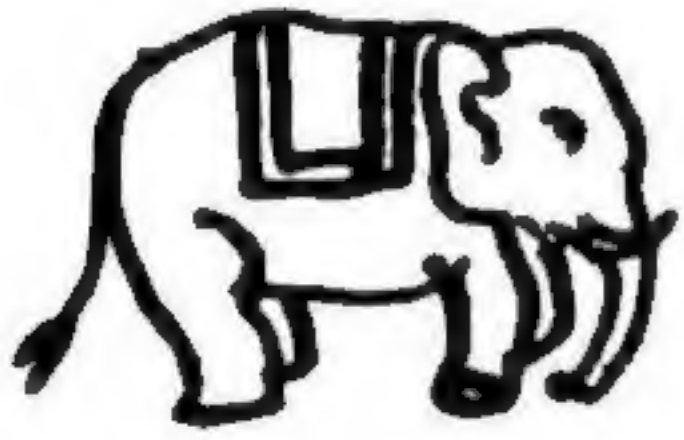

పట్టిన రాజులు

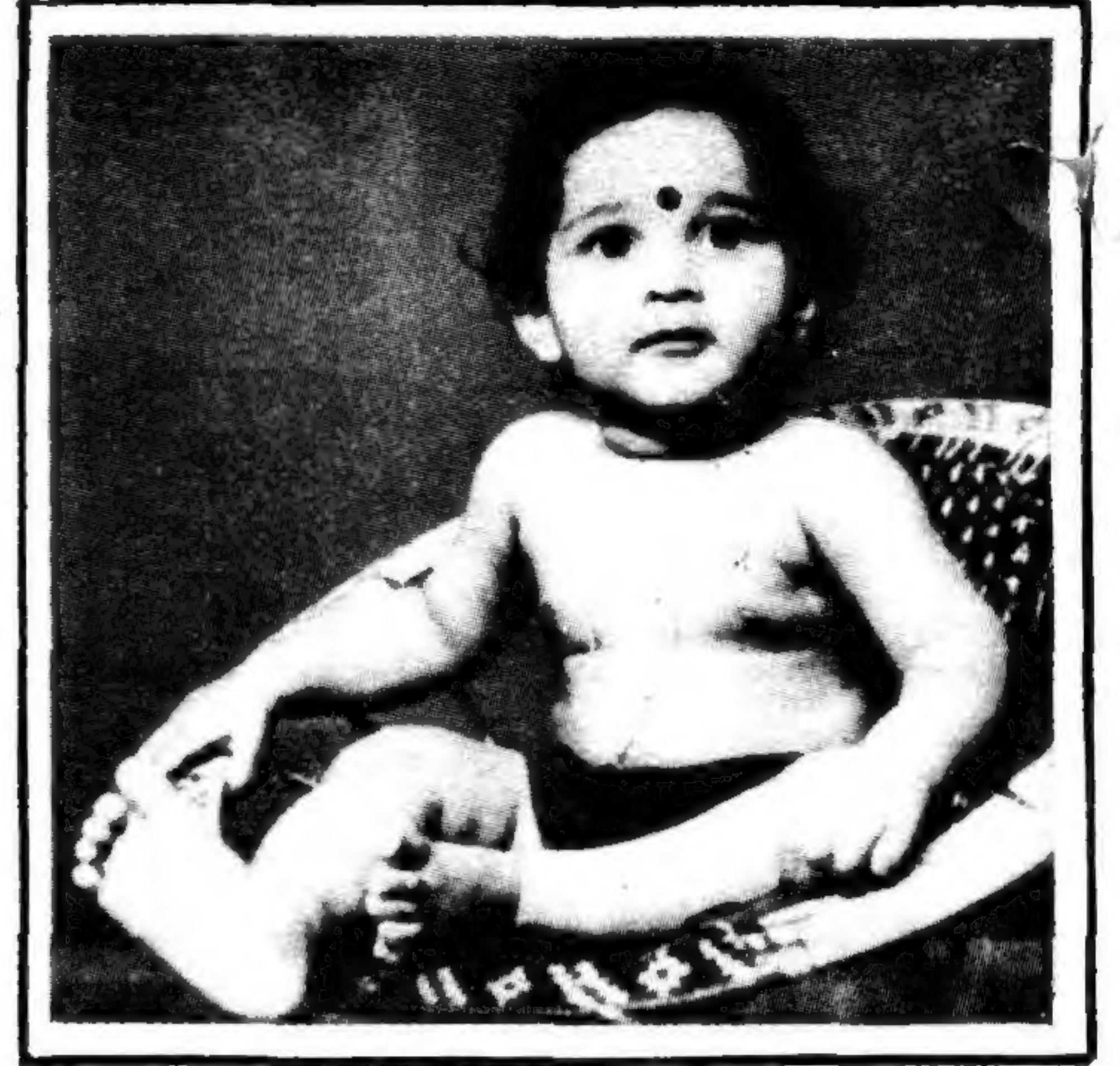
ఈ నెం 18-31 తేదీల మధ్య పట్టిన రోజులు జరిగే వారిని పోటోలో ఆరోగ్యకరమైన వారిని, బదు పోటోలు ఎన్నికచేసి, ఇక్కడ ప్రచురిస్తున్నాము. వీరిలో ఆందరి కంటే ఆరోగ్యంగా కనిపిస్తున్న-

జి. సునందను

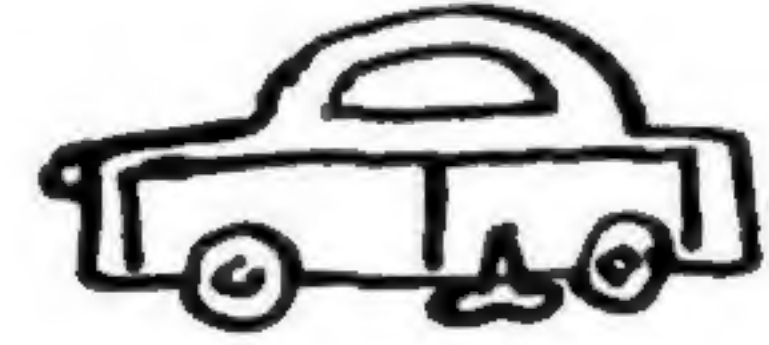
'ఈ పక్షపు-శిశువు'గా నిర్ణయించి, 'పట్టిన రోజు కామక'ను పంపుతున్నాము.

జి. సునంద (విశాఖపట్నం) పట్టిన తేదీ :
← 20-10-75 తల్లి పేరు : సుభద్రావ్రామాన్

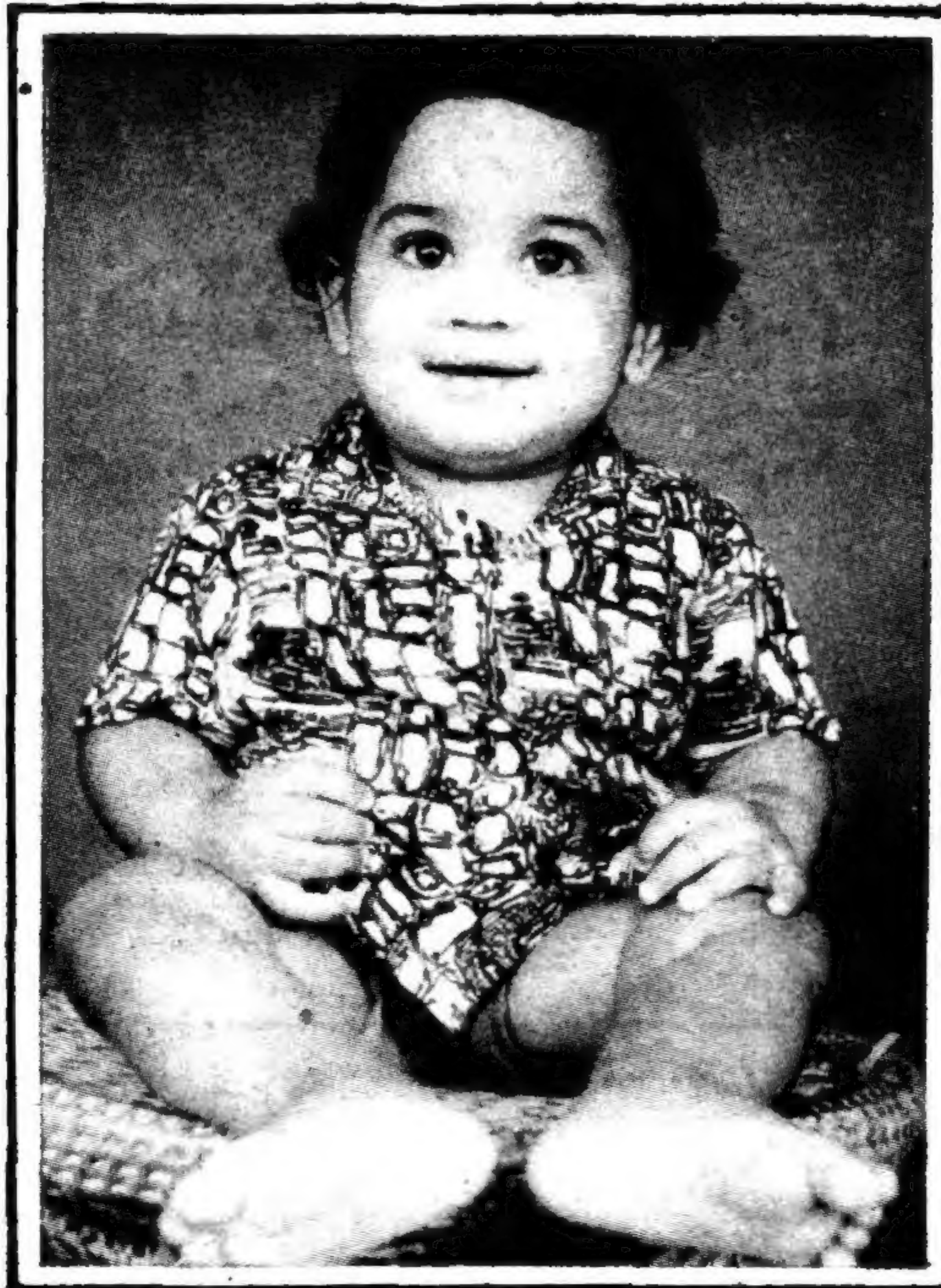

కె. శ్రీలక్ష్మినారాయణశేఖర్ (హైదరాబాదు) పట్టిన తేదీ : 17-10-76 తల్లి పేరు : కె. కవలక్ష్మి

ఎ. సిద్ధార్థ (తంబళ్లవల్లి) పట్టిన తేదీ 26-10-76
తల్లి పేరు : ఎ. ఉమా సిద్ధార్థి

కె. విజయ్ శేఖర్ (రాజమండ్రి) పట్టిన తేదీ :
25-10-76 తల్లి పేరు : కె. విజయలక్ష్మి

జి. ప్రకాష్ రెడ్డి (విజాపూర్) పట్టిన తేదీ :
18-10-76 తల్లి పేరు : జి. అహల్య

ఈ దీపావళికి
పి. బి. లక్ష్మణ సా వారి
పట్టు చీరెలు

ఒక ప్రత్యేకత

పి. బి. లక్ష్మణ సా & బ్రదర్స్
(ఎర్రకోడివస్త్రం)

పానగల్ పార్క్, టి. నగర్, మద్రాసు-600 017
చింతాద్రిపేట, మద్రాసు-600 002

మధురగీతం బుట్టా

కవిక్కుయిల్ రిజైన్

తయారుచేయబడు చోట:
15, మెట్టు వీధి, కాంచీపురం

ఎళిల్ అరసి

RAE

అఖిలాండ ఆంధ్ర మహిళా దివ్యజ్యోతి

దీపావళి సరికొత్త రంగులతో వెదజల్లే మణిమయ జ్యోతి "వాణి"

మైలాపూర్ వాణి సెల్స్ వారి

దీపావళి కొత్త రంగులు

అను - అర్చన

సరికొత్త డిజైనులు

ప్రతిభ - సుప్రజ లను

అన్ని శుభ సమయములందు
ధరించి ఆనందించండి!

శ్రీ
వాణి సెల్స్

(ఏర్కండిషన్డ్ షోరూమ్)

132, రాయపేట హైరోడ్

'జమ్మి బిల్డింగ్ దగ్గర'

మైలాపూర్, మద్రాసు-600 004

ఫోన్: 7 6 3 5 9

మా పొదుపు పథకంలో చేరి లాభం పొందండి!